

RAPLAMAA Sõnumid

REEDE, 21. detsember 2018 Nr 51 (3061)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.29 €

Jõulud metsas

Sellel aastal teeme nii –
tuppa kuuske me ei vii,
lähme hoopis ise metsa,
katame seal laua ehtsa,
ümber kuuse tantsu lööme,
laulame ja salme loeme,
metsaloomad kampa löövad,
kõik me toidud ära söövad.

Teet Tall

Illustratsioon Ulvi Blande, pildimaterjal all-free-download.com

OSTAME kasvavat ja ladustatud võsa.

Võsast puhastame alusmetsa,
teeääred, kraavid ja põllumaad.

Samuti ostame kokkuveetuid
ja kokkuvedamata raiejäätmeid.

Pakume koostööd aasta läbi.

53 439 250 • Kaur@reinpaul.ee

Järgmine Raplamaa Sõnumid ilmub 3. jaanuaril!

Märjamaal umbusaldati vallavanemat

Lk 3

Huskypargi jõulumaa

võlub ja
sulatab
südameid

Lk 12-13

Ingli puudutusega jõululaps Kert: ööd on ajaraiskamine

Lk 14-15

Kultuurilisa

KUKI
TE-
MUKI

Mis on püha
ja kus saab
pühaduse
tunnet
kogeda

Lk 17-20

Juhtkiri

Aastalõpujutt

On märke, mis hoiatavad, et asjad ei lähe paremaks. Ja teisi, mis ütlevad, et olud on juba mõnda aega halvad olnud. Heidame põgusa pilgu loetud päevade pärast lõppevale aastale. See oli:

Heaoluaasta. Kahtlemata, Eestis ei ole kunagi varem nii hästi elatud kui praegu. See on meie kõigi ühise pingutuse vili, mitte mõne poliitiku teene. Paraku on maailmas märke, mis viitavad uue majanduskriisi lähenemisele. Lõppev aasta oleks pidanud meid selleks ette valmistama.

Paraku on see olnud **ideedepuuduse aasta** – haldusterritoriaalse reformi elluviimine ei toonud lubatud korrastatud ja odavamaks muutuvat haldust. Pigem valitseb paljudes valdkondades kahetsusväärne segadus ja seda ei saa põhjendada paratamatusega, mis kaasneb muutumistega. Aga eesmärk oligi ju vaid „see neetud reform lõpuks ometi ära teha”. Sellepärast ei vaeutud tagajärgi analüüsima ega ka lahendusi (ideesid) otsima.

Totaalne ideede puudus seletab, miks on umbe jooksnud haldusterritoriaalse reformi jätkuks lubatud „riigireform”. Mõningate ametkondade linnast maale küüditamine ei ole reform, ministeeriumide ühte tornmajja kolimine ei ole reform, isegi kindlate tööplatside kaotamine selles tornmajas ja padjanurkade loomine ei ole reform. Kes teab, mis siis tegelikult on reform?

Eetilise kriisi aasta. On paratamatu, et kui ühiskonnas puudub selgus, hakkavad hallidel aladel vohama populistlikud käsitlelused. Kui rahvas on nagu siil udus ja õhus on läheneva kriisi kirbet kõrbelõhna, ollakse valmis klammerduma ka lihtsate lahenduste külge. Populistidel on need nagu varrukast võtta – populist ei vastuta, ei pea ennast õigustama, sest ta on mängur, kellele pakuvad naudingut ka lühiajalised võidud ja kaotada pole tal ju tegelikult midagi.

See seletab reeglita mängu, mis süvendab ühiskonnas vastandumist ja tegusid, millel ei ole põhjendust. Mõni näide lähipäevadest: meid hirmutatakse jätkuvalt pagulaste lainega, mis matvat nagu tsunami, ega räägita üldse enam idaohust; keegi solvunud peretraditsioonide kaitsja kaebab kohtusse näitleja, kes ta oma satiiriprogrammi torkas; Märjamaa vallavolikogu vallandab kolm päeva enna jõululaupäeva vallavanema; ühe lehe peatoimetaja vilistab seni kehtinud reeglitele ja võtab vastu parteilist katuseraha, teatav kandiddeerimisest riigikokku ning keeldub oma kohalt valimiskampaania ajaks taanduma... Me oleme kõike lubavas ajavööndis.

Ometi võiksime seda aastat ära saates ikkagi loota, et vaatamata ähvardavatele märkidele läheb kõik veel hästi.

Hoidkem üksteist! Me väärime seda, mitte vastandumist ja vaenu, mida meisse süstida tahetakse.

Südamelt ära

Palju eestlaslikum on olla hea ja inimlik

Mari Tammar

Mind liigutas väga Mähe baptistikoguduse pastori Raido Orase jutlus, mida ta esimese advendi jumalateenistusel pidas.

“Mina usun, et Eesti rahvana oleme me erakordselt abivalmid. Igal aastal on saated ja programmid, mis tõdevad, et taas kord on kedagi aidatud. Aga mitte ainult jõulude ajal,” ütles pastor ning rääkis ühest episoodist.

“Seisin Riias hotelli vastuvõtulaua ääres ja nägin, et minu järel tuli üks väsinud mees. Oli kaugele aru saada, et tema reis ei ole läinud hästi ja ma lubasin ta endast järjekorras ette. Ta vaatas mulle otsa ja küsis, kust ma tulen? Ma vastasin, et Tallinnast, ja tema ütles, et see seletab kõik. Ma olin väga üllatunud,” rääkis pastor.

See mees oli talle siis jutustanud, kuidas ta oli tulnud laevaga Soomest ning püüdnud Tallinnas autot parkida, aga parkimiskorraldus oli tema jaoks olnud liialt segane. “Ma küsisin abi ja mind aidati

kohe,” rääkis mees. “Nende inimeste pärast, kellega ma kohtusin Tallinnas ja kes olid mind, välismaalast, valmis aitama, tulen ma kindlasti Tallinnasse tagasi,” oli mees lubanud. “Oli september, mitte jõulud,” rõhutas pastor.

“See episood pani mind mõtlema, et äkki oleks aeg ennast ümber defineerida. Äkki oleks aeg öelda, et jah, me eestlased oleme valmis aitama ka pärast kolmekuninga päeva - ka siis, kui on kevad, soe suvi või külm sügisõhtu,” võttis pastor selle loo kokku.

Vaatasin palvuse ülekannet kodus, aga mul tuli seda kuulata kananahk kätele ja klomp kurku. Tõepoolest, miks me eestlastena peame ennast kibestunuks, ebasõbralikuks ja vaenulikuks rahvaks? Miks me oleme loonud iseendale iseendast sellise kuvandi ja kipume selle järgi ka käituma? Ma haarasin pliiatsi ja kirjutasin endale sildi: “Proovi hea ja armastusega.” See silt on mul tänaseni laua peal ja tuletab meelde tolle õhtu taipamist, et palju eestlaslikum on olla inimlik ja abivalmis.

Kirikuõpetaja Jaan Tamm-salu kirjutab oma raamatus “Igaviku hääli” ühest episoodist, kui ta oli väsinuna sõitnud otsa ühe elumaja ees parkinud autole. Sündmusest toibununa teatas ta juhtunust politseile. Politsei kõne peale astus majast välja inimene,

kelle autole oli ta otsa sõitnud. “Selle noore naise esimene küsimus oli: “Ega te viga ei saanud?”, mitte “Mis te minu autoga tegite?” või “Kas te olete loll vä?” Kui ta nägi, et ma pole viga saanud ja oli mu vabandused ära kuulanud, küsis ta, kas tohib mulle kuum kohvi pakkuda. Kümne minuti pärast tuli ta aurava kohvitassi ja muffiniga,” kirjutab Tammsalu. See lugu on tegelikult pikem, aga iga kord kui seda loen, liigutab selles peituv inimlik soojus mind pisarateni.

Sõimamine ja rusikatega vehkimine ei ole meie omane, see ei ole meie kultuur. Me oleme sadu aastaid elanud külg külje kõrval mitu põlvkonda koos ja vastupidiselt arusaamale, nagu eestlane põgeneks esimesel võimalusel metsatallu, et ei peaks kellegagi suhtlema, räägivad meie rahvakalendritavad hoopis sellest, et aasta ringi on nimme otsitud põhjust, miks koos olla ja kokku käia. Me ei ole kibestunud ja külm rahvas, nagu me sageli endast mõtleme. Meie tasakaaluka talupojamõistuse kõrval tuksub soe süda, mis ei tõuka ära abipalvet - ka võõra oma. Ehk oleks meil tõepoolest aeg end ümber defineerida, heita turjalt kurja eestlase kuvand ja võtta omaks tõsiasi, et palju eestlaslikum on olla hea ja inimlik.

Küsitlus

Kui tihti kasutate pakiautomaate?

Siiret, ettevõtja: Sisuliselt iga päev. Kasutan neid Minna Sahvri kaupade saatmiseks. Eelistan SmartPosti, sest Omniva automaadid asuvad õues. Talvel mõjub neile külm ja suvel palavus.

Aavo, riigiametnik: Aasta jooksul kümmekond korda ikka. Kasutan seda, mis asub kodule lähemal, Maxima juures.

Inge, klienditeenindaja: Väga harva. Ainult siis, kui mulle pakk saadetakse.

Tauno, ehitusinsener: Vahel kasutan päris tiheidalt. Eelistan seda, mis asub kodule lähemal.

Egon, vabakutseline: Iga nädal. Just sain sõnumi, et Maxima automaat on umbes ja mu pakk viidi Rappeli keskuse juurde.

Anu, direktor: Ainult siis, kui ise paki saan. Saanud ei ole. Otsest eelistust ei ole, põhiline on see, et paki kätte saab.

Küsis: Siim Jõgis
Pildistas: Siim Solman

Päevapilt

Foto ja tekst Siim Solman

Armsad kutsikad viivad nunnumeetri lakke.

Ajaleht 30 aastat tagasi

Juba oli jõulutunnet

20. detsembril 1988 on Ühistöö avaldanud Urve Uusbergi lühiluuletuse: „Pühapäev (18. det.) Pirgus kandis Betti Alveri ja Heiti Talviku kaudu ajastule iseloomulikku hingust. Merle Karusoo uus lavastus üliõpilaste Maria Avdjuško ja Jaan Tätttega osades. Kinnitust sai muidu argisebimistes kaduma kippuv tõde – armastust ja hoidmist vajab inimene, tema anne. Sageli oleme väärtuseks pidanud... ja teistest üleolekut demonstreerinud läbi materiaalse külluse kahvimise.

Ilmestab seda ka Raplammaa inimeste piinlikult väikesearvuline esindatus publiku hulgas (reklaam oli

maksimaalne: lehes, majandites, koolides, mitmel pool seintel).

Õhtupoole ootas keldrisaalis lapsi nukunäitleja Helle Laas ja ülal kõlasid Pirgu mälukillu laulud, sekka esi-nejate meenutusi isiklikest kontaktidest lugupidamist väärivate vanadega. Kohal oli Purila rahvas ning lustakad laulud Aliide Steinfeldilt ja Liisi Kuljuselt rõõmustasid kohalolnute südant. Oli juba jõulutunne ja oli väga armas.”

See oli üle pika aja esimene aasta, kui jõuludest jälle täiel rinnal rääkida julgeti. Täna tundub uskumatu, et isegi see oli keelatud ja ka karistatav, kui leidus keegi, kes koputas, „kuhu vaja”. Ja koputajaid oli.

Märjamaal umbusaldati vallavanemat ehk

Lugu sellest, kuidas Karu sai kuuse all kinga

18. detsembril toimus Märjamaa vallavolikogu istung, kus esimene päevakorrapunkt oli vallavanema Villu Karu umbusaldamine. 11 poolthäälega otsustati Villu Karule umbusaldust avaldada. Ametikohused peab Villu Karu andma üle hiljemalt 21. detsembriks. Uueks vallavanemaks valiti 11 poolthäälega Merlin Suurna.

Mari Tammar

Volikogu koosolek peeti jõuluehtes Märjamaa rahvamaja saalis. Kahara kuuse ümber olid kogunenud kõik 21 vallavolikogu liiget, kes esitasid hästi lihvitud poliitilist rahvatantsu ning näitemängu pealkirjaga "Lugu sellest, kuidas Karu sai kuuse all kinga". Etendus rääkis sellest, kuidas Karu öelnud kaunil jõulukuulastele, et jõuluvana pole olemas. See vihastanud aga metsaelanikke ning nood otsustanud, et hääletavad Karu endi seast välja.

See kõik oli nüüd räägitud läbi huumori, ent üsna sellise stsenaariumiga vallavanema umbusaldamine Märjamaal käis.

Mingeid üheselt mõistetavaid must-valgel kirjas olevaid või punkt punkti haaval välja toodud põhjuseid, miks Villu Karule umbusaldust avaldati, koosolekul välja ei toodud. Viidati korduvalt umbusaldusavaldusele, mida kohapeal ette ei loetud, vaid kuvati ekraanile. Sealt võis lugeda, et KOV volikogu valimiste järel moodustatud koalitsioon on lagunenud ja koalitsiooni tegevus ühtse meeskonnana lõppenud.

"On kujunenud olukord, kus usaldusliku koostöö puudumine volikogu enamuse ja vallavanema vahel ei võimalda valla elu normaalset juhtimist ning valla arengut soosivat koostööd volikogu, tema tööorganite ning vallavalitsuse vahel." Milles ja kuidas see koostöö puudumine avaldub, koosolekul ei selgitatud.

Jõuluvana pole olemas

"Jõulupeo" eeskava esimese numbriga esitas umbusaldajate leeri kuuluv Teet Tomson, kes luges ette avalduse, mis oli vastulause Märjamaa vallalehes ilmunud Villu Karu ja tema tööd puudutanud artiklitele.

"Kohalik ajaleht, mis on seni silma paistnud apoliitilisusega, mida me kõik siin volikogus kiitnud ja toetanud oleme, on kahel viimasel nädalal tegelenud kahjuks poliitilise propagandaga, andes võimaluse ennast kiita ja avaldada arvamust ühele poolele, kuid jättnud teiselt poolelt sinna juurde kommentaari küsimata. Seepärast palusingi võimalust volikogu, vallavalitsuse ja kohalike poole pöörduda," alustas Tomson.

"Viimases Märjamaa valla le-

hes kirjutatud koalitsioonilepingu punktide täitmine on olnud kõigi volikogu liikmete prioriteet. Mida on näidanud peaaegu 100% otsuste poolthääletamine viimase aasta jooksul ühehäälselt. Seda sõltumata koalitsiooni kuulumisest. See tähendab, et kõik tehtu on volikogu ja vallavalitsuse ühine töö, see ei ole ühe inimese teene," ütles Tomson.

Siinkohal peab pöörama uuesti tähelepanu umbusaldusavaldusele, kus öeldakse täpselt vastupidist - koalitsiooni töö ühtse meeskonnana on lõppenud ja kuna koostöö puudub, pole valla normaalne juhtimine võimalik. See, et viimase aasta jooksul on hääletatud peaaegu 100% ühehäälselt, räägib seega umbusaldajate argumentidele vastu.

Segaseks jäänud väited koostöö puudumisest ja suhtlemisprobleemidest olid umbusaldajate põhilised argumentid. Kuivõrd umbusaldajate seas on ka juristiharidusega inimesi, võinuks umbusalduse sisu olla oluliselt paremini argumenteeritud ja sisuliselt põhjendatud. Praegu ei saanudki selgeks, mis oli umbusalduse põhjus.

Rahvamaja saali oli koosolekut kuulama kogunenud hulgaliselt inimesi, kellest enamik olid tulnud poolehoidu avaldama Villu Karule. Nende seas oli nii vallavalitsuse kui ka allasutuste töötajaid, kollektiivijuhte, ka valla kodanikke. Põgusate vestluste käigus selgus, et arusaamatus ja küsimus "Miks?" on ka nende seas valdav.

"Advenditule süütamisel ütles vallavanem oma kõnes Märjamaa valla lastele, nende emade ja isade kuuldes, et jõuluvana pole olemas. See ei ole ilus. Mõtlemine peab, kelle ees ja mida sa räägid ja oma sõnade eest tuleb vastutada," ütles Tomson oma avalduses. Vägisi tekib tunne, nagu Karu saanuks kinga, sest ütles, et jõuluvana pole olemas.

Koosolekul loeti ette ka valla-kodanike pöördumine Villu Karu toetuseks, kuhu oli alla kirjutanud 91 inimest, aga allakirjutanuid oleks olnud rohkem, kui see oleks olnud avalik.

"Meie, alla kirjutanud, toetame Villu Karu jätkamist vallavanemana. Villu Karu on pikaajalise omavalitsuse töö ja juhtimiskogemusega. /-/- Ellu on viidud paljud Vigala ja Märjamaa valla ühinemisel seatud eesmärgid, samuti on koostatud ja

11 poolthäälega otsustati Villu Karule umbusaldust avaldada. Uueks vallavanemaks valiti 11 poolthäälega Merlin Suurna.

Foto: SIIM SOLMAN

heaks kiidetud valla uus arengukava ning kokku on lepitud järgmise aasta investeeringud. Soovime, et lõppeks ära võimuvõitlus ja rahva poolt valitud saadikud keskenduksid valla stabiilse ja jätkusuutliku arengu tagamiseks vajalike otsuste tegemisele," luges Kirsti Mau kodanike pöördumisest.

"Advenditule süütamisel ütles vallavanem oma kõnes Märjamaa valla lastele, nende emade ja isade kuuldes, et jõuluvana pole olemas. See ei ole ilus..."

Teet Tomson

Raha suunajale jalaga

Siis sai enda kaitseks sõna Villu Karu. "Kogu minu 25-aastase karjääri jooksul ei ole esitatud mulle ühtegi kahtlustust ega süüdistust," ütles Karu ja meenutas, et kui ta aasta tagasi vallavanemaks valiti, sai ta selleks 18 poolthäälega, seega oli ta vastuvõetav suuremale osale volikogu liikmetest. "Eelmisel vallavanemaks olemise perioodil ei tehtud mulle ühtegi sisulist ettepanekut muuta oma valitsemisstiili või suhtlemisstiili, ei viidatud sellele, et ma ei tuleks millegagi toime või et mul oleks kellagagi mingisugune kana kitkuda," rääkis Karu.

Ühtlasi nentis ta, et umbusal-

dusavalduses ei ole välja toodud konkreetseid fakte vallavanema tegevuse või tegevusetuse kohta. "Neid fakte polegi," kinnitas ta. "Koostöö on olnud ja väita seda, et seda koostööd pole olnud, on mõistetamatu. Umbusaldamise põhjused pole seotud minu ebapiisava töö või suhtlemisoskustega. Umbusalduse

häälestus on suunatud minu kui isiku vastu," ütles Karu.

"Mis puudutab seda katuseraha teemat, siis seda raha on 15 000 eurot. Aga siinkohal küsiks kooli

hoolekogu juhatajalt härra Teet Tomsonilt ja huvijuhilt Kristi Kivisillalt, et kuidas te seletate avalikkusele seda, et teie jaoks on vastuvõetav see raha vastu võtta, aga samas raha toojale/suunajale olete nõus n-ö jalaga andma. Kas see on mingi koostöö vorm või mida te üldse koostöö all mõtlete?

Aga see selleks, keegi ei võta gümnaasiumilt seda raha ära, see on mõeldud meie laste jaoks ja sellega saab koolis palju ruume ära remontida. Aga teie vastutada jääb see, kuidas te selgitate kogukonnale, et vallavanem on väärtalt käitunud, et suunas raha meie kõigi ühise kooli jaoks," rääkis Karu.

Personaalseid küsimusi ühele või teisele umbusaldajale esitas Villu

Karu teisigi. "Merlinilt küsin, millest on sinu ambitsioonid poole aastaga nii palju muutunud? Kevadel keeldusid minu pakutud koalitsioonitöö korraldaja ametist, sa oleksid vedanud koalitsiooni koosolekuid, mille üle sa kurtsid, et neid ei toimu piisava regulaarsusega ja seal midagi ei arutata. Sul oli võimalus võtta ohjad enda kätte. Sina vastasid, et sul pole mingeid ambitsioone ega tahtmist selliseid tegevusi korraldada. Nüüd leiad sa endale sobivat vallavanema ametikoha," rääkis Karu ja mõtiskles selle üle, kas muutunud ambitsioonide taga võib olla ka Merlin Suurna ametikoha koondamine politsei- ja piirivalveametist. Suurna vastas, et mingit koondamist ei ole.

Vallavanemaks valitud Merlin Suurna tuli volikogusse esmakordselt viis aastat tagasi. Ta on omandanud õigusteaduste magistrikraadi ja 15 aastat töötanud riigiametnikuna, juristi ja osakonnajuhatajana. Oma sõnavõtus ütles ta, et peab oluliseks avatust, läbipaistvust ja kaasatust.

"Vald on kodanike jaoks - see tähendab, et kodanik ei ole omavalitsuse käigus hoidmiseks. Mida selgemad on piirid ja arusaadavamad on rollid, seda eesmärgipärasem on tegevus ja tuntavam on positiivne mõju kõigile," rääkis Suurna.

Kokkuvõttes valitses saali kogunenud rahva seas pigem hämming ja nõrdimus toimunu suhtes. Mitmed avaldasid arvamust, et sellisel viisil ja ajal tehtud umbusaldus on ebaeetiline.

Märjamaa Konsumi avamine lükkub edasi

Helerin Väronen

Kuigi Rapla Tarbijate Ühistu tegevjuht Väino Sassi lootis, et Märjamaa Konsum saab avatud enne aasta lõpu, ei lase juriidilised ja füüsilised takistused sel sündida.

Sassi sõnul on olukord hetkel selline, et konkurentidel veab. Märjamaa Konsumil on veel päästeameti ülevaatus tegemata ja sel aastal seda enam ka teha ei jõua. Lubadus anti, et 2. jaanuaril on päästeametnik olemas. Pärast seda käib teema läbi ka Märjamaa vallavalitsuse istungilt.

Lisaks sellele on graafikust mahajäämisi. "Ehitajate jõud ei käinud õigel hetkel objektist üle," sõnas Sassi. Ehitajate motivatsioon olevat madal, tehakse täpselt nii palju, kui viitsitakse.

Inimesed on poe jaoks komplekteeritud, ehitusosakond sisustatud, kassalindid paigaldatud ja osa toiduosakonnast sisustatud. Kiiresti riknevaid asju ei ole esialgu veel tellitud. "Tuleb asjaga lihtsalt leppida," sõnas Sassi kokkuvõtteks.

Politseiteated

Märjamaa vald

12. detsembril sai politsei teate, et Vana-Vigala külas on tabaluku aas läbi lõigatud, tungitud tallu ja varastatud sealt üks maal ja neli raamitud fotot. Esialgne tekitatud kahju on 1000 eurot.

Rapla vald

13. detsembril sai politsei teate, et Raplas löödi avalikus kohas 61-aastast meest.

18. detsembril alustati kriminaalmenetlus selles, et Purku külas tungiti ukse lahti kangutamise teel talu keldrisse ja varastati sealt alkohoolseid jooke ligi 250 euro väärtuses. Politsei pidas kahtlustatavana kinni 55-aastase mehe.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Liiklusõnnetused maakonnas

12. detsembril kell 7.30 teatati Häirekeskusele autoavariist Märjamaa vallas Nõmmeotsa külas. Kokku põrkasid väikeauto ja veok. Päästjad likvideerisid autodel süttimisohu, aitasid reguleerida liiklust ning vabastasid tee liikluseks. Inimesed õnnetuses vigastada ei saanud.

12. detsembril kell 11.25 teatati Häirekeskusele liiklusõnnetusest Kohila vallas Urge külas. Päästjad sulgesid osaliselt liikluse, likvideerisid süttimisohu ning puhastasid tee klaasikildudest ja autoosadest. Liiklus taastati kell 12.43.

Madrats põles

15. detsembril kell 11.36 teatati Häirekeskusele tulekahjust Kehtna vallas Järvakandi alevis. Päästjate saabudes põles mahajäetud garaažis madrats. Päästjad kustutasid tulekahju.

Lääne päästekeskus

Märjamaa gümnaasium tegi riiklikus edetabelis suure tõusu

Hiljaaegu avaldas ajaleht Postimees koolide edetabeli, mis koostati 2018. aasta eksamitulemuste põhjal. Raplamaa koolidest asub kõrgeimal positsioonil Märjamaa gümnaasium, mis väärib riiklikus edetabelis 47. kohta.

Siim Jõgis

Sealjuures tehti võrreldes eelmise aastaga läbi märgatav tõus – Märjamaa tõusis võrreldes 2017. aasta tulemustega 24 kohta.

Märjamaa gümnaasium oli ainuke Raplamaa kool, mis 2018. aasta eksamitulemuste põhjal oma positsiooni üleriiklikus tabelis parandas. Ülejäänud koolidel tuli leppida nõrgema positsiooniga. Meie maakonna koolidest oli järgmine Rapla ühiskool (RÜG), mis asub 58. kohal. Võrreldes aastataguse ajaga on see olnud märgatav langus – 40 kohta. 2017. aastal oli RÜG samas tabelis 18. koha. Rapla Vesiroosi gümnaasium jäi tänavu 74. kohale. 2017. aasta arvestuses oldi 70. kohal. Kohila gümnaasium platseerus sel aastal 99. kohale. Eelmisel aastal oldi 64., mis tähendab, et läbi tehti 35-kohaline langus.

Tabeli alumisest otsast leiab ka Rapla täiskasvanute gümnaasiumi, mis asub eelviimasel, 148. kohal. Eelmisel aastal oli nende päralt 133. koht.

Märjamaa gümnaasiumi direktor Andres Elmik ütles, et selliste edetabelite koostamine ja avaldamine on kahe otsaga asi. "Kui on hästi läinud, siis on hea seda tabelit vaadata ja meie tulemusest rõõmu tunda. See annab kinnitust, et oleme õiget asja teinud," sõnas Elmik. Samas lisas ta, et lennud ei ole vennad. Mõnes lennus on krapsakamaid õpilasi rohkem, teises jällegi vähem. Küll aga annavad sellised tabelid tema

Märjamaa gümnaasium.

Foto: SIIM SOLMAN

sõnul võimaluse end võrrelda teiste vallakoolidega.

Samas ei ole Elmiku sõnul mõtet hakata end võrdlema nende koolidega, mis tabeli tipus asuvad. Neil on teatavasti suurem võimalus võtta vastu neid õpilasi, kes pingutavadki maksimumtulemuse peale.

Rapla Kesklinna kooli (endine RÜG) direktor Tõnis Blank ütles, et tema hinnangul on selliste tabelite koostamine vajalik ennekõike selleks, et lapsevanematele ja kogukonnale infot jagada. Aastatevaheliste erinevuste kohta ütles Blank, et need kipuvadki lainetustena käima. 40 koha võrra kukkumine võib esialgu suurena tunduda, kuid Blank ütles, et üks põhjus on see, et eelmisel õppeaastal läks matemaatika eksam ootamatult kehvasti. Samas saadi teistes ainetes tema sõnul tavapäraselt soliidseid tulemused kätte.

Postimehe koostatud edetabeli kümme tugevamat kooli:

	Koht 2017	Tõus/ langus
1. Tallinna Reaalkool	1.	0
2. Hugo Treffneri Gümnaasium	4.	2
3. Tallinna Inglise Kolledž	2.	-1
4. Gustav Adolfi Gümnaasium	5.	1
5. Tallinna Prantsuse Lütseum	3.	-2
6. Nõo Reaalgümnaasium	7.	1
7. Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium	6.	-1
8. Tallinna 21. Kool	9.	1
9. Saue Gümnaasium	20.	11
10. Saaremaa Ühiskool	24.	14

Ülerahvastatud liinidele suunatakse suuremad bussid

Siim Jõgis

Osaline tasuta ühistransport Rapla maakonna avalikel liinidel on toonud kaasa olukorra, kus mõnel liinil on bussid ülerahvastatud.

Näiteks hommikuti Kodilast Raplasse sõitvas bussis on nii palju reisijaid, et osa inimesi peab püsti seisma. Etteheited selle kohta on jõudnud ka MTÜ-ni Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus, kes Raplamaa avalikke liine haldab. MTÜ tegevdirektor Vello Jõgisoo ütles, et sellest probleemist ollakse teadlikud.

"Kodila bussi olukorrast oleme oma piletisüsteemi kaudu teadlikud ja vedaja lubas esimesel võimalusel vahetada olemasoleva bussi suurema vastu," sõnas Jõgisoo.

Hansa Bussiliinid AS, kes avalikel liinidel vedusid korraldab, on probleemi lahendamiseks juba alustanud. Ettevõtte esindaja Margus Maiste ütles, et esmaspäeval, 17. detsembril hakkas liini nr 3

Hansa Bussiliinid AS on ülerahvastatud busside probleemi lahendamiseks juba alustanud.

Foto: SIIM SOLMAN

(Raika-Kuusiku-Rapla) teenindama 25 istekohaga buss. Pärast koolivaheaega saab lahenduse ka hommikune liin Kodilast Rap-

lasse. "Samalaadne buss läheb kooliperioodil ka hommikusele liinile nr 15 Pajaka-Kodila-Rapla," sõnas Maiste.

Bussipeatustesse paigaldati sõidugraafikud

Siim Jõgis

Raplamaa Sõnumite toimetusse kostis lugejate nurinat, miks ei ole Rapla bussipeatustes üleväl sõidugraafikuid. Tõepoolest, veel detsembri keskpaigas ei olnud väiksemates bussipeatustes graafikuid üleväl, kuid nüüdseks on need kõik olemas.

Probleemile juhtis tähelepanu ka MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus tegevdirektor Vello Jõgisoo. "Sõidugraafikud peatustes peab paigaldama vedaja. Palusime neil kontrollida plaanide olemasolu peatustes ja puuduolevad plaanid asendada uutega kohe," sõnas ta. Vedaja on selles kontekstis Hansa Bussiliinid AS, kes maakonna avalikel liinidel sõitjate vedu korraldab.

Ettevõtte esindaja Margus Maiste ütles, et teisipäeva, 18. detsembri seisuga said kõikidesse peatustesse graafikud üles. "Rapla bussijaamas vahetati bussiinfo 9. detsembril, Mahlamäe ja Kesklinna peatustes pühapäeval, 16. detsembril ning ülejäänud peatustes nagu Välja, Vesiroosi, Telliskivi, Rapla jaam ning Rapla raudteejaam teisipäeva, 18. detsembri hommikul," sõnas Maiste.

Töötud moodustavad Raplamaa tööealisest elanikkonnast 4,5 protsenti

Novembri lõpu seisuga oli Rapla maakonnas 727 registreeritud töötut. See moodustab 4,5 protsenti tööealisest elanikkonnast.

Siim Jõgis

2018. aasta lõikes on töötute arv Raplamaal püsinud stabiilse-na. Aasta keskmine number on sealjuures 724. Kõige vähem oli sel aastal töötuid kevade lõpus ja suve alguses. See on ka mõistetav, sest siis leidsid paljud inimesed hooajatöö.

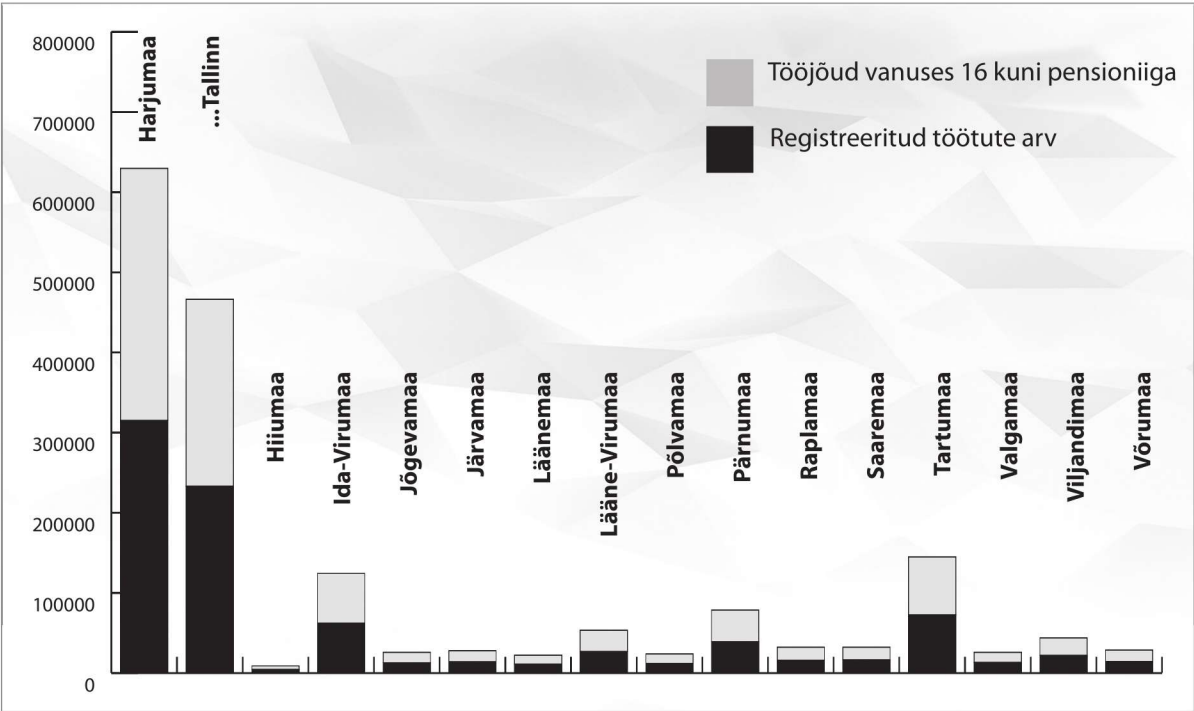
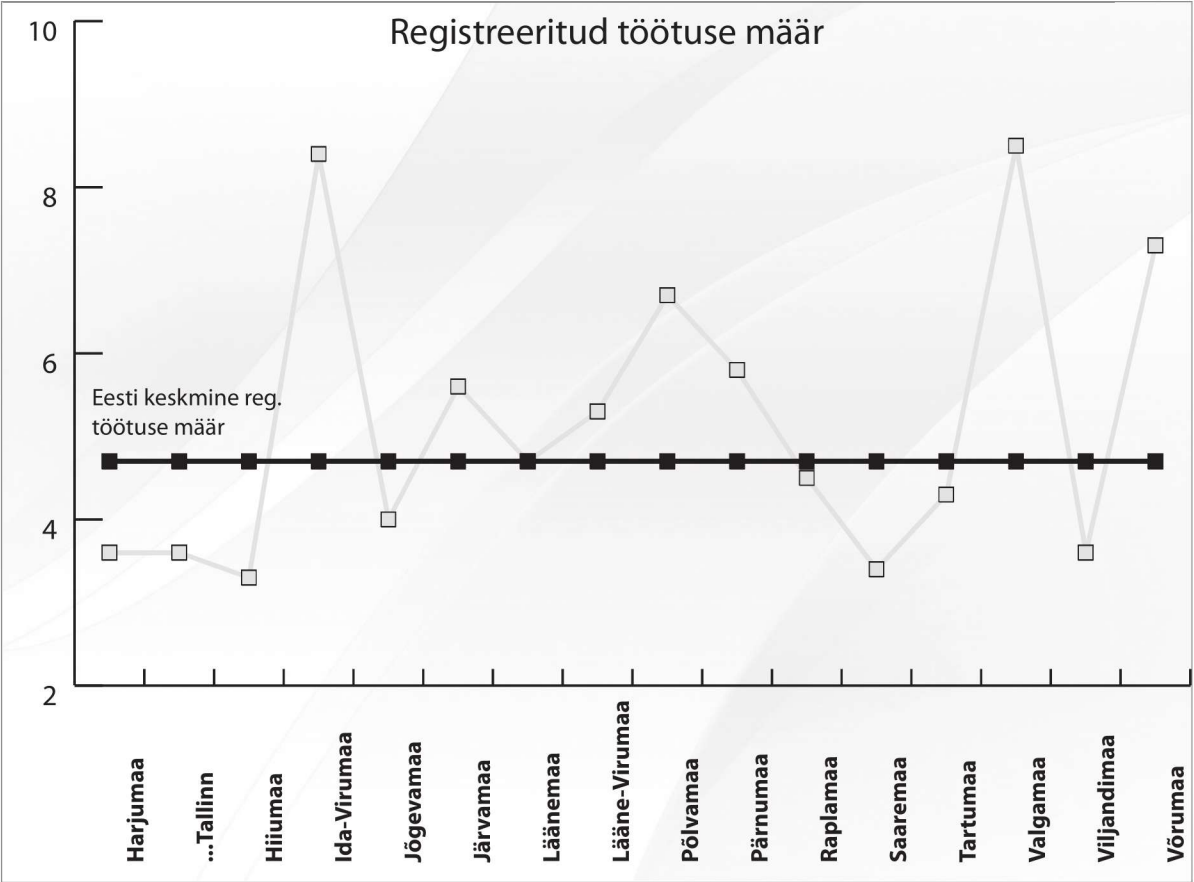
Eesti Töötukassa ametlikust statistikast tuleb välja, et maikuu seisuga oli Raplamaal 693 ning juunis 689 töötut. Sügisel, hooajatööde lõppedes, hakkas see number taas kasvama. Töötukassa Raplamaa osakonna juhataja Ilvi Pere selgitas, et töötute arv püsis stabiilsena, sest erinevalt mõnest Lõuna-Eesti maakonnast ei olnud Raplamaal ühtegi suuremat pankrotti ega koondamist. Samuti ei tekkinud juurde suuri tööandjaid, mille arvelt see number oleks kahanenud.

“Võib öelda, et see aasta on läinud stabiilselt,” sõnas Pere. Võrreldes ülejäänud maakondadega asub Raplamaa keskmike seas. Registreeritud töötuse määr on kõrgeim Kagu-Eesti maakondades. Valgamaal on see number 8,5, Võrumaal 7,3 ning Põlvamaal 6,7

protsenti. Tavapäraselt on kõrge töötuse määr ka Ida-Virumaal – 8,4 protsenti. Kõige madalam on registreeritud töötus Hiiumaal ja Saaremaal, kus see number on vastavalt 3,3 ja 3,4 protsenti. Eesti keskmine registreeritud töötuse määr novembri lõpu seisuga on 4,7 protsenti.

Raplamaa registreeritud töötutest moodustavad vähenenud töövõimega inimesed vähem kui ühe kolmandiku ehk täpsemalt 31,4 protsenti. Registreeritud töötuid on 727, vähenenud töövõimega on neist 228. Lisaks tuleb statistikast välja, et kaks kolmandikku Raplamaa osakonnas arvelt maha läinud töötutest leidsid töökoha. 1,55 protsenti ehk 24 inimest asutasid enda ettevõtte ilma töötukassa toetuseta. 17 inimest see-eest hakkasid ettevõtjateks koos töötukassa toetusega.

Ettevõtluse alustamise toetus on rahaline abi (praegu kuni 4474 eurot), mille eesmärk on motiveerida ja toetada ettevõtlusega alustamist. Kui võrrelda protsentuaalselt, siis on Raplamaa töötud kasutanud seda toetust võrreldes ülejäänud Eestiga kaks korda rohkem. “Võiks

öelda, et Raplamaal on inimesed ettevõtlikumad kui mujal,” sõnas Ilvi Pere. Samas lisas ta, et kõik ettevõtlust alustavad töötukassa kliendid seda siiski ei taotle. Üks põhjus võib olla see, et toetust saadakse mujalt,

näiteks RAEK-i (Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus) kaudu.

Veel minnakse töötukassa arvelt maha seoses õppima asumisega, pensionile minekuga või omal soovil.

Töökohti on töötukassa Raplamaa

osakond vahendanud 17. detsembri seisuga sel aastal 1212. Enim on töökohti vahendatud müüja-kassapidaja, puhastusteenindaja ning ehituse abitöölise ametikohtadele.

Uuel aastal jõustub uus tehnovõrkude talumistasude seadus

Priidu Pärna,
Eesti Omanike Keskliidu esimees

1. jaanuaril lõpeb aastaid kestnud olukord, kus tehnovõrkude talumistasud olid seadusega määramata. Talumistasu makstakse tehnorajatise kaitsevööndi ulatuses ja selle iga-aastane suurus on 7,5% maa maksustamishinnast.

Talumistasud tõusevad küll kordades, kuid kahjuks ei vasta need siiski maaomanike ootustele. Tasu katab eelkõige kaitsevööndis tasutavat maamaksu ja pakub mõningast lisahüvitist maakasutuse eest. Lisaks

on omanikul õigus nõuda kulude hüvitamist, mida ta peab kaitsevööndis kandma (näiteks asulates heakorrakulud). Kui tehnovõrgu rajatis (näiteks alajaam, sidepaigaldis) paikneb hoones, siis uudsena peab siin omanikule maksma vastava hooneosa kasutamise harilikku tasu (turuhinda).

Talumistasu saamiseks peab esitama avalduse võrguettevõtjale, kes on kohustatud vastava vormi avalikustama kodulehel. Talumistasu makstakse omanikule, kes on kinnistusraamatusse kantud 1. jaanuari seisuga ja kes esitas taotluse

hiljemalt 1. mail. Tasu makstakse välja 30. septembriks. Kortermajade puhul võib avalduse esitada ka korteriühistu. Kui avaldus on esitatud enne uue seaduse jõustumist, ei pea taotlust uuesti esitama. See võib olla siiski vajalik, sest avalduses tuleb ära näidata, kas tehnorajatis võimaldab kaitsevööndis maa sihtotstarbelist kasutamist või on see piiratud. Esimesel juhul väheneb talumistasu poole võrra. Varasemate avalduste puhul kehtib vaikimisi eeldus, et maad saab sihtotstarbeliselt kasutada.

Talumistasu ei maksta, kui selle suurus kinnistu kohta jääb alla

ühe euro. Talumistasu ei maksta tehnovõrgu selle osa eest, mis on vajalik ainult samal kinnisasjal teenuse tarbimiseks. Talumistasu makstakse üldjuhul metsa- ja põllumaa sihtotstarbega (maatulundusmaa) kinnistute puhul, muu sihtotstarbega kinnistute puhul makstakse seda vaid juhul, kui maal asub elektri või gaasi põhivõrk. Talumistasu kohaldub enne maa kinnistusraamatusse kandmist kinnisasjadele rajatud tehnovõrkudele ja ka nendele, mis on ehitatud notariaalse servituudilepingu alusel ja kus pole muud tasu kokku lepitud. Ka tulevikus võib servituudi

seadmisel leppida kokku teistsuguses tasus, kui seadus ette annab. Tuleb meele pidada, et talumistasust vaid 1/3 on tulumaksuvaba.

Maa-ameti geoportaalis on valminud talumistasude kalkulaator (<https://geoportaal.maaamet.ee/est/Teenused/Talumistasu-kalkulaator-p635.html>). Kui omanik sisestab oma katastriüksuse nime, siis kuvatakse automaatselt kinnistul oleva tehnorajatise omanik, kaitsevööndi ulatus ja eeldusliku talumistasu suurus. Selle teabe alusel saab maaomanik otsustada, kas tasub taotlust võrgu- omanikule esitada.

Jõuluaeg

Tõnis Blank

Alles olid jõulud – juba taas järgmised käes. Tundub, et aeg kulgeb vaid kahe kalendaarse tähtpäeva vahel: kui jaanid läbi, hakkame jõulusid ootama, ja kui jõulud läbi, ootame jaani. Aeg jookseb nagu peenike liiv läbi sõrmede. Aasta-aastalt ikka kiiremini. Mitte miski ei peata seda.

Aeg on seletamatu toormaterjal kõige jaoks siin ilmas. See teeb kõik võimalikuks ja ilma selleta ei toimu midagi. Aja omamine on igapäevane ime.

Ärkad hommikul ja su rahakott on juba nõiduslikult täidetud sinu universumi kahekümne nelja tunniga. See kuulub sulle. See on väärtuslikem osa, mida keegi ei saa sult võtta. Seda ei saa varastada. Keegi ei saa seda rohkem ega vähem.

Aja vallas ei ole jõukat ladvi- kut ega koorekihti. Geeniuzele ei anta ühtki lisatundi päevas.

Siin pole mingeid karistusi. Võid seda lõpmatult hinnalist nähtust kulutada palju tahes, jäämata sellest kunagi ilma.

Peale selle, ei saa sa kulutada oma tulevast aega. Võimatu on jääda võlgu. Sa võid kulutada vaid mööduvat hetke. Homset sa kulutada ei saa, seda hoitakse sulle.

Aja õige ja efektiivne kasutamine on väga tähtis. Sellest sõltub kõik. Ka õnn, mille poole kõik püüdlavad.

Need on nopped Arnold Benne- ti aja-esseest.

Vaikselt jõuluajal on hetki, kus süütame küünla, istume vaiki- des ja kogume mõtteid. Otsime jõulurahu...

Mõtlemine mööduvale aastale, olulisematele hetkedele oma elus ... ja võib-olla ka riigi arengus.

Tänavu võisime uhkust tunda oma riigi 100. aastapäeva üle. Ülevaid hetki ja üritusi juubeliga seoses oli palju. Ja neid tuleb

veelgi. Kuid kuidagi on ikka nõn- da, et kui pidulikum hetk möödas on, võib jälle tüli kiskuda. Ei saa me nendest ärapanemistest üle. Populistlike loosungitega tehakse ligimesele haiget.

Kõige tähtsamad on inime- sed meie kõrval. Need, kes teevad kohusetundlikult oma igapäevatööd, mida me alati ei märkagi, ja kellele oleme tunnustuse jagamisega kitsid.

Aasta on lühike aeg, kuid pii- savalt pikk, et selle jooksul oma pere elus mitmeidki sündmusi jõuab juhtuda. Lapsed saavad aasta vanemaks ja targemaks, mõned lõpetavad kooli, teised alustavad, keegi leiab uue tööko- ha, keegi peab jääma pensionile, mõnesse peresse sünnib uus ilmakodanik ... mõni jätab juma- laga kalli lähedasega. Nii see on.

Küünal põleb, istud vaikides ja kogud mõtteid ...

Kaubanduslik tingel-tangel jõulumüükidega algas juba ok-

toobris! (Huvitav – igal aastal üha varem. Varsti saame osta jõulukaupu võidupühal.) Kõik sagivad, kõik ostavad, kõik tunglevad kauplustes – jõuluööd müüakse nagu odavat suveniiri. Parem minna koos lastega met- sa, otsida perele sobiv kuusk, mille ümber jõuluõhtul koos olla. Või minna kirikusse ja kuulata kaunist jõulumuusikat, mis liigutab hinge.

Jõulud on olnud ikka pe- repüha. Mõni veedab selle vaikselt oma pereringis, mõni koos suguvõsaga ühise laua taga. Kuid kalli jõulurahu leiad vaid oma südames. Ja kui oskad olla rahul sellega, mis on, ega koorma end täitumatute soovidega, jätkub hingerahu ehk pikemaks ajaks kui jõuluöoks. Ja kui hinges on armastust, jätkub seda ka väljapoole.

Aastas on üks õhtu, mil inime- ne on häälestatud tundelisemalt ja on igale pisemale rõõmule

vastuvõtlik. Õhtu, mil kõigel on imepärane värving, mil kõik tundub nii pühalikuna.

Jõuluõhtu ... küünlad põle- vad...

Sel õhtul näivad inimesed nii inimlikena ja leplikena. Unus- tatud on väikesed argipäeva pisiriid, mis ei sobi kokku jõuluõhtu pühaliku meeleoluga. Küünalde sära küünib inim- hinge ja matab seal tumedad mõtted. Kuuseoksad levitavad vaigust ja magusat lõhna, mis tuttav juba lapsepõlvest. Kostab kirikukellade helin. Ja sellest helinast hoovab südamesse vaik- ne rahutunne ja hinge harras helgus.

Kes hoiab jõulurahu hinges alles, saab üle igast raskusest.

Kõik mis teed, tee praegu.

Keegi ei tea, mis on ees.

Ega siis ilmaaegu

hing pole kellelgi sees.

(Viivi Luik)

Toidu kallinemine – vähem raha muudeks kuludeks

Tõnu Mertsina,

Swedbank Eesti peaökonomist

Nii sel aastal kui ka viimaste aastate jooksul on Eestis toiduainete hinnakasv olnud Euroo- pa Liidu üks kiiremaid. Kui võrrelda toiduainete hindade muutust Balti riikides, on need küll võrdlemisi sarnases rüt- mis liikunud, kuid Eestis on kasv Läti ja Leeduga võrreldes siiski kiirem.

Kuigi toiduainete hinnakasv pole Eestis teiste kaupade ja teenustega võrreldes kaugeltki kiireim olnud, on selle kauba- grupi osakaal väga suur, mistõttu mõjutavad toiduained keskmise tarbijakorvi maksumust väga tu- gevasti. Samas tuleks arvestada, et palgad on Eestis toiduainete hindadega võrreldes kiiremini kasvanud ehk toiduained ei ole palkade suhtes kallimaks läinud.

Mõjud kodust ja maailmast

Ühest küljest mõjutavad Eesti toiduainete hindu toidutoorme hinnad maailmaturul. Toidu- toorme hindasid mõjutavad aga omakorda tootmise ja nõud- luse vahetuse, ilmastikuolud, kaubanduspoliitika ja teiste toorainete hind. Kuigi pilt ei ole üksikute toiduainete ja -toormete kaupa kaugeltki ühesugune, on möödunud aasta algusest toidu-

toorme hinnad maailmaturul allapoole tulnud. Ka Eestis jõudis toiduainete hinnakasv oma vii- maste aastate tippu möödunud aasta alguses, mille järel hakkas see aeglustuma. Aga sellegipoole- lest on see kasv, kuigi aeglasem.

Lisaks maailmaturuhindadele mõjutavad toiduainete hindasid Eestis ka üha suurenev kodumai- ne hinnasurve. Eesti toiduaine- tööstus kasutab tootmissisendina palju kodumaist toorainet. Paljud toiduainetööstuses kasutatavate tootmissisendite hinnad on aga tõusnud. Kiire palgakasv on tõstnud ettevõtete tööjõukulud väga suureks. Samuti mõjutab toiduainetööstuse väljamüügi- hindasid ja finantsseisu kõrge maksukoormus.

Palgakasv aitab

Koos toidutoorme hinnalangu- sega maailmaturul on toiduai- nete hinnakasv sel aastal Eestis tasapisi taandunud. Siin tuleks aga arvestada, et möödunud aastal tõusid toiduainete hinnad kiiresti kõrgemale ja nüüd on oodata sellelt kõrgemalt tasemelt nende – küll aeglasemat, aga siiski – juurdekasvu.

Lähiajal on küll oodata võrd- lemisi tugeva palgaskasvu pü- simist ning see kompenseerib toiduainete hinnatõusu. Samuti on positiivne see, et Eesti ma- japidamiste sissetulekud üle- tavad nende tarbimiskulutusi, mistõttu suudetakse ka säästa ning nende finantsseis on tugev. Eesti inimeste säästus on nende sissetulekute suhtes isegi üle EL-i keskmise.

Kantar Emori uuringu järgi

hindab kolmandik Eesti elani- kest oma majandusseisu heaks või väga heaks ja 90 protsenti vähemalt rahuldavaks. Kokku- võttes – Eesti majapidamised pea- vad küll arvestama toiduainete hinnakasvuga, ent saavad sellega lähiajal üldiselt hästi hakkama.

Piirkonniti erinev

Samas tuleb arvestada, et toidu- ainet hinnamuutus on erineva sissetulekuga inimeste jaoks erineva tähendusega - madalama sissetulekuga inimesi mõjutab see oluliselt rohkem. Eesti inimesed kulutavad oma eelarvest niigi kõige enam just toidule, keskmiselt ligikaudu veerandi. Kuid madalamate sissetulekute juures on see osakaal oluliselt kõrgem.

Kuna palgad Eesti eri maakon- dades on erinevad, on ka toidu osakaal piirkondlikult peredes erinev. Ühel pool on kõrgeima palgaga Tallinn ja seda kuldse ringina ümbritsevad Harjumaa, mille leibkondade eelarves moodustab toit keskmiselt viiendiku. Teisel näiteks madalamate palka- de ja tööhõivega Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti maakonnad, kus see on ligi 30 protsenti. Raplamaal on see 22 protsendiga siiski lähedane Tallinnale hoolimata Eesti keskmisega võrreldes ma- dalamast palgast ja tööhõivest maakonnas.

Toiduained on koos eluaseme- kuludega aga sundkulutused ja nende suurus näitab leibkondade elukvaliteeti. Mida kõrgem on sundkulutuste osakaal leibkonna eelarves, seda vähem saadakse tarbida muid kaupu ja teenuseid.

Töötamine pühade ajal

Tööinspektsioon

24., 25., 26. detsember ning 1. jaanuar on riigipühad, mis on reeglina töötajate jaoks vabad päevad. Tööandja majandustege- vuse tõttu või kehtestatud tööajakava alusel riigipühal töötavatele inimestele peab tööandja maksma selle aja eest kahekordset töötasu. Riigipühade eel (23. ja 31. detsembril) tuleb kõikide töötajate tööpäeva lühendada kolme tunni võrra.

Riigipühade eel tööpäeva lühendamine ei ole tööandja õi- gus, vaid kohustus. Lühendatud tööpäev on kohustuslik pühade- le eelnevatel reaalsel tööpäe- vadel ehk 23. ja 31. detsembril ka siis, kui töötaja tööpäev langeb laupäevasele või pühapäevasele päevale. Tööpäeva lühendamine ei sõltu tööpäeva kestusest. Näi- teks osalise tööajaga töötaja, kes on tavapäraselt tööl ainult kolm tundi päevas, riigipühaeelsel päeval tööle tulema ei pea. Neil töötajatel, kes töötavad reedel, 21. detsembril, tööpäeva lühen- dama ei pea, kuid olenevalt asutusesisestest töökorra- st võib tööandja seda ette näha.

Kui tööandja majanduste- gevus ei võimalda tööpäeva lühendada, tuleb saavutada töötajaga kokkulepe töötami- seks pühade-eelsel päeval nagu tavalisel tööpäeval. Kui töötaja annab selleks nõusoleku, loe-

takse pühade-eelsel tööpäeval lühendamata jäetud kolm tundi ületundideks ning hüvitatakse vastavalt seadusele kas tasu- lise vaba aja andmisega või kokkuleppe olemasolul rahas 1,5-kordselt.

Summeeritud tööajaga töötavatel töötajatel selguvad ületunnid arvestusperioodi lõpuks ning need hüvitatakse samamoodi – tasulise vaba ajaga või kokkuleppel rahas. Kui töötaja ei nõustu pühade-eelsel päeval töötama täistööpäeva, ei ole tööandjal õigus teda selleks sundida.

Sõltumata sellest, kas töötaja- le makstakse töötasu kuutasuna või tunnitasuna, töötatakse tavapärase või summeeritud tööajaarvestuse alusel, tuleb riigipühal töötatud tundide eest maksta töötajale kahekordset töötasu. Olukorras, kus töötaja vahetus algab tavalisel tööpäe- val ja lõpeb riigipühal, tuleb hüvitada riigipühal tehtavad tunnid. Ülejäänud töötunnid ta- sustatakse aga tavalises korras. Sama vahetuse töötundide eest, mis langevad riigipühale eel- nevale või järgnevale päevale, lisatasu maksma ei pea.

Tööpäeviti saab nõu küsida Tööinspektsiooni infotelefonil 640 6000. Küsimuse võib saata ka e-postiga jurist@ti.ee. Infotelefon töötab 31. detsembril kuni kella 15-ni. 24., 25. ja 26. detsembril ning 1. jaanuaril nõustamist ei toimu.

Tööinspektsioon soovib kõi- gile turvalisi ja rahulikke pühi!

Kolm arvamust ühest reformist

Aasta on möödas, kui Rapla maakonnas moodustati haldusreformi tulemusel kümne asemel neli valda – Rapla, Kohila, Kehtna ja Märjamaa - ning tänaste vallajuhtide arvates on palju tööd veel ees.

Marko Liibak

Rapla kõrval on ühinemiskogemus ka Kehtna ja Märjamaa vallas. Kehtna vallavanem Indrek Kullam ja Märjamaa abivallavanem Triin Matsalu peavad aastat haldusreformi puhul lühikeseks perioodiks, et ulatusliku reformi mõjusid hinnata. Ometi on neil juba nüüdki üht-teist rääkida. Triin Matsalu läks ajas veelgi kaugemale tagasi. Ta märkis, et on Märjamaa vallas töötanud aasta lõpuks kokku 20 aastat. Sellel ajal on Matsalu sõnul toimunud kaks ühendamist – aastal 2002 ühinesid Märjamaa alev, Märjamaa vald ja Loodna vald ning 2017. aastal Märjamaa vald ja Vigala vald pluss kolm küla Raikküla vallast.

„Ootused olid kõikidel väga suured ja loodeti, et kõik hakkab kohe muutuma n-ö üleöö, teadmata tagamaid, milline halduskoormus lisandus kõikidele valdkondadele ühinemise järgsete toimingute läbiviimise ja kogu süsteemi ühtlustamisega ning uute spetsialistide värbamisega,“ meenutas Matsalu.

Talle on aasta haldusreformist näidanud halduskoormuse ja bürokraatia märgatavat suurenemist. „Tänaseks ei ole veel kõik muudetud struktuuriga seotud ümberkorraldused paika loksunud,“ ütles Matsalu ja lisas, et valdkondade ja ülesannete rohkusest tingitult tuleb ikka ja jälle välja teemasid, mille n-ö käsuliinid on paigast ära. „Mõningaid asju ei olegi võimalik standardite ja kordadega reguleerida, need loksuvad paika

alles praktikas.“

Haldusreformi ettevalmistusperiood oli Matsalu hinnangul liiga lühike ja pisut tormakas. „Kruviti üles liiga kõrged ootused, et kohe nii kui „kell kukub“ on tulemused näha,“ märkis Matsalu ning viitas, et lisaks oli ka riigireform, kadusid maavalitsused, sellega said omavalitsused endale rida ülesandeid juurde, mida ühiselt peab korraldama.

Ühinemistoetus võlgade katteks

Riigihalduse minister Janek Mägi saatis 14. novembril 2018 ühinenud omavalitsuste valla- ja linnajuhtidele kirja, milles rõhutab ühinemislepete täitmise olulisust ja toob ühe näitena: omavalitsused ei ole ühinemislepetes kokku lepitud investeeringute tegemisest huvitatud.

Kehtna vallavanem Indrek Kullam märkis selle peale, et ühinemislepe on täitmiseks, samas olud muutuvad ja volikogudel on võimalik investeringuid ümber suunata. „Kahjuks ei saa ministrit tõsiselt võtta, kuna 3. detsembri „Aktuaalses kaameras“ soovitas minister Janek Mägi vähekasutatud vallateedele mets istutada,“ ütles Kullam.

Ta lisas, et Kehtna vald oli sunnitud kasutama suure osa ühinemistoetusest ühineva omavalitsuse võlgade tasumiseks. Kokku oli ühinemistoetus 741 800 eurot ning sellest Järvakandi osa 300 000 eurot. Järvakandi võlgnevus oli 221 000 eurot. „Täna on

valdadel ühine eelarve ja kõik vajalik tuleb ära teha. 50 000-eurost suusaraja traktorit, mida Järvakandi soovis, tuleb mõnda aega oodata,“ tähendas Kullam.

Haldusreformi kulgemise osas märkis Kullam, et pooleli on osakondade töö parem korraldamine ning esimehe aasta näitas kätte kitsaskohad, nüüd tuleb nendega tegeleda.

„Sotsiaaltöö valdkonnas on töötajat juurde vaja ja tööülesanded vaja üle vaadata. Majanduse poolel on vaja hoonete ja elamispiindade haldamine paremini korraldada. Vajalik on vee-ettevõtete Järvakandi Kommunaal OÜ ja Kehtna Elamu OÜ ühendamise,“ kirjeldas Kullam pakilisemaid töid.

Kitsaskohtadena tõi Kullam välja, et Järvakandi hooldekodu on ajale jalgu jäänud ja vajab remonti ning Järvakandi muuseum on vaja muuta atraktiivsemaks.

Kohila kahetseb Juuru kaotamist

Kohila vallavanemal Heiki Hepneril on tema sõnul haldusreformi osas mõnes mõttes keeruline kaasa rääkida, kuna Kohila vald ei ühinenud

Sest sa ei tulnud siia rääkima täna...
/.../
Sest ma ei viitsi väga rääkida enam...
(Nublu)

Illustratsioon:
Ulvi Blande,
all-free-download.com

kellegagi. „Kui saaks aasta tagasi keerata, oleks Kohila valla puhul soovitud ikka Juuru vallaga lõpuni läbi rääkida,“ ütles Hepner.

„Ma olen jätkuvalt veendunud, et Kohila ja Juuru vallast oleks tulnud hea osapooli arvestav omavalitsus. Lisaks oleks see ka geograafiliselt viinud Kohila valla keskme rohkem lõunasse ning tasakaalustanud maakonda tervikuna“ põhjendas Hepner.

„Paraku seda enam tagasi ei keera. Tänaseks päevaks on Rapla vald tagasi lükanud ka Kohila valla ettepaneku endise Juuru valla põhjapoolse osa ühendamiseks Kohila vallaga,“ rääkis Hepner ja lisas, et „ettepanek tugines nende külade elanike soovidele. Vaideldamatult on tegemist Rapla valla suveräänse õigusega. Aga samas elanike poolt tõstetud küsimus ei ole saanud lahendust.“

Kuigi Kohila vald ei liitunud kellegagi, usub Hepner, et vald on niisama võimekas, kui oli enne haldusreformi. „Omavalitsuste tugevus tegelikult sõltub tulubaasist. Selles osas on palju teha. Omavalitsuste autonoomiat tulude saamisel tuleb suurendada ja kindlasti tuleb suurendada omavalitsuste motivatsiooni sellega tegeleda. Tänapäevaste süsteemide seda ei võimalda,“ kirjeldas Hepner.

Ühtlasi Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhina märkis ta, et omavalitsusliidu töös osaleb nüüd neli valda ja kui enne (kui oli 10 valda) oli hääletamine tavaline otsuste vastu võtmisel, siis nüüd on saadud hakkama konsensuslike otsustega.

„See tähendab, et oleme välistanud situatsiooni, kus hääled jaguneksid 3:1 ning üks vald tunneks ennast tõrjutuna. See on kindlasti omaette väljakutse, aga kui on soov koos Raplamaal arenguks eeldusi luua, siis ilmselt teistmoodi ei tuleks kõne allagi,“ rääkis Hepner.

Hepner ei poolda riigis maakonna piirides ühtsete omavalitsuste loomist. „Küsiks kõigepealt, milleks meil on seda vaja? Püstitaks eesmärgid ja vaataks, kas tõesti on selleks vajadust. Kas tõesti keegi usub, et Hiiumaa ja Harjumaa on võrdsed? Või et me saame Raplamaa ja Ida-Virumaa ühesugusteks omavalitsusteks?“ kahtles Hepner.

„Ei saa ju olla eesmärk omavalitsuse suurus. Eesmärk peaks olema elu võimalikkus tervel Eestimaal. Hakkaks ükskord sellest pihta ja loobuks Exceli tabelist. Igale vallale tuleb täna läheneda kui rätsepaülil-konnale.“

Aga ikka kerkib kuskil soov pakkuda masstoodangust tulnud vatijopesid.“

Alu ja Hagudi kool läbisid DigiKiirendi pilootprojekti

Sellel sügisel valiti Alu kool ja Hagudi põhikool osalema Hariduse Infotehnoloogia SA (HITSA) DigiKiirendi kuuekuulises pilootprojekti. 4. detsembril anti Järveküla koolis pidulikult üle DigiKiirendi arenguprogrammi tunnistused kuuele koolile.

Helerin Väronen

DigiKiirendi programmi juhi Kai-ri Burnaševa sõnul on projekti eesmärk toetada koolimeeskondi tehnoloogia kasutusele võtmisel ja pakkuda neile tuge muutuste läbiviimisel. „Korraldame koolitusi, nõustamist ja jagame häid kogemusi. Arvestame DigiKiirendis väga palju just iga kooli võimaluste ja vajadustega. Seega võib öelda, et kaht päris samasugust koolitust kaks programmis osalevat kooli ei saa. Koolituste teemad saavad kokku lepitud vastavalt sellele, millised on õpetajate varasemad kogemused ja digipraktika. Nii keskenduvadki mõned grupid rohkem õppematerjali loomisele ja teadmiste kontrollile digivahenditega, teised aga enam robotikavahendite või nutivahendite eesmärgipärasele kasutamisele õppetöös.“

Hariduse Infotehnoloogia SA pilootprojekti osalesid koolid, kes arvasid, et nende koolimeeskonna digiküpsus vajaks arendamist. Enda taseme hindamiseks saavad koolid kasutada hindamisvahendit Digipeegel.

Burnaševa sõnas, et programmi laiem eesmärk on anda kõigi Eesti koolide õpetajatele võrdsed võimalused õppetöösse tehnoloogia kaasamiseks ja nii Eesti õpilaste tulevikuks vajalikke digioskusi parandada. Konkreetsemalt oli aga eesmärk tõsta Digipeeglis hinnatud taset A või B vähemalt tasemele C. Järgmine ametlik hindamine toimub järgmise aasta kevadel, kuid Burnaševa lisas, et juba lõpuüritusel kokkuvõtteid tehes hindasid koolimeeskonnad enda taset veelgi kõrgemalt, kas D või koguni E.

„Laiemalt on HITSA üks eesmärk olnud alati õpetajate hoiakute muutmine. Tahame, et õpetajatel kaoks kartus uusi vahendeid kat-

setada. Seepärast oligi hea meel, et kohe, juba programmi avauituse järel kinnitasid paljud õpetajad tagasisides, et nende julgus digivahendeid kasutada suurenes.“

Alu koolis oli eesmärgiks näiteks vähemalt ühe e-tunni läbiviimine ja suurema tähelepanu pööramine robotikale. Eesmärgideni jõudmiseks võeti kasutusele uusi sülearvuteid ja robotikavahendeid, tekitati tahvlitele laadimiskohti ning laiendati Wifi-võrku. Projekti tulemusena muutusid tunnid mitmekülgsemaks ning õpilased on rohkem motiveeritud uusi teadmisi omandama. Õpilastele meeldisid näiteks QR-koodi kasutamine ja YouTube'i rütmimängud.

Kuigi tagasiside küsimine programmis osalenutelt alles käib, saab Burnaševa sõnul juba öelda, et omavahelises vestluses saadud tagasiside on olnud väga positiivne. Mitmed õpetajad ja koolijuhid on tema sõnul maininud, et õpilastele meeldis väga tundides uusi õppevahendeid kasutada. Tänu uutele vahenditele paranesid õpitulemused ka näiteks võõrkeeltes. Toodi välja asjaolu, et tänu programmile muutus palju intensiivsemaks õpetajate omavaheline koostöö ja tekkis suurem meeskonnatunne.

„Eraldi soovin rõhutada kohaliku omavalitsuse rolli. Koolid on tublid, aga ilma vahendite ja korraliku internetiühendusest jäävad ka kõige tublimad õpetajate pingutused viljatuks. Loodan, et see koostöö, mis programmi ajal vallavalitsuste ja koolide vahel elavnes, jätkub ka pärast programmi,“ lisas Burnaševa.

Saadud tagasiside põhjal lihvitakse koolitus veelgi paremaks, et kahel järgmisel aastal Eesti 60 kooli digipädevust parandada. Peale Alu ja Hagudi kooli osalesid pilootprojekti Risti kool, Vasalemma põhikool, Risti põhikool ja Kullamaa keskkool.

Programmi teine päev, esimene kohtumine Timo Porvaliga Kohila raamatukogus.

Foto: REELIKA VAABEL

Raplamaa ettevõtjad õppisid uusi turundustrende

Septembrist detsembrini kestis Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse eestvedamisel Raplamaa ettevõtjatele suunatud turunduse arenguprogramm. Kuna huvilisi oli palju ja teema oluline, alustatakse jaanuaris uue koolitustsükliga.

Mari Tammar

„Turunduse arenguprogrammis osales kokku 20 ettevõtjat või ettevõtte müügiinimest,“ rääkis projektijuht Reelika Vaabel. Programmis oli neli praktilist koolituspäeva ja üks praktikum, mille jooksul vaadati üle konkreetseid tegevusi, mida kursusel osalenud saavad oma ettevõtte paremaks turundamiseks teha. Tutvuti turunduse põhialustega, internetiturunduse spetsiifika ja trendidega ning sellega, milline on hästi töötav veebileht. Koolitajad olid Andres Kuusik, Timo Porval, Sven Nuum ja Teet Torim.

„Programmi esimene koolitus oli turundusest ja reklaamist üldisemalt ning hea sissejuhatus järgnevatele päevadele. Sain praktilisi mõtteid ja nõuandeid selle kohta, kuidas kujundada oma toote pakendeid. Kolm järgnevat päeva keskendusime kodulehe sisu loomisele. Saime palju praktilisi teadmisi, mida kodulehte luues silmas pidades ning milliseid vigu vältida. Õnneks sattusin programmi enne, kui olin hakanud oma kodulehe loomisega tegelema. Tänu kursusel omandatud teadmistele hoidsin kindlasti palju aega ja raha kokku, mis valesti tehtud kodulehe parandamiseks muidu kulunud oleks.“

Programmi viimane osa, sotsiaalmeedia turundus, sidus kõik eelnevalt õpitu omavahel kenasti kokku. Sain teadmise, et tänasel päeval on

koduleht ning sotsiaalmeedia omavahel väga tihedalt seotud ning üks ei saa toimida ilma teiseta,“ rääkis programmis osalenud Carmen Ennulo, kes veab põnevat mööbli- ning õppe- ja mänguvahendite ettevõtet Kapi Kass OÜ.

Turundamine vajab järjepidevust ja uuendusmeelsust

Üks põhjuseid, miks RAEK-i eestvedamisel programm sündis, on see, et internetis tarbimine üha kasvab ning see nõuab ka ettevõtjalt uusi teadmisi-oskusi, kuidas oma tooteid ja teenuseid interneti vahendusel nähtavaks teha. Inspiratsiooni selle programmi loomiseks sai RAEK Saaremaa Arenduskeskusest, kes analoogse programmiga oli juba varem alustanud.

„Arvan, et turundamise osa müügiprotsessis võib teinekord jääda kesiseks, sest olgem ausad, enne müüki ja turundust on ettevõtte vähemalt 25 asja, mis tuleb ära teha, aga müüginii jõudmiseks on vaja teha süsteemset turundust. Lisaks on turundusvaldkonna areng nii kiire, et me ei suuda uusi võimalusi teada saada, veel vähem praktikas rakendada. USA-s näiteks hakati süsteemset Facebooki turundust tegema alles 2014. See pole palju aega tagasi, aga selle ajaga on palju muutunud. Oluliselt on arenenud blogide ja vlogide maailm, jõuliselt on esile tulnud Instagram,“ rääkis Vaabel teema keerukusest.

„Seoses turundusega on minu ettevõtte kõige suurem väljakutse kindlasti aja leidmine. Luua tuleb sisu, mis pakuks väärtust ning kõnetaks minu sihtgruppi, see nõuab aga igapäevast suurt tööd ning pühendumist. Väikeettevõtjana peab kõigega ise tegelema ning tihtilugu on töötunde vaja näpistada ka öö arvelt,“ rääkis Carmen Ennola.

„Meie ettevõtte puhul on suurim väljakutse turundustrateegia loo-

mine nullist ning selle strateegia edasine plaanidesse paigutamine,“ rääkis programmis osalenud Gerli Jõras ettevõttest Ketecor OÜ. Jõras tõi programmist esile Timo Porvali loengu, kus Porval tutvustas konkreetseid tööriistu, mille abil blogipostitustele ja artiklitele huvitavaid ideid genereerida. „Samuti tõi ta välja kavalaid näiteid ja mudeleid artikli pealkirjade jaoks, köitmaks ka kõige laisemat lugejat. Timo näited olid reaalsest elust konkreetsete inimestega ja kergesti meie valdkonnas rakendatavad,“ rääkis Jõras oma muljetest.

Madis Haasma ettevõttest EreK OÜ tõi välja tõsiasja, et sageli puudub ettevõttele ülevaade, kui palju turundusse tehtud kulutused end tagasi teenivad. „Tänu sellele koolitusele sain selgeks, et seda kõike on võimalik mõõta ning sellist reklaami tulekski just teha, kus saab selgelt ja lihtsalt tulemusi mõõta,“ rääkis Haasma ja lisas, et peamine ja kõige tähtsam teadmine, mida ta koolituselt sai, on see, kui tähtis on korralik ja töötav koduleht.

Palusin programmis osalenutel sõnastada ka lühike hea turunduse valem. „Tee oma kodulehte müügimees!“ ütles Madis Haasma. „Hea turundamise võti on oma sihtgrupi mõistmises,“ nentis Carmen Ennulo. „Hea turundamise valem muutub nii ajas kui ka ruumis - mis eile oli parim, ei pruugi täna enam soovitud tulemust anda. Olulisim oskus on tajuda muutusi ühiskonnas ning nende muutustega kaasas käia,“ ütles Gerli Jõras.

Kuna paljudele programmis osaleda soovijatele pidi RAEK ruumipuu- dusele ära ütleva, alustatakse jaanuaris programmiga uuesti. „Juba 16. jaanuaril alustab teine turunduse arenguprogramm Raplamaa ettevõtjatele, kuhu saab kandideerida alates detsembrist teisest poolest. Programm kestab jaanuarist aprillini alguseni,“ ütles projektijuht Reelika Vaabel.

Saagu Valguse patroon Siiri Sisask tänab vabatahtlikke abilisid.

Foto: SIIM SOLMAN

Saagu Valgus pidas viimast jõulupidu

MTÜ Saagu Valgus (SV) korraldatud jõulupidu Raplamaa vähekindlustatud perede lastele oli kantud nukrast alatoonist – sellisel kujul jäi pidu viimaseks ja SV lõpetab tegevuse.

Reet Saar

Kuuendat korda võõrustas pidu Raiküla kultuurikeskus. Saagu Valguse patroon Siiri Sisask ja tegevjuht Alma Linder kutsusid lavale kolm õpetajat – Tiina Tanseri, Liis Ilvese ja Anne Helme, kes on lastega palju vabatahtlikku tööd teinud, ning keskuse töötaja Ly Vare, et tänada neid tehtu eest. Tänada on põhjust veel väga paljusid vabatahtlikke.

Ene ja Marvi dueti esitatud südamlaul pani laval olijad liigutuspisaraid pühkima. „Nüüd võeti küll hingest kinni,“ tõdes Siiri seepeale. Nagu ikka istusid lapsed kaetud laudade taga, et maitsta head ja paremat. Pikalt ei lastud neil jõuluvana oodata ja tavapärastel käidi laval oma pakki välja lavastamas.

Tänavu panid korraldajad kokku ligi 230 pakki ehk eelmisest aastast rohkem. Eelnevalt on uuritud laste soove. „See on kõige kergem viis, sest siis saab toetajalt küsida konkreetseid asju. Saime teha väga head kingid, selle poolest on süda rahul. Pakkides oli näiteks spordikotte, kõlareid, kõrvaklappe, alati on lisatud ka pesemisvahendeid ja komme. Meie toetajate nimekiri on pikk,“ rääkis Alma Linder.

Saagu Valguse mõju

Saagu Valguse tegevus lõppes jõulupeoga, praegu tehakse viimaseid toiminguid MTÜ likvideerimiseks ja kontode sulgemiseks.

Mida on Saagu Valgus nende aastate jooksul teinud või ühiskonnas muutnud?

Alma Linder peab oluliseks ilusaid hetki lastele: väljasõidud, laagrid, jõulupeod, huviharidus. Lisaks esemeline abi ja väärtuskasvatus. Nüüd on Saagu Valguse asemel sihtasutus, mille tegevus on suunatud ennetusele.

MTÜ Ettevõtlikud Naised Raplamaal tegi SV-ga tihedat koostööd. Ühingu juhatuse liige ja Saagu Valguse juhtrühma liige Kaidi Mikkus tõi SV panusena välja, et riik hakkas huviharidust toetama. Siiri Sisask ja kogu meeskond on selle heaks kõvasti selgitustööd teinud.

„Ka meie osa on selles, et teema olulisusest on aru saadud,“ nõustus Siiri Sisask. Saagu Valguse tegevus sai alguse 1998. aastal, kui hakati tegelema alavalgustatud klassiruumidega. Siis oli koguni 80% Eesti koolidest alavalgustatud. „Ma enam ei mäleta, kui palju kooli abi said, aga ühiskond mõistis, et see on oluline teema. Täna ei tohiks Eestis olla enam ühtki alavalgustatud kooli. Teavitamine oli hästi õnnestunud, meil oli tuhandeid toetajaid. Harju Elekter oli esimesi, kes tuli abi pakkuma.“

Raplas avati Saagu Valguse keskus 2011. aastal. Siiri sõnul liitis see paljusid: „Suhtlemine oli meeletu, mis aastate jooksul toimus. See nõudis tahet, energiat, meeskonda. Ma ei häbene öelda, et see oli ränk töö. Ilma meeskonnata ei saa seda teha. Need vabatahtlikud, keda täna laval tänasime, on olnud selle ettevõtmise püha hing, kes on panustanud oma aega suurest südamest ja heast tahtest. Kõik need igapäevatööd, millest me koos läbi tulime, see on tohutu kogemus.“

Mitmestki jutuajamisest koorus välja SV panus noorte hingede kujundajana.

„Usun, et lastest, kes on taibanud, et ühiskond on nende jaoks mingil ajahetkel toimunud, et nendest tulevad kunagi sarnaste asjade eestvedajad,“ ütles Siiri. Eelmisel aastal üks nooruk jõulupeol nuttis, et asjad pole enam samamoodi nagu siis, kui ta oli väike. Siiri soovitas tal ise millegi sellise eestvedajaks hakata ja lubas sel juhul appi tulla.

„Selliseid seoseid on väga raske

paberile panna, aga me teame neid. Igaüks tunneb oma elu Saagu Valgusega seoses. Mina ka. Vaadates seda ilusat saraküünaldega torti, mis Alma tellis, oli ka meie tegevus teatud mõttes väga särav. Neid lapsi ja inimesi muidu siin ei oleks. Meie tegevus oli mitmeplaaniline ja ühiskonda ühendav – see, kellel on rohkem, saab aidata seda, kellel on liiga vähe. Ma olen kõigile annetajatele väga tänulik.“

Juba paari aasta eest muutus Saagu Valgus sihtasutuseks, mis tänaseks on muutnud ka nime. Siiri põhjendas, et Saagu Valguse nimega on läbi aastate olnud probleeme. Koolide valgustusega tegeledes sobis nimi hästi. Kui hakati toetama inimesi, nägid paljud selles seost kirikuga. Nüüd jätkub tegevus üle kogu Eesti juba väga suure meeskonnaga. Käivitumas on kolm katseprojekti, mille taga on ka sotsiaalkultuuriministeerium, lastekaitse- ja tervishoiutöötajad.

„Mina ei ole enam nende eestkõneleja. Olen praegu veel nõukogu liige, aga astun ka sealt tagasi. Olen 20 aastat seda tööd teinud. Alus sihtasutusele on pandud, minu töö on tehtud. Kui kunagi tekib vajadus abi anda, võtan Saagu Valguse riulist välja ja teeme edasi. Raplamaa on olnud minu jaoks suur õppetund. Sain siin aru, kui oluline on meeskond sellises töös, mis on nii haavatav. Pead olema oma tegevustes väga aus, oled oma tiimiga kogu aeg nagu elektriväljas, pead oskama ka neid kaitsta ja aidata. On oluline, millise ideoloogia lood. Meil see kõik toimus, aga me pidime kasvama suuremaks ja tekkiski sihtasutus,“ rääkis Siiri muudatuste vajadusest.

„Minu hinge jäävad täitma ilusad hetked lastega. Jään alati soovima head neile lastele, kellega meil on olnud isiklikum side. Küllap neist tulevad toredad inimesed ja ühel päeval meenutavad nemad oma lapsepõlve ja kujunemisaegu. Loodan, et neil oli meiega tore,“ lõpetas Siiri Sisask.

Raplamaa missikarussell sai 25. korda hoo sisse

16. detsembril toimus Raplas Sadolini spordihoones Miss Raplamaa 2019 eelvoor. Missikarussell hakkab Raplamaal keerlema seekord juba 25. aastat ning tänavu veavad seda Liis Kivi ja Taagi Tellus.

Mari Tammar

“Eelvoor tuli seekord 7 tüdrukut. Aga oleme sel nädalal veel kohtumas kuue tüdrukuga ja hiljemalt nädala lõpuks valime 10 tüdrukut välja,” räägib üks korraldajatest Taagi Tellus. “Eelvoor oliid kõnnitund, tantsutund ja enese tutvustus. Tüdrukud olid väga toredad, tublid ja teadlikud. Arvestades, et tegemist oli esimese kohtumisega, said kõik üllatavalt hästi hakkama nii kõnni kui ka tantsu õppimisega. Lisaks olid tüdrukud ka väga julged enese tutvustamisel. Jäime selles osas eelvoruga väga rahule,” räägib Tellus.

“Jaanuari alguses leiab aset meie missilaager, mille käigus toimuvad erinevad koolitused ja treeningtunnid. Laagri eesmärk on intensiivsete treeningute ja harivate koolitustega anda kandidaatidele parim ettevalmistus lõppvõistluseks. Lisaks on laagris kohal toitumise nõustaja, treener ning inimene, kes õpetab tüdrukutele meediaga suhtlust ja etiketti. Kohal on ka meie suurepärase videotiimi ja Miss Raplamaa 2018 kandidaadid,” räägib Tellus sellest, mis välja valitud kümnet missikandidaati ees ootab.

“Laagrite järgneb missikool ehk kolm kuud kestev ettevalmistav periood. Missikoolis on iganädalased

Missivõistluse eelvoor tuli seekord 7 tüdrukut. Käsil on kontsadega graatsiliselt kõndima õppimine.

Foto: SIIM SOLMAN

tantsu- ja kõnnitunnid ning muud koolitused ja loengud. Samuti külastame koos tüdrukutega erinevaid ettevõtteid, toimuvad fotoshootid. Kohe jaanuari alguses on tulemas JCI korraldatav esinemiskoolitus ja meie peasponsori “Mamma” kü-

lastus. Missikooli eesmärk on anda tüdrukutele julgust ja esinemiskogemust ning väga palju erinevaid oskusi, teadmisi ja tutvusi,” selgitab Tellus programmi eesmärke.

Küsimusele, kas sellel korral on oodata ka mingeid muutusi, nen-

dib Tellus, et iga korraldaja käekiri on erinev. “Kindlasti on väikeseid muutusi seoses korraldajate vahetusega sel aastal tulemas. Kuna järgmine aasta on juubeliaasta, proovime kindlasti ka seda rõhutada. Suures plaanis on ürituse kontseptsioon

endiselt sama, välja arvatud see, et 2019. aastal tuleb ürituse järelpidu Sadolini spordihoones. Loodame väga, et meie mõte õigustab ennast ja ka küllastajatele see meeldib,” räägib Tellus. Suur missivalimise galaõhtu on 6. aprillil Sadolini spordihoones.

Briti suursaadik korraldas fregati St Albans saabumise puhul vastuvõtu

Detsembri keskpaigas jooksis ajakirjandusest läbi teade, et Tallinna sadamat väisas Briti kuningliku mereväe fregatt HMS St Albans. Laev saabus Tallinna sadamasse kolmapäeval, 12. detsembril täpselt kell 15. Sellega meenutati ja tähistati sada aastat varem Eestile Vabadussõjas appi tulnud kuningliku Briti mereväe laevade saabumist Tallinnasse 12. detsembril 1918.

Siim Jõgis

Koos HMS St Albansi saabumisega korraldas Suurbritannia suursaadik Eestis Theresa Bubbear 12. detsembri õhtul Tallinna vanasadamasse vastuvõtu. Väljas puhus karge ja vali tuul, taevast katsid pilved. Küll aga

oli visuaalselt kaunis vaadata projektoritega pilvedele projekteeritud Eesti trikoloori. Valgusmäng oli üles seatud nii, et sinimustvalge pilvelaik asus Tallinna lahe taevas, täpselt HMS St Albansi kohal. Kahjuks sel õhtul vastuvõtul osalejaid laeva peale veel ei lubatud.

Suursaadik Theresa Bubbear põhjendas, et laev ei olnud küllastajate vastuvõtuks lihtsalt veel valmis. Küll aga oli kõigil huvilistel võimalus laeva külastada ning tutvuda sadama territooriumile paigutatud Briti sõjatehnikaga laupäeval, 15. detsembril. Vastuvõtt ise oli selleks spetsiaalselt paigaldatud telgis laeva kõrval.

Suursaadik Bubbeari vastuvõtt peeti samal õhtul, kui Londonis oli Suurbritannia peaministri Theresa May umbusaldushääletus. Briti Konservatiivse partei liikmete algatatud umbusaldamisel toetas 200 saadikut May jätkamist, 117 hääletas tema umbusaldamise poolt. Ometi ei lastud end Theresa Bubbeari vastuvõtul päevapoliitikast häirida. Ametlikes

kõnedes, mida lisaks suursaadikule pidas ka Eesti peaminister Jüri Ratas, Brexit teemaks ei kerkinud. Küll aga mainis suursaadik oma kõnes ajaloolisi paralleele praeguse ja saja aasta taguse sündmuse vahel.

Nii nagu sada aastat tagasi, oleks ka seekord pidanud Tallinnasse sõitma tegelikult hoopis teine Briti kuningliku mereväe laev. Mõlemal juhul oleks õige laev olnud HMS Westminster. Sada aastat tagasi ei saanud see laev tulla, sest pörkas udusel Läänemerel kokku teise laevaga ja pidi naasma kodusadamasse. Seekord häirisid Westminsterit mootoriprobleemid.

HMS St Albansi meeskonnaliikmed, kes samuti vastuvõtul osalesid,

rääkisid, et tegelikult olid nad lootnud juba jõulupuhkusele pääseda. Reede, 7. detsembri õhtul asus HMS St Albans oma kodusadamasse Portsmouthi linnas ja plaanide järgi olid selleaastased sõidud tehtud. Siis said kõik meeskonnaliikmed sõnumi, et on vaja koguneda laevale. Sihtmärgiks seati Läänemeri ja Tallinna sadam ning viie päevaga jõuti kohale.

Üks meeskonna liige Jack rääkis, et esialgu polnud neil aimugi, kuhu seekord sõita tuleb. Ometi polnud tal vähemalt enda sõnul midagi selle vastu, et enne jõule veel üks sõit teha ning külastada Tallinna. Tagasi Inglismaa lõunarannikul asuva kodusadama poole võttis HMS St Albans suuna pühapäeval, 16. detsembril.

Alates 11. detsembrist juhivad Kaitseliidu Rapla malevat uus pealik major Valjo Tooming. Juhtimise võttis ta üle endiselt pealikult kolonelleitnant Meelis Pernitsalt, kes asus juhtima Lääne malevat.

Siim Jõgis

Major Valjo Tooming on varem olnud teenistuses 1. jalaväebrigaadi staabis, Kaitseliidu peastaabis ning Tallinna malevas. Rapla malevaga on ta kokku puutunud ka varem, olles käinud siin üle vaatamas lahingkompanii varustust ja väljaõpet.

Ametliku akti maleva ülevõtmiseks allkirjastas Tooming 11. detsembril. Maleva lipp usaldati talle piduliku tseremoonia käigus Rapla kultuurikeskuses laupäeval, 15. detsembril. Tseremoonia käigus ulatas maleva endine pealik kolonelleitnant Pernits lipu Kaitseliidu ülemale kindralmajor Meelis Kiilile. Tema omakorda andis selle edasi uuele pealikule, kes töötas Rapla maleva lippu hoida ja kaitsta.

Major Tooming sõnas, et võtab oma südameasjaks malevkondadele kodude loomise. Ta põhjendas seda sellega, et tahab muuta tekkinud arusaama, et Kaitseliit tähendab inimeste jaoks ainult õppusi.

■ Olete olnud Rapla maleva pealik vaid loetud päevad. Kui palju olete jõudnud selle lühikese ajaga end kurssi viia maleva tegemistega?

Valjo Tooming: Olen ise olnud Kaitseliidu liige üle kahekümne aasta. Tean, et igal maleval ja lisaks küberkaitseliidul, naiskodukaitsjatel, noorkotkastel, kodutütardel ja Kaitseliidu koolil on oma DNA. Iga malev on üles ehitatud omamoodi. Ma ei taha olla uus luud, kes tuleb kõva käega tolmu üles keerutama. Pigem hoian esialgu madalamat joont. Viin palgalise isikkoosseisuga läbi neljasilmavestlusi, et nad selgitaksid, mis on siin traditsioonid ja kuidas see kõik käib.

Kaitseliidus ma võõras inimene ei ole, et täitsa nullist peaks peale hakkama. Igapäevatoimimist ma tean, aga kindlasti tehakse Raplas osa asju teistmoodi kui näiteks Tallinnas või Võrumaal.

■ Mis on teie taust vormikandja ja kaitseliitlasena?

Tegevteenistuses olen olnud üheksateist aastat ja paar kuud peale. Enamuse sellest ajast olen olnud teenistuses Kaitseliidus. Kõik tegevvälased sõlmivad tegevteenistuslepingu Kaitseväge juhatajaga ja tema suunab nad edasi vastavasse teenistuskotta. Mina olen olnud kolm korda Kaitseliidu peastaabis, kaks korda Tallinna malevas ja ühe korra 1. jalaväebrigaadis, kui brigaadi staap Paldiskis asus.

■ Kuidas see protsess käib, kui malevale uus pealik määratakse? Miks just teie Raplasse sattusite?

Viimaste Kaitseväge juhatajatega on pilt selgemaks läinud. Toimub rotatsioon Kaitseväge ja Kaitseliidu vahel. Need on muidugi kaks erinevat teemat, kas olla Kaitseliidus malevapealik või olla Kaitseväes pataljoniülem. Kaitseliidus tuleb

Kaitseliidu Rapla maleva uus pealik major Valjo Tooming.

Foto: SIIM SOLMAN

Rapla maleva uus pealik: "Sõjaline väljaõpe peab olema tasakaalus sotsiaalse eluga."

teha rohkem koostööd kohalike kogukondade, politseijaoskonnaga jne. Ideaalvariandis peaks maleva-pealik kasvama välja sellest samast kogukonnast, kus teda teatakse. Paraku ei ela me ideaalmaalmas ja pealikke tuleb määrata kõrgemalt vastavalt teenistuslikule vajadusele.

Kaitseliidus käib praegu struktuurireform. 1. jaanuarist peaks uuesti seadustatama maakaitseringkonnad, mis kümnekond aastat tagasi Kaitseväest ära kaotati. Rapla on osa Põhja kaitseringkonnast, kuhu kuuluvad veel Harjumaa ja Tallinn. Ju siis sellega seoses Kaitseliidu ülem minu peale mõtles, sest olen Tallinna maleva taustaga.

■ Muide, me oleme väga uhked selle üle, et uus Kaitseväge juhataja kindralmajor Martin Herem on pärit Raplamaalt Järvakandist. Kui hea ja tihe kontakt teil temaga on?

Mina tean teda rohkem kui tema mind, aga ma arvan, et kui talle minu nimi öelda, siis ta teab, et ma Kaitseliidus teenin.

■ Kui palju te enne pealikuks saamist Rapla maleva tegemistega kokku puutusite?

Puutusin ikka. Üle-eelmisel aastal, enne Balti kaitsekolledžisse õpingutele asumist, olin Tallinna-Harju-Rapla malevate baasil etteval-

mistatava Põhja kaitseringkonna Põhja lahingugrupi ülem, mis osales Kevadtormil. Sisuliselt olin pataljoniülem ja selle koosseisu kuulus ka Rapla lahingkompanii. Siis käisin tutvumas nende varustuse ja väljaõppega. Kui nii võib öelda, siis pidasime tookord brigaadikoosseisus võidukat lahingut.

■ Kui palju oleks teie visiooni kohaselt vaja malevas muudatusi ellu viia?

Kui ma laupäeval lippu vastu võttes kõnet pidasin, tõin välja kolm teemat, millele tahan rõhku panna. Esiteks, kõige tähtsamad on inimesed. Ega ma hakka juhtima abstrakt-

set kastikest nimega Rapla malev, vaid ma hakkan ikkagi juhtima inimesi: Rapla maleva kaitseliitlasi.

Teiseks koostöö kogukondade, MTÜ-de, vabaühenduste, ametiasutuste ja äriettevõtetega. Rapla malev võiks olla asutus, ilma milleta siin maakonnas kärbes ka ei lenda. Et igaüks võtaks Kaitseliitu kui igapäevast ja loomulikku osa.

Ja kolmandaks – tahan olla eeskujuks pideva enesearengu võimaldamisel. Tahan näha, et Kaitseliit ei aita inimestel areneda ainult militaarvaldkonnas, vaid ka laiemalt.

■ Avalikus ruumis paistavad kaitseliitlased kõige enam silma kahel korral aastas, vabariigi aastapäeval ja võidupühal. Kas seoses nendega on mingeid muudatusi plaanis?

Muudatusi teha on veel vara. Vabariigi aastapäeval mälestatakse neid, kes andsid oma elu meie riigi iseseisvuse saavutamisel. Võidupühahal on toimunud rotatsiooni korras erinevates asulates Maakaitsepäeva sündmused. Need on kaks head pidepunkti, mille kaudu võiks kogukond Rapla malevat näha.

Mul on plaan, et Rapla malev oleks rohkem avalikus ruumis nähtav. Aga kuidas täpsemalt, sellest on veel vara rääkida.

■ Kui palju on praegu malevas liikmeid?

Meil on 671 liiget.

■ Kaitseliidus käib töö vabatahtlikega. Mis on teie visiooni kohaselt see, mis motiveerib vabatahtlikke olema Kaitseliidus aktiivne?

Olen Tallinna maleva taustaga. Viies seal läbi baaskursust, korraldasin ka küsitluse, mille pagana pärast liitusite Kaitseliiduga. Laupäeva hommikul algasid meil loengud kella üheksast. Enamik inimesi puhkas sel ajal oma reedeõhtust pidutsemist välja, aga kaitseliitlased olid kohal. Küsisin, miks nad sinna kohale tulid. Vastused varieerusid seinast seinast, aga suuresti oli põhjuseks inimese teadlik vastutus, et igaüks saab oma turvalisusele kaasa aidata. Seda nii maakonna, koduküla kui ka perekonna julgeoleku suurendamisel.

■ Neli aastat tagasi oli päevakorral võimalus, et Varbola lähiste Orava kruusakarjääri rajatakse korralik lasketiir. See oli üks osa Kaitseväge arengukavast, et igas maakonnas oleks lasketiir olemas. Toona oli juttu ka sellest, et ehitus saab alguse 2018. aastal. Kui kaugel see protsess on?

Ma ei ole teemaga väga kursis, aga tean, et kinnisvaraarendused on külmutatud. 2018. aasta hakkab läbi saama, aga lasketiiru seal veel ei ole. Praegu vaadatakse väga kriitiliselt üle, kus ja millist infrastruktuuri arendada. Küll aga võtan enda südameasjaks malevkondade kodude loomise. Eestis on paljudel malevatel ja malevkondadel olemas ürituste läbiviimise kohad. Raplamaal ei ole minu teada ühelgi malevkonnal ega allüksusel sellist kohta.

Lasketiiru saame kasutada ka teiste jõustruktuuride juures. Kui inimeste jaoks tähendab Kaitseliit ainult õppusi, on mingi teine pool unarusse jäänud. Minu nägemuse järgi peaksid õppused olema tasakaalus küünarnukitunde ja seltskondliku elu elamisega.

Kehtna vallas Kalbu külas Raja talus asub Huskypark, mis jõulel ajal, 16.-23. detsembrini on muutunud Kelgukoorte Jõulumaa. Huskypargis näeb huskysid ja malamuute, saab paitada hobuseid, kuulata tipitelgis räägitavaid jutte, kohtuda jõuluvanaga ja kogeda traktorisafarit.

Helerin Väronen

Huskyparki jõudnud, võttis meid esimesena vastu suur punane kass, kes oli kohe kõigi küllastajate sõber. Pererahva sõnul oli karvakera hommikust saadik kadunud olnud, kuid ilmus täpselt külaliste tulekuks välja. Perenaine Helle Kaljula lasi mul arvata, mis võiks kassi nimi olla. Vaadates tema suurt punast keret, pakkusin Garfield, mis olevat ka kõige populaarsem pakkumine. Kuid õige see ei olnud. Hoopiski Ilves on kassi nimi.

Ilvese teeb eriliseks see, et tal on väga lühike saba ja seda mitte õnnetuse tagajärjel, vaid ta on sellisena sündinud. Ilves tuli Rajale neli aastat tagasi, "küsinud" pereemalt, kas ta võib sinna jääda, ja nii ongi ta endale arvukate koerte kõrval kodu leidnud.

Vanaduspõlve nautivad hobused

Enne ringkäigu algust jäi silma üks väga nupsik jännes, kelle nimi ongi Nupsik. Eemalt paistsid juba kolm hobust, kuid enne nende juurde minekut tuli ära oodata Hagudi põhikooli esimese klassi lapsed. Nende saabudes väljendas Ilves oma rõõmu külaliste üle, hakates lumega mängima. Helle sõnul ongi Ilves nagu tsirkusekass, kes kõigile rõõmu ja nalja teeb.

Hobustele said lapsed pakkuda kaasa võetud leiba ja neid paitada. Kolmest hobusest üks on tori hobune ja nimeks on tal Hallo. Tegemist on juba eaka hobuseprouaga, kes Raja tallu tuli kolmeaastaselt ja on nüüdseks 25-aastane. Valged hobused on aga ema ja tütar. Ema nimi on Meloodia ja tütre nimi Nukuke. Vanus on neil vastavalt siis 19 ja 9. Mõlemad on Raja talus sündinud. Huvitav fakt on see, et valgeid hobuseid tegelikult ei sünni, nad muutuvad valgeks elu jooksul. Meloodia oli sündides olnud pruun ja Nukuke hoopis kollane.

Kui hobused olid söödetud ja paitatud, andis perenaine Helle kõigile kuuma glögi juua. Selleks, et sooja veelgi enam kerele saada enne ringkäiku koerte juurde, istuti natukeseks indiaani tipisse, unenäopüüdjate ja huskypiltide seltsis lõkke juurde sooja. Selle tipi on Huskypargi jaoks valmistanud Marko Aleksejev Varbola Preeeriakojast. Tipis olles rääkis Helle, et neil on talus 40 koera: 30 siberi huskyt ja 10 alaska malamuuti. Talusse on hakanud koerad tulema aastast 2000 ja iga aastaga on nende arv aina suurenenud ja koertekasvatus hobina aina tähtsamaks muutunud teravilja kasvatusel kõrval.

Koos Hellega lapsi vastu võtnud koera nimi on Novesta ja tema vanus on 11 aastat, ehk inimaastates 70, nii et täitsa vana prouaga on tegu. Kui

Hagudi põhikooli esimese klassi lapsed tervitas Huskypargi perenaine Helle Kaljula.

Huskypargi jõulumaa võimalub ja sulatab südameid

võrrelda huskysid ja malamuute, on huskyd väiksemad ja nende silmad võivad olla kas pruunid, sinised või üks silm üht ja teine teist värvi.

Lapsed tundsid huvi, mida hobused talus teevad, kas neid kasutatakse ratsutamiseks ja kaarikusõiduks. Helle vastus oli, et hobused on koerte kõrval tagaplaanile jäänud, on nüüd pensionil, nautivad elu, söövad ja rõõmustavad külastajaid.

Terve kari karvaseid nunnusid ja veel nunnusid

Kui soe sisse oli saadud, oligi aeg minna koertega tutvuma, kes andsid juba eemalt laulu ehk ulgumisega külaliste ootusest teada. Minuga kaasas olnud lapse sõnul kõlas see justkui huntide ulgumine, kuid mingit hirmu see ei tekitanud, pigem uudishimu, millised need hundihäälega koerad on. Esimene tutvustatav oli Iko, tema järel tuli erakordselt sõbralik ja paitust nõudev Yamik. Helle sõnaski, et malamuudid on väga sõbralikud koerad, nii et valvekoerteks nemad

Eri värvi silmadega Juhtkoer Zipo.

Enne ringkäiku koerte juurde istuti natukeseks indiaani tipisse, unenäopüüdjate ja huskypiltide seltsis lõkke juurde sooja.

Järelkärua traktorisoit viis lapsed metsatuka juurde metsloomadele kaasa võetud toitu viima.

ei sobi. Zipo, kes lapse pilgu jaoks tundus esmapilgul väga nooruke, on tegelikult kümneaastane ja kelgu juhtkoer. Zipo on ka üks neist, keda on õnnistatud eri värvi silmadega.

Iga koera nimi on kas tema kuudil või aedikul peal kirjas ja lastele meeldis neid lugeda. Kendra, Rocco, Zuuzy, Elektra, Energiman, Monton, Mooni, Hopsa, Billy, Trimi, Zalla, Elli, Prada, Robirobi, Brigi, Jänku, Pikker, Maia, Meery, Nemo, Pipi, Enzo, Kressy, Frida, Zissy, Tom, Nilsson - need on vaid osa nimesid, mis silma ja pildile said. Kui pärast laste käest uuriti, millised neist nimedest meelde jäid, siis esimesena mainiti Pipit, Tomi ja Nilssonit. Üks laps imestas, miks Annika puudu

on, ja Tom peaks selles seoses hoopis Tommy olema. Veel jäid nimedest meelde Nemo ja Frida. Eks meelde jäävad ju rohkem need nimed, mille-ga varem on kokkupuude olnud.

Lapsed said Helle käest kröbinaid, et neid koertele anda. Seda hirmu, et keegi näksab, küll ei olnud, kuid ühe koeraaediku juures hoiatas Helle, et sealsele asukale on targem mitte kröbinaid anda, kuna koos söögiga kaob ka kinnas, millest jääb vaid niidipundar alles. Korraks said proovida lapsed ka kelkude peal istuda, millega muidu kelgukoerarakendi sõitu tehakse.

Kuigi kõik see suur hulk kohevaid huskysid ja malamuute oli nunnumetri niigi lakke viinud,

ületas viimane aedik kõik eelmised. Nimetuse all "Unistuste agentuur" oli pesakond kutsikaid! Midagi sellest vaatepildist armsamat on raske leida. Ühe nendest karvakeradest oleks ilmselt meist igaüks tahtnud koju kaasa võtta. Kuid tegelikult ei sobi ei husky ega malamuut korterikoeraks, neil on vaja palju liikumist ja pererahva suurt tähelepanu ja rohkelt hellust. Nii et paljudele kiire elutempoga inimestele selline koer ei sobiks.

Veel enne, kui meid ootas kärusõit, said lapsed proovida, kuidas on koeraelu elada. Ehk neile anti võimalus ronida õue peale ehitatud koerakuuti, visata end õlgedele ja vaadata, milline see koerapöli siis on. Veel ainult toidukauss oli puudu.

Traktorisafari ja jõuluvana ootus

Järelkärua traktorisoit koos pere-mehe Jaanusega viis meid väikese metsatuka juurde, kuhu jätsime metsloomadele kaasa võetud toitu, leiba, porgandit ja viljateri. Peatus tehti ühe erakordselt suure ja vana kuuse all. Kärus istumine aga tõi üha enam külma naha vahele. Sadas ka kerget lund. Üks tüdruk ütles sellepeale, et muidu on niimoodi tore sõita, kuid kui kärul oleks katus peal ja väike ahi sees, oleks veelgi parem. Talvisel ajal kaheks tunniks välja tulles tuleb meeles pidada, et end tuleb võimalikult soojalt riidesse panna. Külmetades on raske kogu

seda jõulumaa ilu ja loomade armsust nautida.

Vahepeal kippus osa lapsi nihelema ja end püsti ajama, aga üks tüdruk tuletas siis meelde, et kui nad head lapsed on, siis tuleb jõulumaal neile ka jõuluvana külla. Sõnakuulmatult käitudes aga ei saa nad kingitusi. Mida aeg edasi läks, seda rohkem oli tõesti näha, et soov jõuluvana näha aina kasvab lastes. Meeleolu loomiseks hakkasid lapsed jõululaule laulma, mida nad koolis õppinud olid.

Jõuluvana ootuses suundusimegi väiksesse huskytare kodukohvikusse, kus sai natuke kehakinnitust, taas kord kuumat glögi juua ja jalgu soojendada.

Laua taga istudes jagus vaatamist igasse ruumi nurka, kuna tuba oli täis huskydega seotud esemeid, alates raamatutest kuni kaisuloomadeni välja.

Korraka märkas keegi lastest ukse taga midagi punast liikumas ja kohe läks lausa tuliseks aruteluks selle üle, kas tegemist oli jõuluvanaga või punases jopes ja päkapikumütsiga perenaise Hellega või hoopis kellegi kolmandaga. Nii kaua arutati, kuni glögi ja küpsised otsa said.

Siis suunduti õue, kuna jõuluvana saabuski! Pärast tervitust ja kallistust suunduti jõuluvana tulekuks ette valmistatud ruumi, kus tekkis tunne, nagu oleks päriselt sattunud saja aasta tagusesse rehetallu jõule pidama. Lapsed ja ka õpetajad lugesid pakke saades luuletusi ja kes ise hättajäi, selle aitasid kaaslased ühiselt hädast välja.

Kuigi Huskypargi jõulumaa näeb juba päevavalgeski ülimalt kena ja armas välja, pakkudes igal sammul avastamisrõõmu, tasub pereema Helle sõnul kindlasti neid külastada ka õhtutundidel, kui väljas juba pimedaks on läinud. Siis on jõulumaa tuledesäras ja see loob hoopis teistmoodi ja põnevama atmosfääri. Oma külastusest tuleb aga pererahvast teavitada ja kinni pidada külastuse kellaaegadest.

Huskypargist tagasiteel kostsid äkitselt selja tagant kaasas olnud lapse sõnad: "Emme, ma tahan endale koera."

Tundub, et huskypark jättis oma jälje. Õnneks on vähemalt mõneks ajaks unustatud päris hobuse saamise soov.

Jõuluvana võttis lapsi vastu ruumis, kus tekkis tunne, nagu oleks päriselt sattunud saja aasta tagusesse rehetallu.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kert ei ole paipoiss, vaid eneseki

Ingli puudutusega jõululaps Kert: ööd on aja raiskamine

Helistan flöödiõpetajale Angela Katkosildile, et arutada temaga mõtet teha tema õpilasest Kert Vahtrist persoonilugu. "Ma olen alati öelnud, et Kert on inglitiiva puudutusega jõululaps," ütleb Angela. "Kas sa tead, et tal on 23. detsembril sünnipäev?" - "Seda ma ei teadnud, aga minu arvates on see imetore kokkusattumus," vastan Angelale.

Mari Tammar

Kert Vahtre on peagi 12-aastaseks saav ülmalt tegus poiss, kes teeb kooliraadiot, käib noorkotkastest, leiutab, kirjutab heliloomingut ja elektroonilist muusikat, mängib klaverit, laulab ja mis peamine, mängib flööti. Ta on käinud mitmel konkursil, pälvinud kõrgeid kohti ning tema siiras huvi klassikalise muusika vastu on viinud ta kokku ka Neeme Järvi ja paljude teiste ERSO muusikutega, kellele on ta juba vana tuttav.

"Kadri Voorand meeldib mulle ka," ütleb Kert, rääkides oma muusikalistest eeskujudest. Nimetab oma lemmikheliloojateks ka Mozartit ja Arvo Pärti, ent lisab, et tegelikult kuulab ta väga erinevat muusikat. "Mulle meeldib ka NOËP. Raplas oli selline festival nagu Särin. Siis ta oli siin ja ma käisin teda

kuulamas," jutustab Kert.

Kohtume Kerdiga Rapla muusikakoolis, kuhu ta on tulnud Angela juurde flööditundi. Istun tugitoolis ja jälgin nende tundi, kus vaheldumisi jutupuhumise- ja pilli puhutakse. Esialgse kirjelduse järgi võiks arvata, et Kerdi puhul on tegemist paipoisiga, aga seda ta kindlasti ei ole. Vajadusel hakkab ta õpetajale julgelt vastu ja protestib, kui selleks põhjust näeb. Uurin, kas Angelal on vaja temaga vahel ka pahandada. "Siis, kui ta kuri on," ütleb Kert, aga Angela lisab, et nad leppisid kokku, et isegi kui nad kunagi peaks riidu minema, on nad eelkõige sõbrad.

Siis hakkavad nad pilli mängima. Esialgu mängib Kert etüüdi ja siis ühe pika sonaadi. Õpetaja peab etüüdi mängimisel Kerti natuke tagasi hoidma, et ta liiga jõuliselt ei puhuks. Sonaadi kohta õpetab Angela: "Kiirusta aeglaselt."

andel ja lahe kutt, kes teab, mida tahab.
Fotod: SIIM SOLMAN

hemalt kolmkümmend minutit ja nädalavahetustel tund aega. “Mul on nii palju asju, et ma rohkem ei jõua,” räägib Kert.

Kaks aastat tagasi dokumentaalsarjas “Eesti lood” temast tehtud saates ütles Kert, et tema unistus on saada ERSO flöödimängijaks. Küsin, kas tal on ikka veel see unistus või on see vahepeal muutunud. “Ei ole, siamaani tahaks seal ära käia, proovida,” ütleb Kert ja lisab, et proovida tahaks ta tegelikult paljusid asju, aga aega ei ole nii palju. “Ma programmeerin ka,” lisab Kert.

“Sa võiksid olla näiteks flöötimängiv teadlane,” pakub õpetaja Angela. “Ei, teadlaseks ma ei tahaks saada, pigem muusik. Ükskõik mida muusikaga seotut – peaasi, et oleks muusika,” ütleb Kert veendunult.

“Ta oli teises klassis, ma läksin parasjagu puukuuri, mobiil oli jope taskus ja Kert helistas, et kas sa kuuled, Klassikaraadios mängitakse praegu sama lugu, mida minagi flöödil mängin. Ma siis ütlesin, et olen puukuuris, ja laps oli nii pettunud, et muusikaõpetaja ei kuulagi kogu aeg Klassikaraadiot,” jutustab Angela.

“Sa küsid, mille poolest ta on eriline? Esiteks, pingetaluvus ja võime vastu võtta kõike seda, mida klassikalise muusika tohtu kirevus pakub, aga teiseks see meelehuvi. Ta viis ju kõik oma pereliikmed Estoniasse. Ei ole käinud ooperit ja balletti vaatamas, ma siis viin. Ta vanaema astus esimest korda Estonia uksest sisse,” räägib Angela värvikalt oma teotahelisest õpilasest. “Ta on selline laps, et mida ta pähe võtab, seda ta ka teeb,” lisab Angela.

Küsin Kerdilt, mida selleks tegema peab, et oma unistusi täita. “Vaeva nägema,” ütleb Kert. “Ja ka pisarad pole üleliigsed,” lisab Angela juurde. Küsin, kas siis muusika pärast on Kert ka pisaraid valanud. “Vahel harva,” tunnistab Kert, “siis kui kohe üldse välja ei tule.” - “Aga mis siis saab, kui kohe üldse välja ei tule?” küsin mina. “Siis tuleb järgmine päev uuesti proovida,” vastab Kert.

Poiss, kes panustab võidule

Kert on palju konkursse võitnud ja seepärast küsin, kas võitmine on tema jaoks oluline. “Ei ole, peaasi, et ise õpiks midagi,” ütleb Kert ja lisab, et võita on lihtsalt tore, aga see ei anna otseselt midagi. Seepeale jutustab Angela sellest, kuidas nad Riiga rahvusvahelisele konkursile sõitsid ja ta oli Kerdile oelnud, et ära viimaseks jää, aga muu on täitsa suva.

Ja siis oli Kert oelnud: “Noh, ma panustaks ikka kas esimesele või teisele kohale.” Ja tõsi, hoolimata haigusest, mis oli Kerti reisi ajal tabanud, sai ta võistlusel teise koha. Esimest kohta konkursil üldse välja ei antud. “Nii et unistuste täitumiseks peab ka julgust ja enesekindlust olema?” uurin Kerdil. “Jah, muidu ei saavuta mitte midagi,” nendib Kert täiskasvanulikult.

Uurin siis, millise konkursi võit talle kõige olulisem on. “Seesama

Kert unistab sellest, et saada ERSO flöödimängijaks. Seepärast harjutab ta pilli iga päev, käib esinemas ja osaleb konkurssidel.

Teadlane, kes päkapikke ei usu

“Kui sa vaatad seda maailma enda ümber, kas sa siis vahel mõtled, et midagi võiks olla ka teistmoodi?” uurin Kerdilt. “Elu võiks lihtsam olla,” ütleb Kert väga vananimese moodi. “Ja öid ei tohiks olla. Mulle ei meeldi üldse magada. See on kõige suurem ajaraiskamine. See on nii tobe asi, et peab magama minema. Aeg läheb sellepärast, et sa pead pikali olema ja silmad kinni panema,” räägib Kert emotsionaalselt.

Magama peab Kert minema õhtul kell kümme ja tema arvates on see nii ebaõiglane. “Ma ei taha nii vara magama minna. Ma mängiks parema meelega klaverit. Mul on digiklaver ja ma saan kõrvaklapid sellele järele panna,” jutustab Kert. Õpetaja Angela selgitab, et Kerdi kodu on nagu ufolaev. “See on stuudio,” suskab Kert vahele.

“Aga kuidas sa siis puhkad?” uurin Kerdilt. “Puhkamisega on see, et me käime vanaemaga tavaliselt reisidel. Me võtame alati puhkureisid, sellised, kus saab süüa nii palju kui sa tahad ja teha mis tahad ja basseinis ujuda,” jutustab Kert. “Vanaema viis Kerdi kingituseks Viini Ooperiteatrisse ka,” lisab Angela. “Muul ajal ma väga puhata ei saa. Ma jõuan õhtuti kuus, seitse, kaheksa koju ja nädalavahetusesti on vahel esinemised,” kirjeldab Kert oma tegusat elu.

“Aga kuidas te jõulupühi tähistate?” küsin. “Siis on minu sünnipäev,” hõiskab Kert. “Siis me saame sugulastega kokku. Mina mängin näiteks jõuluvana sellel aastal. Ja siis jagame kinke,” räägib Kert ja jutustab pikemalt sellest, kuidas see kinkide jagamise värk käib. “Mina mängin tavaliselt pilli, kui on vaja kinki välja lunastada,” lisab Kert.

“Jõulud on aeg, kui räägitakse rohkem jumalast ja inglitest. Kas sina usud, et jumal ja inglid on olemas?” küsin ettevaatlikult. “Ei usu,” vastab Kert pead vangutades. “Aga päkapikud?” uurin edasi. “Ma panin ükskord GoPro kaamera sussi juurde ja siis avastasin, et päkapikku ei ole olemas,” jutustab Kert. “Sa oled ikka tõeline teaduseinimene, ei mingeid ingleid ega päkapikke,” ohkab õpetaja Angela.

Pärast omavahele jäädes ütleb Angela, et tal on nii hea meel, et see väike poiss on muusika leidnud. “Mitte et ta nii erakordselt andekas oleks, aga tema võti on see, et ta nii õudselt usub endasse,” räägib Angela imetlusega.

Soovime Kerdile palju õnne sünnipäevaks ja kirkaid muusikalisi elamusi uueks aastaks.

eelmise aasta Läti rahvusvaheline konkurss. Esimest korda käisin seal. Keegi teine pole Eestist seal niimoodi käinud, et esimesel korral läheb ja kohe võidab ära,” räägib Kert. “Tase on seal kõrge,” selgitab Angela.

Kert kirjutab ise muusikat, nii elektroonilist kui ka klassikalisemat ja jazzilikumat. “Vahel mul tuleb lihtsalt peas mingi viisijupp või akordid. Aga klassikalist muusikat teen ma nii, et lihtsalt istun arvuti taha ja juba tuleb.” Kert kasutab arvutis nimelt sellist noodistamise programmi.

“Elektroonilise muusikaga on nii, et ma istun klaveri taga, mõtlen mingid akordid välja, mis sobivad, või need tulevad ise pähe ja siis mängin selle arvutisse ja siis mõtlen sõnu,” kirjeldab Kert oma loomeprotsessi. Õhus on ka üks väike idee panna tema kirjutatud klaveripaladest kokku noodiraamat. “Mina ootaks sinu flöödilugusid ka,” ütleb Angela. “Heliloomingut on mul parem teha klaveril,” vastab Kert kindlameelselt.

“Aga miks muusika üldse on sinu jaoks huvitav?” - “Hmm...” jääb Kert korraks mõttesse. “Seda on *fun* teha, seda on äge mängida, esineda on ka äge ja ise muusikat teha – siis sa saad kõik oma mõtted kirja panna.”

“Ma panin ükskord GoPro kaamera sussi juurde ja siis avastasin, et päkapikku ei ole olemas.”

Kert käib väga palju kontsertidel ja kutsub sageli ka Angelat kaasa. “Kert hakkas esimeses klassis käima suures Estonia kontserdisaalis kontserte kuulama ja siis avanes tal võimalus ka sümfooniaorkestri proove kuulama minna,” jutustab Angela. “Ema kirjutas sinna e-maili, et kas oleks võimalik kuulama minna,” täpsustab Kert vahele.

“Ma käisin ka temaga paaril korral seal kaasas,” räägib Angela edasi. “Esimese osa proovi kuulasime seal rõdu peal istudes, aga teise osa proovis kutsus dirigent ta sinna orkestri sisse. Ja kujutad sa pilti, kuidas pisike poiss kõlgutab jalgu, istub flöödimängija kõrval ja loeb nooti.

Ja nüüd on tal Neeme Järviga selline tutvus, et kui kontserdi ajal Neeme Järvi dirigeerib ja kui Kert istub seal rõdu peal (Kerdi lemmikkoht on vasakul rõdul, siis Neeme tavaliselt dirigeerimise ajal talle niimoodi naeratab või viipab,” jutustab Angela ja räägib sellest, kuidas ta on Kerdi kutsel sattunud väga huvitavatele kontsertidele, kuhu muidu ise ei jaksakski minna.

“Ma saan ERSO-lt tasuta pileteid,” hõikab Kert vahele samal ajal, kui teda pildistatakse. “ERSO on märganud selle lapse huvi ja perel ju ka pole alati võimalik,” selgitab Angela. “Me saame valida need kontserdipiletid, mida me tahame,” ütleb Kert. Tavaliselt kingitakse kaks piletit ja Kert käib kontserte kuulamas koos emaga, aga vahel

Octavia Combi Style
Hind alates 16 990 €

ŠKODA OCTAVIA ERIMUDEL STYLE

Hind alates 15 990 €

1,0 TSI, 85 kW, bensiin, 6k.-manuaal
Keskmise kütusekulu 4.8-5.0 l / 100 km

Varustuses: LED-päevasõidutuled, valuveljed, soojendusega esiistmed, puutetundlik raadio, Bluetooth, elektrilised soojendusega küljepeeglid, elektrilised aknatõstukid, püsikiirushoidik ja palju muud!

**TALVEREHVID
HINNAS.**

Pakkumine kehtib 28.02.2019

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

Lemmik
Autoomanike
soosik 2017*

Eesti keel
Emakeelseks
mentuud

Foto on illustratiivne.

Kui soovite vahetada oma auto uue ŠKODA vastu, siis ei pea Te vana auto müügiga ise vaeva nägema. ŠKODA esindustest saab autot osta ka nii, et toote olemasoleva auto uue auto või liisingu sissemakseks. Vahetusautoks võib olla nii väljaostetud auto kui ka liisingu auto.
AUTOVAHETUS ŠKODA ESINDUSTES ON KIIRE JA MUGAV!

2014
2016
2018
**EMOR BRAND HEALTH
UURINGUS OSALENUD
INIMESTE HINNANGUL ON
ŠKODA MADALAIMATE
ÜLALPIDAMISKULUDEGA
AUTOMARK EESTIS.**

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee, auto@skoda.ee
www.skodatalinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ · Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 140 · parnu@moller.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71008
Telefon: 4355 340 · info@folkauto.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013
Telefon: 7308 000 · info@aastaauto.ee
www.aastaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmauto.ee · www.warmauto.ee

facebook.com/
skodaestis

instagram.com/
skodaestis

www.skoda.ee

KUKI TE MUKI

kunst ■ kirjandus ■ teater ■ muusika ■ kino

Nr 9/9 RS KULTUURILISA DETSEMBER 2018

Tere, hea "KuKiTeMuKi" lugeja!

Stina läks emapuhkusele ja jättis "KuKiTeMuKi" seniks minu hoolde. Suuri muudatusi ma ei plaani, aga minu eriline soov oleks kajastada nende loojate tegemisi, kes siit Raplamaalt on lendu tõusnud ja otsivad oma loomingulisi radu kaugemal. Kutsume nad korraks koju tagasi ja küsime, kuidas maailm siitpoolt ja sealtpoolt paistab.

Selle pühade-eelse lehe tahan pühendada aga sõnale "püha" ja küsida, mis on püha ja kus saab pühaduse tunnet kogeda. Minu jaoks on püha see, mis on seotud sünni ja surmaga, vanemast inimesest lugupidamisega ja selle miskiga, mis on meist suurem ja mis vahel avaldub loomingus, juhustes ja maagilistes kogemustes.

Märksõna "püha" kõrvale hiilib aga märkamatu sõna "loodus", sest nii Mick, Kristiina kui ka Helen, kelle loomingust juttu tuleb, valutavad meie looduse pärast südant. Eks selles kajastub ka omamoodi vastus, et pühadust leiab eestlane loodusest, ent pühade otsingul põikame ka teatrisse, kontserdile, kinno ja raamatu kaante vahele.

Alustame oma rännakut aga Ly Seppel-Ehini mõtisklusega, kellelt ma küsin tema enda küsimuse, mida ta ühel ööülikooli loegul kuulajatelt küsis: Mis on püha ja kus sa seda tunnet tundnud oled?

Rahu ja avatust ning pühaduse puudutust!

Mari Tammar

Ly Seppel-Ehin, mis on Sinu jaoks püha ja kus sa seda tunnet oled tundnud?

Ma kannan pühaduse tunnet endaga kaasas - oma hinges. Tunnen pühaduse tuigatust ikka jälle, mõnikord kirikus või võimsa loodusjõu mõjul või head inimest kohates, muusikat kuulates. Ja tunnen seda sagedasti luulet lugedes.

Noor Jaan Kaplinski kirjutas viiskümmend aastat tagasi ühes oma jõulusalmis *Sulab kõik, mis su hinge saastas, Tema naerusilmade all. Meie Jumal on üks kord aastas meile jälle nii ligidal.*

August Sang kirjutas üheksakümne aasta eest

Me kahe tuhande aasta eest Su poja risti lõime. Ma tulen sinistest kõrgustest ja heidan uuesti sõime... (,Ootel 2')

Neil äratundmise hetkedel juurdlen endamisi ikka jälle selle üle, kes või mis on minu jaoks Jumal, kõrge vaim, üleelusuurune jõud, mis seob meid ühte kõiksuse ja igavikuga - meie ajal, kus kipume elama nii, nagu oleksime surematud.

Äralennuks harjutav hiigellinnuparv laugleb taevas minu kodumaja katuse kohal jõulukuu hämaral õhtutunnil. Kuidas nad teavad, millal ja kuhu pöörata? Kes või mis neile märku annab? Seda küsis mult ükskord mu sõber kvantfüüsik. Sellele küsimusele olengi jäänud

Ly Seppel-Ehin.

Foto: SIIM SOLMAN

vastust otsima.

Saja aasta eest ütles siitkandi vaimuvalge mees Uku Masing, et

järjest elusam olek võiks olla meie elamise mõte ja siht. See tähendab ju üleskutset olla järjest tundlikum,

vaistuväelisem, inimlikum.

Seitsmesaja aasta eest kirjutas türgi luuletaja Yunus Emre luuletuses „Ärge hukka mind mõistke”:

Vaimuvalgete ühine hing on mu ainuke Jumal.

Usklikud inimesed ütlevad, et see on ilusasti öeldud, aga see pole tõsi...

Ühel väga külmal talvepäeval sõitsin autoga mööda Rapla kirikust. Üks vana ja viletsasti riides maamees palvetas põlvili maas kiriku ukse taga jäise trepi peal. Mütsi oli ta peast ära võtnud ja lund sadas ta hallide juuste peale. Ei mina ega keegi teine saanud teada, mis mure tal oli. Ainult see sai, kelle poole ta palves pöördus ja kellega rääkis.

Saja aasta eest luuletas vene poeet Sergei Jessenin:

Sõidab valgel määral Kristus meie ees. Meie usk on värv töösesse enda sees. (,Tulevala')

Minu enda sisemine hingetõde. Mida see mulle ütleb?

Eestitki külastanud türgi luuletaja Fazil Hüsni Daglardža ütles kuuekümmend aastat eest, et see, mis teda iga päev ikka jälle imestama paneb, ei ole mitte majade ilu ega tulikirjad seintel pimedas, vaid - *pärast hiigelööd inimeste inimesenägu.* (,See, mida ma iga päev imestan")

Soome psühhoterapeut ja pastor Tommy Hellsten kirjutab oma raamatutes, et nii nagu meil on olemas alateadvus, on meil olemas ka üla-

teadvus. Meie vaim teab meie elu suunda. Armastus austab ja ülendab inimese nõrkust, tema haavatavust ja haprust.

Käisin hiljuti Soomes Tampere ülikoolis kasvatuseteaduse päeval, mille teema oli minu jaoks ilmutuslik: „Tõde, headus ja ilu kasvatuses”.

Oleme soomlastega mõlemad põhjamaa rahvad. Luuletaja Andres Ehin armastas korrata, et peaksime ikka jälle astuma vastu oma hinges valitsevale raskuse vaimule, mis tõmbab põhja meie vaimuväe ja pühaduse tunde. Olen nõus nendega, kes ütlevad, et optimism on vaprus, üks kõige suuremaid vaprusi elus.

Jõulud kui kodupüha. Püha meis enestes, kuigi meie kodud pole ju ikka veel päriselt kosunud aastakümnete tagusest vägivallest, mis kohutas, lahutas ja lasi...

Igatseme elada ettekujutatud idüllilises kodus, kus me õieti kunagi pole elanudki. Mina igatsen, jõulude ajal eriti, kuulumist suurde ja sõbralikkusse perre, kus valitsevad inimlikud elureeglid ja kus noorematele ja nõrgematele tehakse pai, kui nad on püüdnud tublid olla. Ning kus vanadele tehakse kalli selle eest, et nad on olnud head, hoidnud kodu ja ootavad kõiki jõuluks koju - koju, kus julgustatakse ja armastatakse ning kust saadakse kaasa

võileib pauna, suudlus palgele. Nendest inimlaps saab jaksu jalgele...

(A. Sang „Võileib suudlusega”)

Siinkohal turgatab mulle valusasti meelde, et juba ma ise olengi see kõige vanem siin peres ja kodus, see kokkukutsuja ja ootaja.

Micku uuel plaadil on nii olemise talumatu kergus kui ka raskus

Rapla poiss Mick Pedaja esitles 13. novembril Tallinnas oma uut plaati "Avai-mus" ehk ava end vaimus. See on tema kolmas plaat, mille läbiv joon on seotud nii keskkonnas toimuva kui ka inimese siseprotsessidega. "Ma soovin, et oleks rohkem sallivust nii enda kui ka teiste ligimeste, looduse ja loomade vastu meie ümber," räägib Mick oma plaadist.

Mari Tammar

Kui kontserdipaika jõudsimel, lookles piletisaba pikalt Teliskivi Loomelinnaku vahel. Esialgu plaanitus algas kontsert 40 minutit hiljem, et kõik soovijad tупpa jõuaksid. Kohale oli kontserti kuulama tulnud üle 300 inimese, kelle seas ka palju Raplamaa inimesi. Ka laval olid lisaks Mickule Rapla poisid Uku Kübar (klahvidel) ja Aivar Surva (trummidel).

Olen varemgi Rapla kontekstis

Mick Pedaja.

Foto: SIIM SOLMAN

mõelnud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tunnuslausele "Omakultuur- sed terviklahendused". See viitab ideele, et akadeemiast saad endale eluks ajaks meeskonna, kellega kultuurimerel purjetada. Samamoodi, ent isereguleeruvalt, tundub toimivat ka Rapla "kultuurikatel". Lisaks Aivarile ja Ukule on Micku kõrval ka Raplast pärit operaator Madis

Reimund, kes on filminud Micku uue muusikavideo "Heat & Leaf".

Selle üle mõtiskledes tuli kontserdil mõte, et Raplamaa hüüdlause võiks olla ka "Vaimu vaimustavad terviklahendused", sest seda meie noorte looming on.

Mickul on välja kujunenud isikupärane helikeel ja kõlapilt, milles on kuulda mõningast sugulust Ewert

Sundja ja Draakonite muusikaga, millel omakorda on side Islandi kultusbändiga Sigur Rós. Ühtmoodi karged ja avarad on need heliruumid, mida need artistid loovad.

Ühes varasemas artiklis Micku kontserdist kirjutades ütlen: "Mick viib meid oma muusikaga vulisevale allikale, mustrite merre ja kosmilistele lainetele. Samas peab tunnistama, et Mick on viimasel ajal muutunud lihtsamaks ja maisemaks, jõudes kosmiliste avaruste juurest üha enam ka juuri ajama sügavamale maapõue." Õeldu kehtib ka uue plaadi kohta - eriti on tunda juurte ja tasakaalu otsinguid, samas tema abstraktsus on alles.

Nii kontserdil kui ka plaadil esitab keelpillikvartett hümne metsale. Need instrumentaalsed vaherepliigid koos kontserdil näidatud videoinstallatsioonidega veest, taevast, puutüvedest, samblast ja mustritest jutustasid minu jaoks lugu sünnist, võrsumisest ja lahustumisest. Teatud eksistentsialistlik sambla- ja kosmoseühin ongi minu jaoks Micku muusika läbivaks jooneks.

Ka need keelpillilood meenutavad pisut ühe Islandi muusiku, Ólafur Arnaldsi loomingut. Nii Arnaldsi kui ka Pedaja viiulite poognad lõikavad viile inimese hingest ja raputavad pisut soola peale, et kipitama hak-

■ Mick, mis on sinu jaoks püha ja kus sa pühaduse tunnet tundnud oled?

Minu jaoks on püha kohalolu tunne ja märgata detaile hetkes. Kui olime pulmareisil ja sõitsime mägedes, oli taevast üsna hall, kuid mäe tipust joonistus taevast pilvede seest välja südame kuju. Ja edasi sõites esines seda järjest kolm korda. Nendel hetkedel tundsin Angeeliaga, et miski hoiab meid seal. Ma ei ole kõike teadja ega jumal, aga tunnen, et kui endi sees laseme tal kasvada ja olla elule piisavalt avar, siis märgid elust näitavad meile, kuhu suunas liikuda - rahvakeeles sisetunne.

kaks. Kohati hakkabki talumatult valus, kuigi Micku muusikas on olemas ka helguse ja tõstetuse tunne. Nii võiks kokkuvõtteks öelda, et Mick Pedaja toob uuel plaadil kokku nii olemise talumatu kergus kui ka raskuse.

Filmigurmaanide pidupäevad

Paarkümmend aastat tagasi, kui Tallinna Pimedate Ööde Filmifestival (PÖFF) alustas, oli see üks väheseid võimalusi näha Eestis kinoekraanil maailma filmikunsti kogu selle headuses ja kirevuses.

Inge Põlma

Tänapäeval on pilt tunduvalt mitmekülgsem. Nii mõnigi maailmas silma paistnud ja auhinnatud väärtfilm jõuab vähemalt Tallinnas ekraanile, olgu või ainult filmigurmaanide lemmikinos Sõprus. Samuti on filme, mis esmalt linastuvad PÖFF-il ja seejärel jõuavad kinodesse.

Ent see on siiski väike osa ja enamikku festivalikavas olevaid filme ei ole tõenäoliselt enam kunagi võimalik kinoekraanil näha. Lisaks on festivalil oma õhustik, mis samuti fänne ehk hundikarja ahvatleb. Külalised, must vaip (mitte punane), hundisiluettid... Või kasvõi Solarise keskuse trepiastmetele kantud kirjad "Põffi kiirtee". Eks seepärast on üha rohkem ka selliseid piletiostjaid, kes tavaliselt nn väärtfilmide pärast

kinos ei käi, aga festivaliõhustik lummas ja miks mitte vaadata mõnd filmi just festivali ajal. Samas jaksab isegi kõige pühendunum põfihunt ära vaadata vaid väikese osa pakutavast, sest kahe ja poole nädala jooksul jõuab ekraanidele koos lühifilmidega üle 400 filmi. Nii et paratamatult koguvad rohkem publikut need filmid, mis on võitnud tähtsaid festivale või on kuulsa lavastaja tehtud. Isegi kui tead, et edaspidi näidatakse neid kinos tavaseanssidel.

Üks film, mis kohe järgmisel päeval kinno jõudis, aga sellegipoolest festivalil täissaali publikut kogus, oli "Poevargad". See on jaapani filmilavastaja Hirokazu Koreeda esimene film, mis Eestis kinoekraanidele jõuab, ehkki PÖFF-il käijad on tema loominguga tuttavad juba 2005. aastast alates. "Poevarastes" jätkab ta endale omasel leebel ja hoolival viisil oma põhiteemat laste ja vanemate suhetest ning sellest, mis on õieti perekond.

Samal teemal, aga palju süüdistavam ja raevukam oli liibanonlanna Nadine Labaki film "Kapernaum". Vaese pere ainus rikkus võib olla lastekari, kuid laste jaoks võib selline elu olla kannatuste rada.

Kinodesse peaks jõudma ka

poolaka Pawel Pawlikowski film "Külm sõda". Pärast filmi oli kosta arvamusi, millega pean nõustuma, et nii tugevat muljet kui sama mehe eelmine film "Ida" see film ei avaldanud. Seevastu naispeaosatäitja Joanna Kulig oli tõeliselt särav. Ja kahtlemata on film oma mustvalge kujunduse ning džässmuusika kasutamise väga stiilne.

Mõni sõna ka neist filmidest, mis üllatasid või isegi šokeerisid. Vene-Eesti-Prantsusmaa ühisfilm "Mees, kes üllatas kõiki" suutis vaatajaid korralikult üllatada. Võib arvata, et konservatiivsematele oli see ka üksjagu ebameeldiv kogemus. Tegemist on kohati liigagi jõhkra ja samas tundliku, pildiliselt kauni ning intelligentse filmiga, mille operaator on eestlane Mart Taniel.

Venelase Sergei Loznitsa film "Donbass" on episoodide jada Ida-Ukrainas toimuvast. On seal nii pöörast absurdi, kibedat satiiri kui ka Polina Žerebtsova raamatut "Sipelgas klaaspurgis" meelde tuletavaid näiteid elust pommitatud linnas. Kõige võikam episood on aga ennast üles kütvast inimjõugust, kes sadistliku mõnuga mõnitab ja peksab kinni-

seotud Ukraina-meelset.

Tšehhi vanameistri Jan Švankmajeri animatsiooniga ühendatud ja teater-teatris-tüüpi film "Putukas" oli täis süsimusta huumorit. Selle aluseks on vendade "apekite dikta-tuurikriitiline näidend "Putukate elust". Filmi ei saa soovitada inimestele, kellel on putukate suhtes foobia. Ainsa võistlusprogrammi filmina vaatasin Sri Lanka filmi "Asandhimitta" ebameeldivast naismõrvarist ja tema veel ebameeldivamast (ja väga libekeelsest) meeskaaslasest, kes võis olla päriselt, aga võis olla ka ainult naise kujutlustes. Pärast filmi oli natuke selline tunne, et misasi see nüüd oli, mida ma just nägin, aga lugu oli kahtlemata originalne.

Tõenäoliselt kõige šokeerivam oli aga Rootsi-Taani film "Piir", mille pealkiri on igas mõttes väga täpne, sest lisaks otsesele piirile (peategelane töötab tollis) kui ka piiridele inimeste ja teiste eluvormide (trollid) vahel, kompab film ka vaataja taluvuse ja sallivuse piire.

Lõpetuseks paar sõna filmidest, mis kõige enam hinge pugesis. Esimene neist oli isikupärase ja andeka itaallanna Alice Rohrwacheri film "Õnnelik Lazzaro". See on ühest küljest mõistulugu hea inimese ära-

kasutamisest (või kuritarvitamisest) ja teisalt sellest, et vaese inimese jaoks võib orjus olla talutavam (vähemalt on kõigil ühine vaenlane, keda kiruda) kui vabadus ja vajadus ise oma elu eest vastutada.

Teine oli leebe, vaikne ja kurb tai film "Manta Ray" (eesti keeles oleks küll õigem "Hiid-sarvikrai"), mis pühendatud rohingjatele. Kuigi seda nimetust filmis kordagi ei mainita ja üldse on teksti minimaalselt, oli peaaegu füüsiliselt tajutav see, mida tähendab kaotada oma koduma ja perekond. Pealkiri on sümbolne: nii nagu inimene on elupaikade hävitamise, ülepüügi ja otsese tapmisega viinud väljasuremise ohtu paljud loomaliigid (hiid-sarvikraid on ohustatud liik), on ohtu seatud ka paljude vähemusrühvuste eksistents.

Kokku õnnestus ära vaadata 15 filmi, millest kolm olid valminud enne 1970-ndat aastat. Nende seas oli nii armas ja poeetiline leedu film "Iludus" kui ka Ingmar Bergmani "Niisuguseid asju siin ei juhtu" (1950), mida Bergman ise häbenes. Eestlasena oli aga liigutav näha rootsi filmi kõrvalosades omaaegseid tuntud eesti näitlejaid ning kuulda eesti keelt.

KIRJANDUS

Kristiina Ehin: "Armastusluulega on nii, et kuigi see on võib-olla vanim luuletamise teema üldse, süda alati väriseb, kui mõne sellise avaldad."

Foto: SIIM SOLMAN

Kristiina Ehin: Linnud on alati olnud inimesele ilu ja vabaduse võrdkujud

Detsembri alguses ilmus Kristiina Ehinil uus luulekogu "Aga armastusel on metsalinnu süda". Tegemist on Kristiina kaheksanda eesti keeles ilmunud luulekoguga, mis räägib suhetest, üksindusest, metsast ja merest, ahnusest ja armastusest.

Mari Tammar

Raamatut kaunistavad Jane Remmi maalid ja Kaari Saarma fotod. Raamatu kujundaja ja illustraator on Stella Skulatšjova, toimetajad Ly Seppel-Ehin ja Kristel Ress.

Kas on midagi, mille poolest sa saad öelda, et see raamat on sündinud teistmoodi või on erinev sinu eelnevatest kogudest?

Siin on palju riimilist luulet. Selle kirjutamine on erinev küll. Häälestus peab olema musikaalsem

ja keskendumine sügavam. Riimide otsimine on mulle põnev. Üks tundlik inimene ütles hiljuti, et tema meelest on riimilise luule kirjutamine tänapäeval nagu vastuvoolu ujumine. Uues ajas on sädinat ja seadmeid ja juhtmeid nii palju, et raske on oma telge ja tundlikkust hoida. Eks midagi sellist ma kogesin küll. Armastusluulega on umbes sama asi, et kuigi see on võib-olla vanim luuletamise teema üldse, süda alati väriseb, kui mõne sellise avaldad.

Mis puutub looduskaitse temaatikasse selles kogus, siis eks ka selles osas on palju eriarvamusi ühiskonnas. Mina olen oma seisukoha selles luulekogus nii selgelt välja öelnud kui üldse saab. Eestist kaob metsade liigiraiumise tõttu ligi 30 000 linnupaari aastas. Linnud aga on alati olnud inimesele ilu ja vabaduse võrdkujud, nende ränne on siiani uurijatele saladus... tahaks, et igal kevadel tagasi pöörduvad linnud leiaksid oma kodupuud püsti... ja kui nad on pesa teinud ja munad munenud, ei tuleks keegi harvesteriga Exceli tabeli plaani täitma. Kevadine raierahu lisaks meie riigile inimväärikust kamaluga juurde.

Raamatu tagakaanel on kir-

jutatud, et autor mõtestab oma ainukordset elukogemust keset ajavoolu. Millises voolus me täna kulgeme ja mis selles sulle kõige enam mõtteainet pakub?

Kulgeme väga kiiresti muutavas ja muutunud voolus. Selles järke hoida ja endaks jääda on paras väljakutse. Luule on minu jaoks üks selline väljakutse ja pääsetee.

Mis on sinu jaoks püha ja kus oled sa tundnud pühaduse tunnet?

Väikese vastsündinu silmisse vaadates, lumesajus hämaras aeda laternat viies, mõnd laulu või luuletust tehes, kus on tunne, et keegi nähtamatu nagu aitaks mind, siis kui segamini asjad asetuvad äkki justkui mustrisse, peas ja hinges ja mõnikord päris ruumis ka, kallistuses, rahvalaulus, allika vulinas, mis ka talvel ei jäätu.

Rääkisin hiljuti ühe mehega, kes oli just saanud oma elutöö eest suure preemia. Ta mainis, et nüüd tuleb hakata koolitama sellist noort, kes julgeks tema töö kunagi pea peale keerata ja looks uut ja oma aja jaoks õiget. See mees nägi suurt pilti ja jagas iidset põlvkondade vaheldumise mustrit. Ta polnud oma minas ja egos kinni. Seda kohtab haruharva.

Sa ütled et ei ole muude jumal kui nende kes on täitnud me planeeti ja oled endiselt ka puude jumal kes tselluloosivabrikusse veeti

Sa ütled et saad haiget igast surmast ja üle kõige tahad hoida elu et läbikukkumine teeb sind kurvaks ning tabasin sind keset mõtiskelu

et kuidas edasi? Kui kaua? Mille nimel ikka jälle luua neid kel hing ja näha hukkumas siis seda imet sünd elu surm ... ja uuesti see ring

Sa ohkad nagu mina. Vastust pole Ei püüa hoida kõigeväelist staatust vaid nõustud minuga et lõpp on kole ja seni luhtunud on iga lootus

Ajast aega miljard aastat juba kõik usuvad et nad on paremad Ja kuigi valus on ja vanemad ei luba välja vahetame vanemad

Sa soovid et ma looksin luuletuse mida mõistaks rauk ja sülelaps ning tõstaks ilmaruumi tuuletuses elu surmasõlmest ülemaks

Ma soovin sulle täpselt sedasama sa noogutad ja nii me läheme Hea et jäime pisut jutustama mu üksindus on veidi vähenend

(Kristiina Ehin)

ARVUSTUS

Jääb igatsus su järele ja ulg

(K. Ehin)

Mari Tammar

Minu jaoks jäi Kristiina raamatust kõige enam kõlama igatsus – igatsus möödunud nooruse, kadunud aegade ja armastuse järele, ka igatsus metsikuse, eheduse ja vabaduse järele. *Aga sinu silmist mu kallis kiirgab vastu maailmamerede igatsus ja minagi pole veel unustanud, kuidas oli olla vaba.*

Kõlab ka segadus, kuhu end nutimasinate ja kiiresti muutuvate väärtushinnangutega maailmas positsioneerida. *Meie nublud kogukonnaklubis ei aima, et meie ise oleme siin pisut abitud, ei tea kuhu asetuda, aja mõõdulindil. /--/ Oleme vaese aja lapsed, kellest on saanud külluse aja vanemad.*

Kõigile luulegurmaanidele, kes armastavad keele keerutusi, sõnamänge ja metafoore, on Kristiina uus raamat kindlasti hõrk söömaaeg, mida on hea ampsata väikeste suutäite kaupa. Samas on allegooriat, mida on raske mõista. Võrreldes Kristiina eelmise raamatuga "Kohutumised" on selles luulekogus saladust rohkem. Väljaõeldu peitub metafooride taha ja pole enam nii avalalt jutustatud kui "Kohtumistes". Samas tundub julgust ja kindlameelsust asju öelda ja mõelda rohkem. Kristiina raamatut lugedes leidsin endalegi juurde julgust olla mässumeelsem nende ootuste suhtes, mida usun maailmal endale olevat. *Mõtlev hunt murrab alati lambakasukas seljas.*

Hästi meeldib see Kristiina oskus luua maailm, kus kohtuvad tänapäev, mütoloogia ja meie esivanematele omane tundeilm. Nii saab kirjutada ainult see, kes on juuri mööda end hästi sügavale loginud. *Ma igatsen end Eesti külla, kus armunud neid võtavad täiskuuvanne ja noormehed kihutavad isetehtud paatidel.*

Mõttepause annavad raamatust fotod metsast, puutüvedest, samblast ja oksarisust – väga sarnaselt Micku plaadil olevate metsahümnidega. Kuigi üks on väljendatud muusika, teine pildi keeles, on tegemist seisukohavõttudega, mis, karta on, et siiski kurtidele kõrvadele kõnelevad. *Pageme tagasi Alutaguse laaneriisimetsesse, mida jagavad haldjad ja harvesterid.*

Mõrkjas-magus nukrus jääb sellest raamatust hinge ja küsimus, kas tõesti enam aeg meie ümber paremaks ei muutu ja kas on paratamatu, et armastus ühel hetkel väsib.

Samas kui pisut mõtlema jääda, on ridade vahele peidetud siiski ka mõned kompvekid - rohkem naiselt naisele poetatud iseolemise hetkedeks, kus vaim on vaba ning ilus ja mänguline on olla. *Veel on puhkemata mõned varjulised pojenginupud, veel on üürikest aega, mida üle kõige armastada.*

Uue ajastu muinasjutud räägivad keskkonnaprobleemidest

“Eia jõulud Tondikakul” ja “Elias maa pealt”

“Eia jõulud Tondikakul” on väidetavalt Eesti esimene jõulufilm, kus mängib kaasa ka kaks Raplamaa juurtega näitlejat - Priit Võigemast ja Jaan Rekkor. Lisaks on filmi looduskaadrid filminud Raplast pärit operaator Ants Tammik. “Elias maa pealt” on aga nukuteatri jõululavastus, mille dramaturg on Piret Jaaks ja lavastaja Helen Rekkor, kes on samuti mõlemad Raplamaa juurtega.

Mari Tammar

Nendel lugudel on paljud ühist. Mõlemad räägivad lastest, kelle jaoks pole vane matel aega ja kes jõuludeks vanavanemate juurde saadetakse. Seal satuvad lapsed silmitsi aga keskkonnaprobleemiga. Eia jõuludes on selleks metsa raiumine, Eliase loos aga merre sattunud prügi. Mõlema loo puhul on lapsed need, kes peavad asjasse sekkuma ja n-ö korra majja lööma.

Märkimisväärne pole niivõrd see, et lapsed peavad olema täiskasvanutest targemad, vaid tõsiasi, et oleme jõudnud aega, kui muinasjutud räägivad keskkonnaprobleemidest. Muinasjutud on olnud aastasadu ajastu kroonikad, mis talletavad inimeste suurimaid unistusi, ihasid ja hirme. Teatud mõttes on muinasjuttude õnnelikud lõpud ühiskonna äraspidine peegel, näidates seda, mida inimesed näha tahaksid, aga mitte seda, mida argireaalsus pakub.

Eia ja Eliase lugudes võidab mõistagi headus. Mets jääb maha raiumata ja prügi saab merest koristatud - ent kas see on tõepoolest jõuluime, millest me täna unistame? Jah, tõepoolest. Me võiksime ärgata jõululaupäeva hommikul ja avastada, et teeääred polegi tühjaks raiutud ja ookeanides ei laiü prügisaared, millest “vägevaim” on suurem kui Saksamaa, Prantsusmaa ja Hispaania pindala kokku.

Ent imed kipuvad juhtuma ainult muinasjuttudes - või siiski mitte? Hiljuti kirjutas üks isa Facebookis, et oli läinud lastega metsa jõulukuuske tooma, aga lapsed, kes olid hiljuti näinud filmi “Eia jõulud Tondikakul”, ei nõustunud ühegi kuuse maha raiumisega. Nii võtsid nad lõpuks juba tormi poolt maha murtud puu.

Ehk teisisõnu on tegemist lugudega, mis loodetavasti kujundavad järgmiste põlvkondade väärtushinnanguid sellisel moel, et neist saavad ka tegelikult need targad lapsed, kes eelmiste põlvkondade suudavad ära klaarida (kui me ise seda ei suuda).

Eestlaste tõeline jõulu-unistus - pühad maal vanaisa ja vanaema juures.

Foto: eiafilm.ee,

Eia jõulud Tondikakul

See on väga ilus film, natuke isegi liiga ilus, mis näitab eestlaste tõelist jõulu-unistust - pühi maal vanaisa ja vanaema juures ühes lumme mattunud rehetare, pliidi all praksuva tule ja ahjus valmivate piparkookidega. Kohe nii ilus ja nunnu oli, et kohtumine reaalsusega mõjus rusuvalt.

Seisin Tallinnas keset Stockmanni ristmikku, vastu helkisid linnatuled, jalgade all kipitas asfalt ja minu ümber kõrgusid klaastornid. Kus on see muinasjutt nüüd? Surusin käed sügavale taskusse ja leidsin sealt Raplast korjatud kastanimuna. Sellel hetkel tundus see nagu imeaare või kullast võtmeke, mis kinnitab, et kuskil on päris võlumaailm siiski olemas.

Ajus tekkis korraka kummaline lühis - kumb siis rohkem päris on, kas see klaasist linn, mis laiub minu ümber, või see ehe unistuste taluõu muinasjutust.

Asjaolu, et film on väga populaarseks osutunud, kinnitab, et hoolimata linnastumisest ja haldusjuhtide seisukohast, nagu maal elu poleks, on eestlaste luuüdis siiski igatsus selle päris oma metsatalu järele, kuhu oma sabakont laadimiseks mulda lükata ja kust oma juurtele jõudu ammutada.

Elias maa pealt

Oli seegi üks reaalsustaju paigast nihutav kunsttükk. On lavastajale Helen Rekkorile väga omane siduda klassikalist teatrit nüüdisaegsete

heli-, valgus- ja videoinstallatsioonidega. Kui lavale kerkis kolme haldja installatsioon, ei saanudki täpselt aru, mis on unes ja mis ilmsi ehk mis on installatsioon ja mis päris. Üks laps minu kõrval rōkataski vaimustunult: “See on nagu kinos.” Suurte varustega prügilund kokku kuduvad veehaldjad olid siiski päris ja poiss mere põhjas niisamuti.

Muuseas see n-ö prügilumi ehk

mikroplast, mis lavastuses vee all lakkamatult sadas ja mereloomadele haigust ja probleeme põhjustas, oli üks väga leidlik leid, mis jõulude kontekstis üsna ebaesteetilise prügi teema natuke “söödavamaks” tegi. Esialgu tahtnuks üks osa minust küsida (parafraseerides Janek Mägi), kas tõesti on olukord nii hull, et pühade ajal tuleb rääkida prügist? Aga kui ma siis endale ausalt otsa

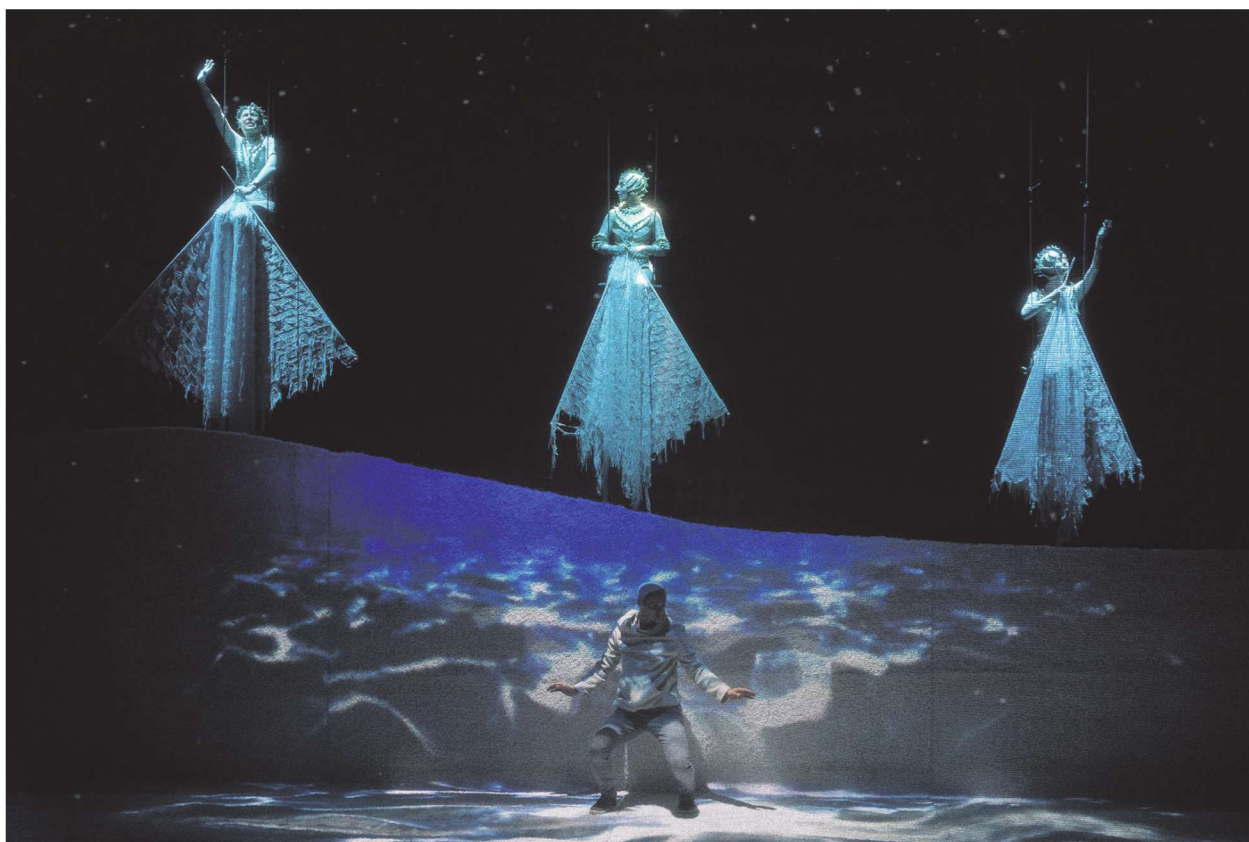
Helen, mis on sinu jaoks püha ja kus sa oled tundnud pühaduse tunnet?

Minu jaoks on palju püha, ja see pühadus võib olla väga eripalgelises värvigammas. Kui proovisaa lis hakkab munast kooruma teatri-ime. Kui töötatakse ühise, suurema eesmärgi nimel. Kui panustatakse ennast, et teistele rõõmu pakkuda. Kui noored rāpivad emakeeles isamaast. Kui inimeste vahel on sõnatu teineteisemõistmine. Kui keegi on targem ja valmis ennast jagama. Kui on vaikus.

vaatasin, pidin nentima, et on küll.

“Eriti jõuluajal on suurem oht üle tarbida ja ökoloogilist jalajälge suurendada. Minu seisukoht on, et parim kink on elamus – kingi pileteid teatrisse, kinno, kontserdile, loomingu listesse töötubadesse, kursustele, vii sõber õhtusöögile või metsa jalutama või kirjuta talle sonett,” soovitab kavalehel Helen Rekkor.

Kokkuvõttes oli tegemist ühe põneva kunstilise terviku ja hea muusikaga lavastusega, kus näitleja Katrin Kalma tegi veehaldjana väga hea rolli.

Pilt etendusest “Elias maa pealt”.

Foto: SABINE BURGER.

Soovime hoolida...

Kehtna põhikoolil on sel aastalõpul üks eesmärk, mida proovime kogu kooliperega täita. Soovime rohkem kui kunagi varem pöörata tähelepanu hoolimisele. Hoolimisele kõige ja kõigi vastu. Seetõttu sai ellu kutsutud jõululaada idee, milles osalesid kõik klassid koos õpetajate ja lastevanematega.

Kersti Mäevälja,
Kehtna põhikooli huvijuht

Iga klass sai ülesandeks välja valida üks MTÜ või isik, keda nad soovivad jõululaadal teenitud tuluga toetada. Poole saadud tulust võisid õpilased jätta klassirahaks ja poole palusime annetada.

Mõned näited, mida klassid tegid.

Õpetaja Merike: „4.b klass valmistas paberist jõulupärgasid ja lumepalle. Lisaks aitasid lapsevanemad kodus küpsetada. Müügileti ääres olid (enne kokkulepitud graafiku järgi) õpilased kahekaupa. Alustuseks annetasin ise 5 eurot peenrahas rahakarpi, et lastel oleks tagastusraha klientidele. Annetasime MTÜ-le Pesaleidja. Algul oli lastel ettepanekuid kolm, kuid nunnud kiisud võitsid laste südamed. Minu klassist andsid kõik oma panuse, et üritus õnnestuks. Kuna lapsevanemad materjaliraha tagasi ei soovinud ning

laual oli ka annetuspurk, siis saime kokku ligi 90 eurot.”

Õpetaja Lea: „Minu 6. klassi noortest panustasid heategevusse ligi pooled õpilased. Tüdrukud olid ise küpsetanud, ise ka müüsid. Vahva idee oli pähe panna päkapikumütsid. Leti taga olid seega toredad päkapikutüdrukud ja -poisid. Idee sain lastevanematelt. Üks pere on MTÜ-st Gabrieli Loomade Elu omale kassi koju toonud. Ka lapsed olid nõus, et toetame seda toredat noormeest. Kogusime kokku ligi 110 eurot, millest poole siis õpilased heategevuseks annetavad. Loomad ei saa ju ise küsida, soovime aidata. Lisaks tekkis lastevanematel veel idee koguda rätikuid ja tekke, mida ise ei vaja, ja ka need loomadele viia.”

Õpetaja Evelyn: „Rühmaruteludena valmisid ideed, mida jõululaadaks teha. Rühmad kaitsesid oma ideid ning üheskoos korrigesime plaani realistlikumaks. Jagasime vastutuse ja panime

Heategevuslik jõululaat Kehtna põhikoolis läks 1. klassile väga edukalt. Kokku teeniti 229.80 €. Pool kogutud rahast läheb klassifondi ja pool sellest läheb heategevuseks. 1. klass valis välja Gabrieli Loomade Elu.

Foto: lottekad.blogspot.com

paika tähtjaid. Valmistasime jõulukuusekujulisi muffineid ja jõuluglõgi. Klass arvas ühiselt, et kogutud rahaga võiks toetada konkreetset inimest ja et see võiks olla abivajav laps Eestist. Otsustasime raha koguda Rapla tüdrukule Cassandrane, kes põeb haruldast nahahaigust. Hädavajalikku ravi ta Eestist ei saa ning Lastefond kogub raha tema

ravireisideks Inglismaale. 9. klass otsustas poolt saadud tulust endale mitte jätta ning teha reedel tunnis ülekanne kogusummas 100 eurot Lastefondi arveldusarvele märksõnaga “Cassandra”.

Õpetaja Ragne: „1. klass teeb annetuse Gabrieli Loomade Elu heaks, annetuse suurus on 115 eurot. Esimesel klassil läks sellel laadal ülikenasti ja seda

eelkõige tänu suurepärasele lapsevanematele, kellel polnud kahju raisata oma aega ega muid ressursse jõululaada täiuslikule toimimisele. Aitäh teile!”

Õpetaja Kadri: „5. klassil kogunes raha 28 eurot. Toetame Varjupaikade MTÜ „Igale loomale kodu“. Õpilaste soov oli aidata loomi. Tegutsesime oma jõududega - kõik müügiks

valmistatu oli õpilaste enda kätetöö. Lapsevanemad ei olnud kaasatud.”

Sellised olid õpetajate tagasisised. Osalesid kõik klassid, veel olid näiteks toetatavate hulka valitud MTÜ Enneaegsed Lapsed ja Kodutunne. Päril mitmel klassil ühtisid toetatavad isikud ja seda avastati alles laada lõpus, kui oldi juba pikka aega külge külge kõrval laadakaupa müünud. Aga rõõm on seda suurem, sest koos saab ikka rohkem.

Õpetajad korraldasid aga heategevusliku jõululoterii, mille tulu läks täies mahus meie oma kooli pikapäevavärgi mugavamaks muutmisele, ja seda suurte patjade õmblemise abil. Kogu saadud tulu, mida kogunes ka veidi üle saja euro, kulutame patjade sisu soetamiseks, kõik muu tuleb endal teha.

Loodan väga, et see pikk ja mõtlema panev protsess, mis päädis torede jõulueelse laadagasina, õpetas lastele, et raha ei kasva puu otsas ja selle saamiseks peab tööd tegema ja panustama. Lisaks oskavad nad tänu tutvumisele erinevate MTÜ-dega aru saada, kui oluline on vabatahtlik töö, hoolimine teistest ja endast ning et anda on alati kordi parem kui saada.

Hoolimisest räägib ka koolipere selleaastane jõulupidu.

Soovime oma praegustele ja uutele klientidele rõõmsaid jõule!

Sirley
Küpsetuskoda

Meeldejäävaid pühi ja kohtumisteni uuel aastal!

RAPLA R1 REHVIKESKUS

Rahulikku jõuluaega!

VARENA
AIAD & VÄRAVAD

Rapla Kehtlinna Kool (endine Ühisgümnaasium) soovib kogu kooliperele, hooletkogule, vilistlastele, lastevanematele ja koostööpartneritele.

IMELIST JÕULURAHU JA HEAD UUT AASTAT!

Pildil põleb kooli advendiküünl

Kallid lugejad!
Häid pühi, head tervist ja edukat uut aastat!

RAPLAMAASõnumid

Kallid Vastja küla elanikud!
Häid pühi ja soovide täitumist uuel aastal!

Kadri

Rampsu kasvatab laste lugemisisu

Mis on see nipp, mille abil lapsi rohkem lugema saada? On ju raamat see, mis suurendab sõnavara, laiendab maailmapilti, annab uusi teadmisi ja arendab fantaasiat ja loomingulisust.

Helerin Väronen

Soome on aastast 2000 läbi viinud lugemisdiplomi projekti, mis oma edukuse tõttu on inspiratsiooni andnud ka Eestile. Eesti Lastekirjanduse Keskuse, Soome Instituudi ja heategevusfondi Aitan Lapsi koostöös on valminud lugemisprogramm "Lugemisisu". Üks osa sellest programmist on eriline riul nimega Rampsu. Lastekirjanik Mika Keräneni loomingul põhjal nime saanud riulil on lastes lugemisisu tekitamiseks välja pandud soovituslik kirjandus. Raamatud on välja valinud lastekirjanduse keskus, kuid valik muutub ajas ja iga Rampsut omav raamatukogu

saab valikut vastavalt enda võimalustele muuta.

Kogu Eestis jagati eelmine nädal välja 26 Rampsut, igasse maakonda kaks. Raplamaal said omale Rampsu kaks väiksemat raamatukogu - Valgu ja Kivi-Vigala. Käisime Valgu raamatukogus uurimas, milline üks Rampsu välja näeb ja milline on lugemisprogrammi sisu.

EKA disainerite Ellen Rannametsa ja Liina Kurvitsa disainitud ratastel liikuvat Rampsut tutvustades näitas Valgu raamatukoguhoidja Ülle Ämarik, et igas küljes ootab last mõni huvitav raamat või näiteks võimalus kriidiga tahvile kirjutada. Valikus olevatest raamatutest on kaheksa ka raamatukogule annetatud,

neli Soome Instituudilt ja neli lastekirjanduse keskuselt.

Ämarik sõnas, et lugemisprogramm alustab jaanuaris, pärast koolivaheaja lõppu, ja on eeskätt mõeldud 7-10-aastastele lastele, ehk 1.-4. klassile, kuid soovi korral saavad programmiga liituda ka lasteaiaväelaste rühmad, kes juba on lugejad. Programmis osalemiseks tuleb lapsel valida riulilt sobiv raamat, mida ta ei ole varem lugenud. Läbiloetud raamat pannakse kirja lugemispassi ja raamatu kohta täidetakse ka loomingulisi ja innustavaid ülesandeid. Kui laps on läbi lugenud viis raamatut ja täitnud kõik ülesanded, saab ta pärast passi raamatukokku toomist endale lugejadiplomi.

Lastes lugemishuvi äratamiseks korraldatakse programmi raames ka teematunde, kus mängitakse lugemismänge või õpitakse vaatama raamatupilte. Ämarik rääkis, et raamatukoguhoidjad on vastavad koolitused läbinud

Valgu raamatukoguhoidja Ülle Ämarik näitab erilist riulit nimega Rampsu.

Foto: SIIM SOLMAN

ja teinud ise läbi lugemismängud, mis nende jaoks olid huvitavad ja loodetavasti pakuvad põnevust ka lastele. Mingi sarnasus on "Lugemisisul" "Suvelugemisega", kuid ülesannete osa muudab need lugemisprogrammid üksteisest erinevaks.

Kokku on Valgu raamatukogus 90 ringis lapslugejaid, 60 neist käib koolis. Ämarik lisas, et paljud lapsed küll sõidavad, kuid enamik külalapsi käib pärast kooli raamatukogus istumas.

Laste lugemuse kohta sõnas

Ämarik: "On neid, kes on väga tublid lugejad, kuid on ka neid, keda peab sundima. Kes lugemise enda pärast loeb, neid on ikka vähe, pigem loetakse kohustusest." Lugemisprogrammi eesmärk ongi panna lapsi lugema huvist, mitte kohustusest. Alati on küll olnud nii, et osa lapsi loeb palju ja osa vähe, kuid üldine lugemishuvi on siiski langemas. Ämariku arvates on peamiseks põhjuseks nutimaailm, mis palju aega ära võtab. Lisaks veel trennid ja õppimine ja nii juhtubki, et

õhtul on laps liiga väsinud, et veel lugeda ka.

Valgu teine raamatukoguhoidja Vilma Terve lisas, et paljud Valgu lapsed käivad Märjamaal trennis ja see edasi-tagasi sõitmine võtab suure osa päevast.

"Raamatuid tuleb nii palju ja nii ilusaid, et ise vaatad, et issand, miks nad ei loe. Valikut on ju nii palju, võrreldes sellega, mis vanasti oli," sõnas Ämarik. Ta loodab, et Rampsu ja lugemisprogramm suurendavad laste isu raamatute ja lugemise järele.

Vabadus 21. sajandil

Eesti 100. sünnipäevale pühendatud näitusel Raplamaa kaasaegse kunsti keskuses on Eesti-maa 21 tippkunstnikku koondanud oma nägemuse vabadusest 21. sajandil. Niimoodi on teema näituse pealkirjastuses esile tõstetud.

Tiiu Luht

Väljapanek – mustvalged ja värvilised litograafilised lehed suuruses 70x100 cm, raamituna - oli TALLINN ART SPACEi (kultuuriruumis) korraldajatele üllatavalt menukas, loodetavasti läheb nii ka teistes paikades, kuhu näitus jõuab. Tegelikult töötasid kunstnikud aasta aega, 2017. augustist kuni 2018. augustini selle nimel, et panna kokku vabadusest inspireeritud kunstimapp ehk kogumik, milles on projektis osalenud kunstnike 21 unikaalset teost. See on kunstnikelt Eestile sünnipäevakink, mille püsiväärtus ja mõõde ulatub kodumaast kaugemale – Eesti

kunsti ekspordini.

Kogumikke on valminud sada. Sajast valminud kogumikust jääb veerandsada Eestisse, ülejäänud peaksid välismaale jõudma, on öeldud näitust tutvustavas flaiiris. Neid kavatakse müüa ja esitleda *pop-up* kunstigaleriides, kus kunsti saab siduda kirjanduse, tantsu ja moega, maailma suurtes linnades, näiteks Londonis, New Yorgis, Singapuris, Moskvast, Stockholmist, Brüsselis, Berliinis jm. Seega avaneb tee viia Eesti kultuuri ja vabadusele pühendumist kunsti kaudu maailma.

Ka kunstiarvustaja Eestimaal võib kogumiku endale soetada, kui tahtmist ja fi-

Raplamaa kaasaegse kunsti keskuses on praegu suurepärane võimalus osa saada kunstnike vabadusest inspireeritud sõnumist.

Foto: SIIM SOLMAN

nantse on.

Raplas on praegu suurepärane võimalus osa saada

vabadusest inspireeritud sõnumist, mida näitusel Raplamaa kunstikeskuses esitlevad

kunstnikud Agu Künnapu, Evi Tihemets, Hardi Volmer, Ivar Kaasik, Jaak Visnap,

Näitust saab vaadata Raplamaa kunstikeskuses kella 15-st, ka aastalõupäevadel.

Jaan Toomik, Jüri Arrak, Kadri Alesmaa, Kadri Kangilaski, Kiwa, Laurentsus, Leonhard Lapin, Liisa Kruusimägi, Maarit Murka, Marko Mäetamm, Navitrolla, Peeter Allik, Priit Pärn, Raul Meel, Tarvi Laamann, Urmas Viik.

Rääkimata kunstisõpradest, peaks huvitav ja meelikõitev väljapanek olema põnev ka sellele, kes just graafikasse kiindunud ei ole. Nii hea ja ilusa juurde ei pääse ju sageli.

Vaataja saab sealsamas elamuse ka kohtumisest kunstnikega: kunstikogu loomeprotsess on jäädvustatud filmidena. Näeme Eesti litograafikeskuses traditsioonilisi trükikive ja trükipressi 1924. aastast, mille ümber tegutsevad tänapäeva tippkunstnikud, kes räägivad just nendest töödest, mis näitusel väljas.

Spontaansed kaadrid on loodusfotograafide kõige väärtuslikumad

Kolmapäeva, 19. detsembri õhtul rääkis Rapla keskrasmatukogus lugusid ja näitas kauneid looduspilte loodusfotograaf Remo Savisaar. Jõulueelse metsaõhtu "Looduselamusi metsast" korraldas Eesti Erametsaliit.

Helerin Värönen

Fotograafia seisukohalt ei ole mets Remo jaoks esimene koht, kuhu pildistama minna, pigem satub ta looduses olles sinna tihedamini talvel. Aeg-ajalt teeb ta metsas ka giiditööd, viies huvitavatesse paikadesse välismaa fotograafiahuvilisi.

Eestlastele Remo sellist teenust väga pakkuda ei taha, sest huvitavad kohad on fotograafide suurim vara. Giidina on ta külalisi viinud Porkuni põlismetsa, samuti näitas Remo Savisaar pilte põhjarannikul Saka kandis asuvast pangametsast, kus

inimene võib end tunda väga väiksena, kuna mets on nagu džungel. Kuid meie looduses on üks asi, mis ei meeldi ei välismaalastele ega meilegi. Sääsed. Loodusfotograaf aga ei või lõhna pärast nende vastu ka mingit vahendit kasutada.

Kõige enam on Remo Savisaar pildistanud metsaelanikest linde. Hääle järgi arvab ta neid ära tundvat 120 liiki! Remo kaamerate ette on jäänud nii stressirohket elu elav ööbik, väga kaunis isane karmiinleevike, soomlaste jaoks haruldane valge toonekurg, kõrvukräts, musta tondina mõjuv musträhn, Euroopa väikseim kakk värbkakk, haruldusest tavapäraseks muutunud tamme-kirjurähn ja mitmenaisepidajast käblik. Aga näiteks kõige pisem lind, põialpoiss, on päris usaldava loomuga ja Remo jaoks oli väga südantsoojendav näha seda pisikest tegelast väga lähedalt.

Tõsisem suhe metsaga algas Remo jaoks siis, kui ta avastas enda jaoks Alam-Pedja

Loodusfotograaf Remo Savisaar jagamas autogramme.

Foto: HELERIN VÄRÖNEN

looduskaitseala. Seal õppis ta tundma üht händkakku, keda ta kolme aasta jooksul 3-4 korda nädalas külastas. Linnu usalduse võitmine võttis aega, tuli õppida lugema ja hindama linnu kehakeelt. Remo pildid händkakust on lummavad ja erilist rõõmu pakub talle endale see, kui spontaanselt tabatud võttest mõni tõeliselt hea pilt välja tuleb. Just sellised hetked on loodusfotograafi jaoks tõeliselt motiveerivad.

Teine eriline lind on Remo Savisaare jaoks metsis. Kaheksa aastat on ta kaardistanud ornitoloogiaühingule metsise mänge. Hetke aga sellest, kus kaks isast sulgipidi kokku läksid, ta pildile ei saanudki, kuna suur puu jäi aparaadile ette. Metsised võivad vahel ka hulluda. Täpset põhjust ei teatagi, kuid arvatakse, et võimalik häiring, mis seda põhjustab, võib tulla näiteks metsaraiest. Esimese hullu metsisega kohtus Remo siinsamas Raplamaal. Teist korda koos sõbraga hullu metsist pildile püüdes oli tal juba teada, et tuleb seista täieliku soolasambana. Sõber seda ei teadnud ja sai linnult peksa. Suurematest loomadest on

Remo kohtunud mitu korda karuga. Kord läinud ta šveitslastega metsa giidituuri tegema ja öelnud neile, et varsti tuleb koht, kus võib karu näha. Ja kohale jõudes oligi karu nagu tellitult kohal. Sellised kohtumised on Remo jaoks kõige väärtuslikumad.

Loomade reaktsioon inimest kohates on kas tarduda või plehku panna. Kallale võivad nad alles siis tulla, kui inimene vale liigutuse teeb ja nendega agressiivselt käitub. Üldjuhul aga tasub rohkem karta puuki kui karu.

Suuremad loomad lasevad inimest silmates jalga, aga väiksemad tarduvad, lootuses, et siis inimene ei näe teda. Nii on Remo saanud väga armsaid pilte oravast.

Remo kaamera ette ei jää aga vaid loomad. Ta on teinud imekauneid pilte ka virmalistest ja baleriinidena mõjuvatest pisikestest seentest. Vahel aga ei ole pildistatav üldse see, mis sa arvasid olevat. Nii lõpetaski Remo Savisaar õhtu sellega, kuidas ta läks heinapallil magavat rebast pildistama, kuid selgus, et tegemist on hoopis suure ja metsiku kassiga.

Muusikakooli jõulukontsert

Tiiu Luht

Advendiajal on olnud muusikat kirikutes ja rahvamajades ka argipäevadel, sest puhkepäevadest ei jätku. Kuulaja võib suure valiku üle rõõmustada, kuigi kahju on mõnest heast muusikaüritusest ilma jääda, kui kontserdid ajaliselt kattuvad. Aga tuleb teha valik.

Heal meelel käin laste ja noorte esinemist kuulamas. Rapla muusikakooli jõulukontsert kultuurikeskuses on aastate jooksul traditsiooniks saanud. Nagu jõuluaeg - igal aastal korduv, kuid alati nagu uus, on lapsedki: juba on esinemisoskus kindlam, juba on pillimäng märgatavalt arenenud, keerulisemad muusikapalad ette võetud. Seda on tore näha.

Pille, mida Rapla muusikakoolis õppida saab, on meeldivalt valida: esinejaid oli flöödi-, saksofoni-, viiuli-, klaveri-, kitarr-, tšello-, vioola-, akordioniklassist ja üks lauluklassi õpilane. Puhk- ja löökpillimängijad tegid kaasa orkestris.

Au sees on koolis ansamblimäng, mis kontserdilgi silma paistis: flöödi- ja viiuliansamblid olid varemgi silma paistnud, nüüd esinesid ka akordioni- ja kitarriansambel.

Ja peaaegu kogu kooliperet ühendav suurepärane muusikakollektiiv kooli sümfooniaorkester, mida juhatavad Jandra Puusepp ja Maiken Mikk, astus üles lõpus. Oli advendiaja südantsoojendav muusikaõhtu.

Ennustavalt kanalt võis küsida nii ilma kui ka tuleviku tehnoloogia kohta.

Foto: HELERIN VÄRÖNEN

Vanaaja stiilis jõulud Sutlema mõisas

Helerin Värönen

Detsembris kaks korda ja korra jaanuaris saab Sutlema mõisas näha väikest osa sellest, kuidas vanasti jõule peeti. Saab vaadata, kuidas näeb välja Provence'i söim ja kuidas kanaga ennustada.

18. detsembril, kui Raplamaa Sõnumid Sutlemas käis, olid mõisa tulnud ka Kohila gümnaasiumi Hageri algklasside lapsed. Kui kohale jõudsimel, oli lastele juba räägitud Provence'i jõulusõimest ja selle 42 tegelasest. Itaaliast alguse saanud jõulusõime traditsioon levis Prantsusmaale ning ühed silmapaistvamad olid seal Provence'i kirikute jõulusõimed. Lastel kuulamisoskus pandi lõpuks proovile Provence'i viktoriinil ning tublimeid premereiti maiustustega

Lapsed meisterdasid Provence'i söime jaoks linnaosa, samuti sai värvida detailirohkeid välja printitud jõulukuule. Kuuse ehtimise jaoks aga keerati rulli jõululaulude sõnad ja riputati niidiga kuuseokstele. Tähelepanuväärne on fakt, et jõu-

lulaulu "Püha öö" esmaettekandest saab 25. detsembril 200 aastat.

Päeva kõige põnevam osa oli aga kanaga ennustamine. Epp Haabsaar oli korviga kaasa võtnud enda kana, kes ennustas musta ja valget leiba süües. Eelnevalt lepiti kokku, milline vastus mis värvi leivaga kokku käib. Küsimus, mis alati inimesi huvitab, on muidugi see, et mis ilm tuleb. Nii et esimene küsimus käis talve kohta ja teine suve kohta. Kana ennustuse järgi tuleb lumerohke ja korralik talv ning ilus ja soe suvi.

Üks põnevamaid küsimusi, mis lastelt tuli, oli lausa filosoofiline: kumb oli enne, muna või kana. Ja vastuseks saadi, et muna. Mõni laps tahtis küll sellele vastu vaielda ja küsis seetõttu, et kas kana on tark või rumal. Sisuliselt korraga haaratud mõlemast leivast võis järeldada, et päris professoritarkust kanal küll pole, kuid kana kohta on ta päris tark. Viimasena küsiti, kas tulevikus on hõljuvad autod olemas ja saadi sellele jaatav vastus.

Ürituse lõpetas viktoriin ja ühine piparkookide ja tee söömine-joomine.

Rapla vallavalitsus korraldas Rapla kardirajale uue haldaja leidmiseks konkursi ning võitja on juba selgunud. Siiski ei soostunud abivallavanem Meelis Mägi veel avaldama, kes konkursi võitis. Ta põhjendas seda sellega, et allkirju ei ole lepingule alla pandud ning seega ei oleks aus nime välja öelda.

Siim Jõgis

“Praeguseks on hindamiskomisjon võitja välja valinud, aga kuna lepingut uue haldajaga ei ole veel alla kirjutatud, ei saa ma seda nime välja öelda. Kokku tuli konkursile viis avaldust, millest neli vastas tingimustele. Nelja pakkujaga korraldati ka vestlusvoor ja kaks lõppvooruga pääsenut pidid esitama täpse tegevuskava rendiperioodiks,” selgitas Mägi.

“Nagu oma laps”

Üks on selge – senine haldaja MTÜ Rapla Kardirada eesotsas Tiit Soaga sellel positsioonil ei jätkka. Rapla kardiraja Facebooki lehele postitas ta sellise sõnumi: “15 ja pool aastat on asja aetud, nüüd siis saab asi otsa! Täna kõiki kliente ja abilisi koostöö eest!” Uue haldaja konkursil osales ka Tiit Soa, ent valituks ei osutunud. Ta selgitas, et konkursitingimustesse oli uuendusena sisse viidud see, et haldajal tuleb hakata Rapla vallavalitsusele maksma minimaalselt 500 eurot kuus ehk 6000 eurot aastas. Varem sellist tingimust ei olnud.

“Ei saanud mina vallalt midagi ja ma ei pidanud ka neile midagi maksma,” rääkis Soa. Ta lisas, et oleks olnud hea meelega valmis jätkama haldajana, kuid ainult senistel tingimustel. “Olen kardirada hobikorras halkanud viimased viisteist ja pool aastat. Näen, et seda viitesadat eurot iga kuu seal lihtsalt üle ei jää,” sõnas Soa.

Abivallavanem Mägi ütles 500-eurose nõude kohta, et see on üldse haruldane olukord, kui haldaja ei pea valla objektile renti maksma. “Rapla vallavara kasutamise kord reguleerib, mis tingimustel ja mis hinnaga saab vara kasutusse anda. Tasuta vara kasutusse andmine on erandlik ja konkreetsete tingimustega reguleeritud,” selgitas Mägi.

Kes aga on konkursi võitja ning võtab MTÜ-lt Rapla Kardirada haldamise üle, ei osanud Tiit Soa aimata. Samuti jäävad vähemalt praegu õhku küsimused uue haldaja plaanidest ja visioonist seoses kardiraja tulevikuga. “Tahaks neid vastuseid isegi teada,” sõnas Soa. Ta lisas, et loomulikult on kahju sellest rollist ilma jääda. Eriti olukorras, kus ta on seda hobikorras teinud viimased viisteist ja pool aastat. Kõik mured, rõõmud, tööd ja vaevad on ta seal läbi teinud. “Nagu oma laps oleks,” sõnas Soa.

2003. aasta maikuu sai Rapla kardirada uue ja korraliku asfaltkatte. Samal ajal võttis seal haldamise üle MTÜ Rapla Kardirada, mida vedasid kahepeale Tiit Soa ja nüüdseks meie seast lahkunud Helmet Palm. “Mõtlesime Helmetiga, et võiks asja

Drift Legends'i superfinaalid Rapla kardirajal on kõige populaarsemad üritused. See räägib kardiraja tuntuusest ja vajalikkusest kogu Eesti ning isegi rahvusvahelises mastaabis.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kardirajal saab üks ajastu ümber, tuleb uus haldaja

korralikult käima panna,” ütles Soa. Uuele asfaldile järgnesid haldustööd ning siis hakati juba ise võistlusi korraldama ning võimaldati rada kasutada ka teistele.

15 ja pool aastat ajalugu

Enne 2003. aastat oli see sisuliselt lahtise väravaga objekt. Sinna sai minna igaüks, kes tahtis. Pärast Soa ja Palmi ülevõtmist muutusid reeglid konkreetsemaks. Esiteks läks värav lukku. Raja kasutamisele määrati rendihind, kuid erandina said kohalikud inimesed seda kasutada ikkagi tasuta. Nüüd meenutab Soa, et ühe põhilise probleemina võis välja tuua, et kui inimesed seal sõitmas käisid, kiputi raja piiretest välja sõitma. See tähendas, et igasugune sodi ja muld lendas rajale, mis muutis sõitmise ohtlikumaks.

Soa võttis asja kätte ja paigaldas raja äärde raudtunnid, et sõitjaid distsiplineerida. Esialgu oli kuulda ka nurinat, aga peagi saadi nende vajalikkusest aru. Kardi- ja mootorrattavõistluste ajaks tuli need muidugi ohutusse kohta veeretada. Tasub meele pidada, et kõike seda tegi Soa hobikorras, töö kõrvalt. Praegu töötab ta transpordifirmas AS RMW ning on varem töötanud HEPA tanklaketis.

Rapla kardirajaga tegelemisest kasvas tal välja ka teine hobi, mis on võistlusjuhitöö rahvarallidel. Tema on see, kellel lasub ülesanne panna tööle kogu ülejäänud korraldustiim. Soa on ühtlasi ka Eesti autosportlaidu ning FIA (rahvusvaheline

MTÜ Rapla Kardirada eestvedaja Tiit Soa.

autoliit) atesteeritud kohtunik. Pärast viimastel aastatel Soa ise enam Rapla rajal võistlusi ei korraldanud. See jäi alaliitide ülesandeks. Haldaja roll oli garanteerida, et võistluspäeval on muuhulgas olemas elekter ja tualetid.

Soa rääkis, et teda ja Helmet Palmi motiveeris seda tööd tegema missioonitunne. Soa kiitis Palmi, öeldes, et tema abile ja toetusele võis alati loota. Nüüd on sama seis RMW-ga. “Taivo Kuusing on ise vana rallimees. Ta ütles ka, et kui Rapla kardirajal on abi vaja, võib alati tema toetusele loota,” sõnas Soa.

Viimastel aastatel on võistlusi jäanud Rapla kardirajal vähemaks. Eriti pärast seda, kui avati Lange

motokeskus Tartumaal. Näiteks 2018. aastal toimus Raplas ainult üks kardispori etapp. Varem on neid olnud kaks või isegi kolm. Lisaks toimusid supermoto ja driftijate võistlused. Peale nende jäävad veel erinevad klubiüritused. Näiteks on pühapäeval, 23. detsembril Rapla kardirajal kavas Angelar Garage Racing’u talvekarika II etapp.

Sõidetakse lamell-, mitte naastrehvidega. See on Soa poolt kindlalt paika pandud reegel. Naastrehvidega on tohtinud rajale minna ainult üksikutel talvedel, kui lumekogus on olnud piisav. Ka siis on tulnud lumerada spetsiaalselt ette valmistada ning sinna peale on tulnud valada tonnide kaupa vett, et rada jäätuks ning piisavalt tugev oleks. Õnneks on raja ääres tiik, mille vett on kasutatud. Tehnilise poole pealt on nendel puhkudel oma abikäe ulatanud Kehtna Mõisa OÜ. Tänu sellele, et Soa ei ole lubanud naastrehvidega autosid rajale, on asfalt aastate jooksul võrdlemisi hästi säilinud. Praegu katab kardirada seesama asfalt, mis 2003. aasta mais sinna paigaldatud sai, ning asi toimib.

Parkimine

Üks probleem, mida Rapla kardirajale on aastate jooksul ette heidetud, seisneb vähestes parkimiskohtades. Väiksemate sündmuste puhul ei ole see probleem. Küll aga kerkib alati esile, kui on kavas suuremad võistlused. Viimati oli selline tänavu 7. ja 8. septembril. Drift Legends’i superfinaalid Rapla kardirajal tõid

kokku nii palju pealtvaatajaid, et pargitud autode rivi oli ligikaudu kilomeetri pikkune. Autod parkisid tee ääres kõigis kolmes suunas, kust võistluspaika pääses – nii Tallinna, Rapla kui ka Ridaküla suunas.

Probleemi tõdeb ka Soa ise. Head lahendust kuskilt ei paista, sest maa-ala on piiratud ja parkimiskohti keeruline juurde rajada. Varem on ta parklaks teinud sõidutee ja raudtee vahelise muruplatsi. Ise niitis heina ära, korjas suuremad kivid kokku ning rajas ka kruusaga allasõidu. Nüüd seda enam teha ei saa, sest remondi käigus tehti teeäärred liiga järsuks ning tavalise autoga muruplatsile enam ei pääse.

Samas kõnelevad pikad autorivid ühest kindlast asjast – kardiraja tuntuusest ja vajalikkusest kogu Eesti ning isegi rahvusvahelises mastaabis. Kui siin võistlusi peetakse, on lisaks eestlastele kohal võistlejad ka meie lähiriikidest nagu Soome, Rootsi, Läti ja Venemaa. See on loonud isegi olukorra, kus Soa on pidanud tribüünide kõrvale paigaldama juurde lipumaste. Ikka selleks, et lehvida saaksid kõikide osalejate rahvuslipud.

MTÜ Rapla Kardirada eesotsas Tiit Soaga haldab objekti kuni käesoleva aasta lõpuni. Kes selle töö üle võtab? Rapla abivallavanem Meelis Mägi ütles igal juhul, et lehe ilmumise kuupäevaks, 21. detsembriks konkursi võitnud haldajaga veel allkirju lepingul ei ole.

Rapla kardirada asub Ridakülas, Rapla kesklinnast mõni kilomeeter kirde suunas.

Enamasti kaubeldakse ikka toidukaubaga.

Fotod: SIIM SOLMAN

OTT ühendab tootjad ja tarbijad

Alates 31. augustist on Kohilas R-kioski kõrval parklas kohtunud tootjad ja tarbijad, ehk toimub Kohila OTT-i kaubakohtumine. Selliseid kaubakohtumisi korraldatakse kogu Eestis, enamasti üks kord nädalas. Kohilas on OTT-i päev reede, kui õhtul kella viiest seitsmeni on müüjad oma kaubaga platsis.

Helerin Väronen

Eelmisel reedel oli müüjaid parklas seitse. Kohila OTT-i organiseerija Kaare Puhkan sõnas, et kõige enam on praeguseni müüjaid olnud kümne kandis. Eelistatud on küll Kohila valla enda väiketootjad ja talunikud, kuid ära ei öelda ka naabervaldadest ja -maakondadest tulnud tootjatele. Näiteks on vahel käinud oma kaupa müümas üks kalamees Läänemaalt, keda aga sel korral kohal ei olnud. Puudus ka Väljaotsa Vutitalu Rapla vallast.

Selleks, et Kohila OTT-ile müüma minna, tuleb end eelnevalt registreerida. Suhtlus ja info käib nende Facebooki lehel.

Enamasti kaubeldakse ikka toidukaubaga, peale kala ja munade pakutakse müügiks suitsuliha, hoidiseid, pagaritooteid, mett ja hooajalisi juur- ja köögivilju. Puhkan

Kõige isuäratavamad olid Pai pagari tooted, mis teadajate sõnul maitsevad veelgi paremini, kui välja näevad.

loodab, et järgmisel suvel saab hooajakaupa rohkem olema ja seeläbi ka müüjaid ning ostjaid. On müüdnud ka iseküpsetatud leiba, lambanahkasid ja käsitööd. Selle viimasega on küll nii, et rahvale läheb pigem peale ikkagi söögikraam. Käsitööd saab Kohilas osta näputööliste seltsi poest Kovanäpsel, mida inimesed teavad ja tunnevad.

Puhkani sõnul on rahvas OTT-i kaubakohtumisest aina teadlikum, kuid eks alati ole ka mõni selline ostja, kes esimest korda sinna satub. Kuigi vahel on ostjaid vähevõitu, ei lase müüjad end sellest heidutada. "Järjepidev peab olema," sõnas Puhkan ja lisas, et vaid nii saab oma tegevust

rohkem juurutada ja üha enam hakkavad ostjate näod korduma. Seni ajani on ka ilm OTT-i soosinud. Paljudel müüjatel küll kaardiga maksmise võimalus puudub, kuid kohe üle tee asuva Konsumi juures on automaadid olemas, nii et sularaha puudumise taha ostusoo ei jää.

Peale isuäratavate Muhetalu lihatoode jäi oma tootevalikuga silma Okomoko, kes on paar korda OTT-il käinud. Pakutud pasteet oli ka pasteidi mitteamastajale täitsa mookamööda. Silma jäid veel praekapsas, tsillimoos, letšo ja vitamiinirikad kuusevõrse ja võilille tömmised.

Kõige isuäratavamad olid aga Pai pagari piparkoogid,

saiakesed ja koogid, mis teadajamate sõnul maitsevad veelgi paremini, kui välja näevad.

Eriti huvitav oli näha OTT-i müüjate hulgas Jäämari autot. Vaatamata külmale ilmale oli neil pidevalt järjekord. Ja osteti suurtes kogustes. Nende juurde mindi lausa nimekirjadega. Nädalaks tuleb ju ikka head kraami varuks osta. Igasugu muude huvitavate jäätiste kõrvale on tekkinud uue tootena Jäämaril pistaatsiajäätis, mis juhul, kui see populaarseks osutub, järgmisest aastast ka poodidesse müügile jõuab.

Puhkan sõnas, et platsil on müüjate vahel mõnus aura tekkinud ja seda on Kohila OTT-i külastades ka tunda.

Juristi nõuanne

Uuest aastast muutub esmaabi korraldamine ettevõttes

Lugeja küsib: Olen kuulnud, et uuest aastast ei kehti enam määrus, milles nõuded esmaabi korraldamisele ettevõttes. Kui see on õige, siis millest peame edaspidi lähtuma.

Vastab Rein Reisberg, Tööinspektsiooni töökesk-konna konsultant: Sotsiaalministri määrus „Esmaabi korraldus ettevõttes“ muutub 1. jaanuarist 2019 tõesti kehtetuks. Samast päevast jõustub töötervishoiu ja tööohutuse seaduse redaktsioon, kuhu on koondatud nõuded nii esmaabi andmise kui ka esmaabivahendite kohta.

Tööandjal on nüüd rohkem nii otsustusvabadust kui ka vastutust. Enam ei

kirjutata nii täpselt ette, kus ja mitu esmaabiandjat peab olema. Kuid tööandjal on kohustus tagada töötajale esmaabi ja esmaabivahendite kättesaadavuse töökohal. Mil moel seda korraldada, sõltub konkreetsest ettevõttest - selle töötajate arvust, tervisekahjustuste esinemise sagedusest, ettevõtte piirkondlikust jagunemisest ja tegevuse iseloomust. Oluline on, et töötajale on vajadusel tagatud esmaabi.

Esmaabivahendite osas

on kaks muudatust. Nende olemasolu ja vastavust ettevõtte vajadustele kontrollib regulaarselt esmaabiandja. Eraldi isikut selleks enam määrata ei ole vaja.

Kehtetuks muutub määruses oli kohustuslik loetelu esmaabivahenditest, mis peab ettevõttes olema. Selle asemel on nüüd sotsiaalministeeriumi koostatud soovituslik nimekiri, mille leiab Tööelu portaalist (<http://www.tooelu.ee/et/uudised/arhiiv/2155>). Samas on mõned soovitusel vajalike esmaabivahendite valikuks sõltuvalt ettevõtte tegevusalast.

Hinnavõrdlus

Fotod: ERAKOGU

Meie pere piparkoogid

Helerin Värone

Nii kaua kui ma mäletan, on meie pere jõulude juurde kuulunud alati omatehtud piparkoogid. Alustatakse tavaliselt nende tegemist juba detsembri alguses, nii et harvad pole juhud, kui detsembri jooksul süüakse ära enam kui kümme kilo piparkooke.

Piparkookide tegemise jaoks on meil oma retsept. Taigna tegemise oleme alati usaldanud ema kätte, kujundite vorpimine on enamasti laste töö, küpsetamine emade ja tädide pärusmaa. Oluline osa piparkookide puhul on ka kaunistamine. Eks lapsed kaunistavad ka, kuid need piparkoogid, mis mu kunstiandega õe käe alt läbi käivad, on tõelised meistriteosed, mida ei raatsi süüagi.

Omaette hobiks on meil kujunenud erinevate piparkoogivormide kogumine. Neid on meil nii tavalisi, südameid, kuuski, ingleid kui ka näiteks ükssarvik, kaktus, noodivõti, jäätis, tammetõru ja Muumioru lugudest tuttavad hatifnatid. Piparkoogitaigna jaoks läheb vaja: 4 kl suhkrut, 2 kl vett, 400 g võid, 2 muna, 1,5 kg jahu, 6 tl piparkoogi maitseaineid, 2 tl soodat. Sellest kogusest saab umbes 3 kg tainast.

Tee nii: Pruunista suures potis suhkur kuni tükkide lahustumiseni. Lisa keev vesi ja keeda kuni lahustumiseni. Lisa segule või ja maitseainesegu. Keeda veel natukene saadud segu ja jahuta, kuni see on leige. Lisa munad ja jahu, millesse on segatud sooda. Saadud taigen jätta mõneks ajaks külma.

Talupoes on saadaval munad hinnavahe-
mikus 19-28 senti tükk, või hinnavahe-
mikus 10.80-11.60 ja täistera nisujahu hinnavahe-
mikus 1.30-1.95 eurot kg.

NIPINURK

Euroalusest kuusk

Ulvi Blande

Kohe tuuakse kuused tuppa. See-kordne nipp on mõeldud neile, kel veel kuusk toomata või kes ei raatsi elusat puud tuppa tuua. Alternatiiv on see alati ise meisterdada. Interneti-avarustes leiab palju võimalusi. Mina pakun variandi, kuidas teha kuusk euroalusest.

Vaja läheb euroalust, saagi, värvi ja endale sobivaid kaunistusi.

Sae euroalusest välja kolmnurk. Värvi ja kaunistada endale sobilikul viisil. Mul jäi pärast saagimist üle 2 kolmnurka. Mees ühendas need metallplaadi ja kruvidega. Tulemu-
seks saime lisaks suuremale ka ühe väikese kuuse.

Lõbusat meisterdamist ja häid pühi!

Euroalusest välja-
saetud kolmnurk.
Kuna mees tahtis
teha kõrgema puu,
saagis ta kolmnurga
laiema ja lõi tippu
ühe laua juurde.

Värvitud ja kaunistatud kuused.

Fotod: ULVI BLANDE

	Suhkur, Dan Sukker, 1 kg	Või, Tere, 200 g	Maitseaine segu, Santa Maria, 30 g	Muna, EGGO M10	Jahu, Kalev, 2 kg
Maxima	0.69	1.95	0.69*/0.95	1.62	1.15
Mini-Rimi	0.57	1.65*/1.99	0.69*/0.99	-	1.29
Konsum	0.69	1.49*2.30	0.99	1.60	1.35
Meie Toidupood	-	1.99	0.89	1.45	1.19
Selver	0.59	1.99	0.69*/0.99	1.59	1.29

Hinnad on seisuga 20.12.2018
*soodushind/tavahind

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Lumekuninganna 4: Peeglitagune maailm” (Venemaa 3D joonisfilm, eesti keeles)
27. detsember kl 15, 17
2. jaanuar kl 15, 17
„Bumblebee” (USA, 3D)
27. detsember kl 19, 21
2. jaanuar kl 19, 21
3. jaanuar kl 17
„Valgekihv” (USA joonisfilm, eesti keeles)
28. detsember kl 15, 17
29. detsember kl 15, 17
30. detsember kl 15, 17
„Löbus perekond” (Eesti-Armeenia)
28. detsember kl 19, 21
29. detsember kl 19, 21
30. detsember kl 19, 21
3. jaanuar kl 19, 21
"Täht on sündinud" (USA)
29. detsember kl 12
30. detsember kl 1

RAPLA KULTUURIKESKUS
„Eia jõulud Tondikakul” (Eesti)
23. detsember kl 12

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”
Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”
“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest”
Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
EV100. Lasteaia Sinilill Juuru rühmade näitus „Eestimaa mustrid”
Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis)
Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa”
Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu”
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, muul ajal kokkuleppel tel 5648 3828

TEATER

„Eestlaste muistne jõululugu”. Pärimusteater Vaba Vanker
Kultuuriklubi Baas, 22. detsember kl 11

KONTSERT

Jõulukontsert "O Holy Night/ Püha öö".
Laulavad Koit Toome ja Valter Soosalu
Rapla kirik, 23. detsember kl 18

Kontsert Rapla pasunakoorilt Aigar Kostabi juhatusel
Rapla kirik, 24. detsember kl 16

Jõulukontsert „Teretame talve”
Varbola rahvamaja, 22. detsember kl 13

Arsise kellade jõulukontsert
Rapla kultuurikeskus, 23. detsember kl 18

Heategevuslik kirikukontsert, musitseerivad Kohila Möisakooli pere ja ansambel Tuli Taevast
Hageri kirik, 26. detsember kl 12

KOOLITUS/ LOENG

Aive Küünarpuu õpetab paelte punumist
Kohila tornigalerii, 25. detsember kl 13.30-16

MITMESUGUST

Õpilaste jõululaat
Märjamaa gümnaasium, 21. detsember kl 9-11

Märjamaa sotsiaalkeskuse jõulupuu (etteteatamisega)
Märjamaa sotsiaalkeskus, 21. detsember kl 14

Kohila OTT (Otse Tootjalt Tarbijale) talukauba müügiõhtu
Kohila, R-kioski parkla,
21. detsember kl 17
28. detsember kl 17

Talve teretamine
Märjamaa rahvamaja ees, 21. detsember kl 18.23

Kelgukoerte jõulumaa
Kehtna, Huskypark, 16.-23. detsember

Aastalõpupidu. Kalle Sepp ja The Purple Gang
Märjamaa rahvamaja, 21. detsember kl 20

15. Rapla õpilasfirmade laad
Rapla, Rappeli keskus, 22. detsember kl 10-15

Jõulubaas. Jõululaat ja kohvik
Kultuuriklubi Baas, 22. detsember kl 11

Külade jõulupidu (eelregistreerimisega)
Haimre rahvamaja, 22. detsember kl 18

Kohila valla mälumäng
Hageri rahvamaja, 26. detsember kl 19

Teatri- ja loovuslaager noortele
Juuru rahvamaja, 26.-28. detsember

Viimase peal pidu
Järvakandi kultuurihall, 28. detsember kl 19

Aastalõputrall
Varbola rahvamaja, 28. detsember kl 21

Laudadega aastalõpupidu
Raikküla vabaajakeskus, 29. detsember kl 19

Aastalõpupidu 2018
Keava ETKÜ saal, 29. detsember kl 21

Aastalõpupidu
Haimre rahvamaja, 29. detsember kl 21

Aastalõpupidu
Teenuse mõis, 29. detsember kl 21

Nääripidu
Märjamaa rahvamaja, 29. detsember kl 21

„Eesti tantsib” ühistantsimine
Rapla keskväljak, 31. detsember kl 15

Lasteilutulestik
Keava staadion, 31. detsember kl 20

Tere tulemast, 2019!
Valtu seltsimaja, 31. detsember kl 20

Aastalõpupidu
Lelle rahvamaja, 31. detsember kl 21

Aastavahetuspidu „Sajaga edasi, Rapla!”
Rapla kultuurikeskus, 31. detsember kl 22.45

Uue aasta tervitus ja ilutulestik
Kohila Vabadussamba plats,
1. jaanuar kl 00.25-1.10

Uusaastapidu
Märjamaa rahvamaja, 1. jaanuar kl 1
Aastavahetuspidu
Kodila koolimaja, 31. detsember kell 20-04

NÄITUS

Kootud sokkide näitus „Soojade sokkide aeg”
Aafrika lillemotiividest mänguasjad (tööd on heegeldanud Rita Merekivi)
Eesti mündid läbi aegade (kollektsioon erakogust)
Kehtna raamatukogu

Kunst raamatukokku: Marta Malsubi näitus „Näost näkku” (kuni 29. detsember)
Puukäsitöö konkursi „Küüp” osalejate tööd (vitriinid)
Prantsuse illustraatorite näitus „Mina ja teised” (lasteosakond)
Tarvo Aro Meti vitraažide näitus „Lillelised ruudud”
Kohila raamatukogu

Aive Küünarpuu tekstiilide näitus “Laisale lambaid, virgale villa”
Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1). Näitus avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741

Kristel Kuusk: Paberkäsitöö ja taaskasutus „Maret” ja „Taluperenaine” juhistega jõulupühadeks (kodulootuba)
Märjamaa muusika- ja kunstikooli eelkooli näitus „Lennukad maalid” (lastekogu)
Ly Vaikmets-Vainu maalinäitus „Lillede maagias ja marjade värvis Eesti”
Märjamaa valla raamatukogu

Tekstiilikunstnik Marge Looritsa põimevaipade näitus “Ühe mustri mitu mina” (saalis)
Näitus “Vanad jõuluehted Piret Keskra kogust” (fuajee vitriinis)
Rapla keskraamatukogu

Ülo Sarapuu isikunäitus „Ülendavad vaikuse laulud”
Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

Vaba kalligraafia näitus „Lendav kirjutaja”.
Kirjutatud maastikud abstraktsetest kirjadest mikrokalligraafiani. Anu Purre kunstistuudio kalligraafiaõpilased
Rapla, Pargi resto

EV 100 kunstinäitus "Vabadus 21. sajandil"
Raplamaa Kaasaegse Kunsti Keskus, avatud 21., 27. ja 28. detsember

Jõulusõimede näitus
Lelle õigeusu kirik, avamine 24. detsember ja näitus avatud teenistuse lõpuni (algab kl 13), muul ajal saab näitust vaadata kokkuleppel tel 5623 0741

SPORT

Maakonna KV lauatenнисes
Valtu spordimaja, 22. detsember

Rahvaliiga A-alagrupi kohtumine saali jalgpallis: Lambisats C.F vs FC Pärnu United
Märjamaa, Metsanurga spordihoone, 22. detsember kl 15

OlyBet Eesti-Läti ühisliiga: Avis Utilitas Rapla vs Tallinna Kalev/TLÜ
Rapla, Sadolini spordihoone, 22. detsember kl 17

Kabala spordimaja spordipäev
Kabala spordimaja, 26. detsember kl 12

Saali jalgpalli esiliiga kohtumine: JK Kohila vs FC Jõgeva Wolves
Kohila spordihoone, 3. jaanuar kl 20

KIRIKUTEATED

RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK
IV advendi armulauaga jumalateenistus
23. detsember kl 12
Jõuluõhtu jumalateenistus, laulab solist Tiia Lään ja mängib pasunakoor, korjandus kiriku orelil lõõtsa remondiks
24. detsember kl 17
I jõulupüha armulauaga jumalateenistus, ristimis- ja leeripüha, laulab koguduse segakoor Kaia Väljamäe juhatusel
25. detsember kl 12
Aastavahetuse armulauaga jumalateenistus
30. detsember kl 12
Uusaasta jumalateenistus
Pastoraadi saal, 1. jaanuar kl 12

JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK
Jõululaupäeva jumalateenistus
24. detsember kl 18
I jõulupüha armulauaga jumalateenistus, laulab koguduse ansambel Eha Sepa juhatusel
25. detsember kl 15

KEHTNA PEETRI KIRIK
Jõululaupäeva jumalateenistus, laulab segakoor Corvus Gerly Kättmanni juhatusel
24. detsember kl 15

KEAVA RAAMATUKOGU
II jõulupüha jumalateenistus
26. detsember kl 11.30

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 3. jaanuari lehes.

Otsin kodu

Kodu otsib Sören, 5-6-kuune lustlik pika-karvaline kassinoormees. Sören jõudis turvakodu hoolde augustis, olles veel täielik beebi ja lutilaps. Ta leiti ühest kuurist ja läbi mitme inimese jõudis lõpuks Gabrieli Loomade Elu Turvakodu hoole alla. Saabudes oli tilluke Sören ka haige ja nohune, nüüdseks on tegu tubli ja terve uudishimuliku kassilapsegaga, kes armastab üle kõige mängida ja hullata. Ta oskab näiteks palli suus tassida nagu koer. Sören saab ka teiste kassidega väga hästi läbi, nii et sobiks kindlasti ka koju, kus on juba mõni loom ees.

Sörenil on tehtud kõik protseduurid - ta on saanud korralikult parasiiditõrjet, on vaksineeritud, kiibitud ja kastreeritud. Kui oled väiksest Sörenist huvitatud, võta ühendust meiliaadressil kodu@gabrielloomadeelu.eu

KUIMETSAS TUNNUSTATI MAAKONNA PARIMAIID SPORTLASI

Mariliis Vest

12. detsembri õhtupoolik Kuimetsa rahvamajas oli pühendatud Raplamaa parimate sportlastele ning tervise ja turvalisuse edendajatele. Piduliku sündmuse kulminatsiooniks oli tippsportlase Gerd Kanteri tänamine elutöö eest.

Õhtu juhtis tuntud spordireporter Marko Kaljuveer, kes märkis, et esmakordselt tunnustatakse Raplamaal üheskoos nii spordiinimesi kui ka tervise ja turvalisuse edendajaid. Maakonna spordiliidu juhatuse esimees Aivo Sildvee tõi oma kõnes välja, et parimaid sporditegijaid valiti tänavu 26. korda, terviseedendajaid aga kaheksandat.

Sildvee meenutas 2018. aasta spordielu tippetki, tuues välja maakonnas toimunud üritusi: olümpiakomitee külastäik, kahekümne kahel spordialal korraldatud meistrivõistlused, võimlemisfestival, jalgpallifestival, Selveri suurjooks, lumerajasõitude sari, maletajate võistlus jpm. Samuti märkis ta, et maakonnas on üle kolmekümne tubli spordiklubi. „Me tahame, et kogu pere tuleb kodust välja ja liigub – selleks on need üritused ka vajalikud,“ rõhutas ta.

Raplamaa Omavalitsuste Liidu turvalisuse ja rahvateravise spetsialist Ülle Laasner väljendas heameelt, et kokku on saanud tervis, sport ja turvalisus, kuid seadis uue aasta eesmärgiks saada liikuma need 32% Raplamaa lastest, kes on ülekaalus. Esmakordselt tunnustatakse Raplamaal töandjaid, kes on taganud inimestele tervisliku ja turvalise töökeskkonna ning esimest korda anti välja tiitel „Raplamaa tervise tegu“, mis on seotud otseselt spordi

arendamisega.

Sporditunnustustest jagati esmalt välja noorsportlaste auhinnad. Neidude arvestuses pälvis esikoha sumomaadleja Sandra Plamus, kellele kuulub U18 maailmameistrivõistluste esikoht, samuti Euroopa meistrivõistluste U18 esikoht koos naiskonnaga. Noormeestest napsas võidu Mattias Reinaas, kes on oma vanuseklassi veemotospordi maailma ning Euroopa meister.

Veteranide kategoorias valiti naistest parimaks Asta Satsi, kellele kuulub MM-i raskusheite 3. koht ning Balti veteranide lahtiste MV kuulitõuke, raskusheite ja vasarheite 1. koht. Edukaim meesveteran oli tänavu Mihkel Laurits, kes on maailmameister lamades surumises.

2018. aasta parim võistkond on Payless Rapla naiskond, kes saavutas Eesti MV Olybet naiste korvpalliliiga ning Eesti naiste KV hõbemedali.

Aeg oli välja kuulutada Raplamaa parim nais- ja meessportlane. Puhta töö tegid orienteerujad: parim naissportlane on Piibe Tammemäe (EM 24-tunnine valikorienteerumise võistkondlik 1. koht, Eesti MV mereaerutamise võistkondlik naiste kaheüstäl 24 km 2. koht ja Eesti MV orienteerumisjooksu U21 õise tavaraja 3. koht) ning meessportlane Timmo Tammemäe (EM võistkondlik esikoht, EM seiklusspordi võistkonnas 1. koht, Eesti koondislane).

Parima sportlase kandidaate esitati kokku 143, tänuõhtul nomineeriti 42 sportlast ühesas kategoorias. Nende seas 3 maailmameistrit, 8 Euroopa meistritiitlit, 60 Eesti, 3 Läti, 1 Soome, 2 Põhjamaade ja 4 Baltimaade meistrit ning mitukümmend Eesti koondislasi.

Tunnustamise vahepeal pakkusid muusikalist elamust

Õhtu tippetki oli maailmameistri ja olümpiavõitja, Raplamaalt Tiduvere külast pärit kettaheitja Gerd Kanteri tänamine ja tunnustamine. Saalitäis rahvast tõusis Kanteri auks püsti ja aplaus ei vaibunud.

Foto: SIIM SOLMAN

rahvuskooperi Estonia sopran Kristel Pärtna ning bass Priit Volmer, klaveril saatis Tarmo Eespere. Õhtu tippetki oli maailmameistri ja olümpiavõitja, Raplamaalt Tiduvere külast pärit kettaheitja Gerd Kanteri tänamine ja tunnustamine. Saalitäis rahvast tõusis Kanteri auks püsti ja aplaus ei vaibunud.

Tänuõhtu korraldas Rapla Maakonna Spordiliit koos Raplamaa Omavalitsuste Liiduga.

TUNNUSTUSED:

Raplamaa tervise tegu 2018 – Kohila discgolfi rada (Sander Evisalu, Uwe Sööt)

Raplamaa tervise edendaja – Helgi Randla

Raplamaa tervise ja turvalisuse edendaja – Rapla politseijaoskond

Parim noorsportlane, neidud – 1. koht Sandra Plamus (sumomaadlus), 2. koht Triinu Lilienthal (vibuspord), 3. koht Ragne Rahuoja (võrkpall)

Parim noorsportlane, noormehed – 1. koht Mattias Reinaas (veemotosport), 2. koht Kris Taimre (kabe), 3. koht Markus Ruubel (korvpall) ja Karl Kivilo (vibuspord)

Parim spordiveteran naised – 1. koht Asta Satsi (kergejõustik 80), 2. koht Tiitu Kosk (korvpall), 3. koht Marika Kotka (lauatennis, kergejõustik)

Parim spordiveteran mehed – 1. koht Mihkel Laurits (jõutõstmise M75 +105 kg), 2. koht Mati Tiidre (kergejõustik M75), 3. koht Valter Viisut (lauamängude mitmevõistlus, koroona)

Sportlik pere – perekond Laurimaa

Parim võistkond – Payless Rapla naiskond (korvpall)

Parim treener – Raul Kivilo (vibuspord)

Parim sportlane naised – 1. koht Piibe Tammemäe (orienteerumine), 2. koht Kertu Laak (võrkpall), 3. koht Bessi Kasak (vibuspord)

Parim sportlane mehed – 1. koht Timmo Tammemäe (orienteerumine), 2. koht Peeter Pruus (jalgrattaspord), 3. koht Heiki Nabi (maadlus)

Mis ühendab Järvakandit ja maailma suurimat jalgpallistaadionit?

Siim Jõgis

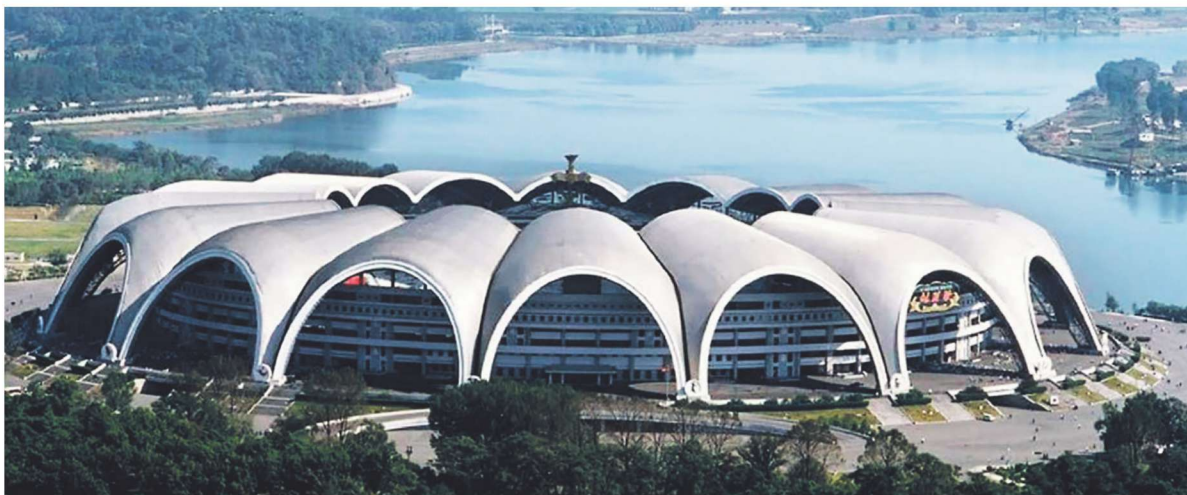
Teisipäeval, 18. detsembril korraldas Eesti Jalgpalli Liit Tallinnas A le Coq Arena staadioni konverentsiruumis jalgpalliviktoriini. Kokku esitati osalejatele 50 küsimust, millest üks puudutas osaliselt ka meie maakonda.

Tegemist oli pildiküsimusega, aga selle tekst kõlas nii: „Fotol näete maailma kõige suuremat jalgpallistaadionit, mis mahutab üle 110 tuhande pealtvaataja.

Küsimise, mis nime kannab see staadion? Samanimelisi tänavaid on maailma eri paigus väga palju. Eestis on sellenimeline tänav näiteks Narvas, Kallastel ja Järvakandis. Sama nime kandis kunagi praegune Raatuse uulits Tartus.“ Jätame siinkohal vastuse teadlikult välja toomata, et lugejal oleks põnev see ise välja selgitada.

Põhja-Koreas asuv maailma suurim staadion.

Foto: amazing zone

Maakonna parimaks naissportlaseks valiti Piibe Tammemäe

Siim Jõgis

Piibe Tammemäe (28) valiti Raplamaa parimaks naissportlaseks esmakordselt. Varem on ta küll kandidaadina üles seatud, kuid esikohta napsata pole õnnestunud.

Tänavu andsid selleks põhjuse augustikuus Ukrainas Karpaatide mäestikus toimunud rogaini Euroopa meistrivõistlused. Seal võitis ta koos võistkonnakaaslaste Eleri Hirvega kuldmedali. Euroopa meistritiitel oli ka hea lunastus aasta tagasi saadud neljanda koha eest rogaini maailmameistrivõistlustel.

Tähelepanuväärne on seegi, et ka maakonna parima meessportlase tunnustus läks tänavu Tammemäe perekonnale. Selle võitis Piibe vend Timmo. Piibe ütles, et see teeb parima sportlase tunnustuse veelgi erilisemaks. Ta töötab Saku vallas Kajamaa koolis kehalise kasvatusena ja inimeseõpetuse õpetajana.

Sind valiti Raplamaa parimaks naissportlaseks 2018. Mida see tunnustus sinu jaoks tähendab?

Piibe Tammemäe: Ennekoike annab see innustust, et ma olen oma eesmärkide ja nende saavutamise õigel teel. Mul on vigastuste tõttu tulnud sportimisse pause sisse. Nende tõttu olen spordist eemal olnud ja see tunnustus annab enesekindlust spordiga edasi tegeleda.

Tean, et maakonna parimaks ei ole sind varem valitud, aga kas sind nomineeritud on?

Just mõtlesin selle peale, kui see üritus toimus, ja vist on küll nii, et olen varem kolme parema seas olnud, aga võitnud mitte. Noorte seas võitsin küll.

Kas selle tunnustuse teeb veel erilisemaks see, et su vend Timmo valiti samal

ajal parimaks meessportlaseks?

Jah, kindlasti. See jääb pikaks ajaks meelde.

Mis oli sinu jaoks kõige meeldejäävam võistlus sel aastal?

Rogaini Euroopa meistrivõistlused kindlasti. Eelmise aasta rogaini maailmameistrivõistlustel sain neljanda koha ja seal läksid mõningad asjad untsu. Sel aastal olen väga rahul meie taktika ja rajaplaneeringuga. Toetasime üksteist ja võistkondlik ühtsus toimis väga hästi. Nipet-näpet oleks saanud parandada ehk. Midagi jäi kripeldama, aga kõigil on nii. Lõpptulemusega olen muidugi rahul.

Kui raske see võistlus oli?

Seal oli mäginne maastik ja lõputud tõusud. Tundus, et need ei lõpegi. Üles-alla sai seal käia ikka korralikult. Ilm oli soe, aga mitte liiga kuum. Esimese viie minutiga said jalad märjaks. See tekitas alguses küsimuse, kuidas jalad vastu peavad.

Kui suur osa sinu elust on olnud spordil?

Kindlasti suur osa. Orienteerumisega tegin algust 12-aastaselt, aga spordiga tegelesin juba enne seda. Vanemad vedasid mind suusatama ja jalgpallitrennis käisin ka.

Miks on sinu jaoks just orienteerumine, rogain ja seiklussport? Need on füüsiliselt väga nõudlikud alad.

Füüsiliselt nõudlikud on need küll. Orienteerumise juures paelub mind uudsus, sest iga kord on uus väljakutse ja uued tingimused. See paneb võistleja iga kord proovile. Seiklusspordi puhul on orienteerumine küll oluline osa, aga rohkem paelub mind alade vaheldumine. Ei ole kogu aeg üks ja sama tegevus. Samuti meeskonnatöö.

Kui tihti käid võistlemas koos oma venna Timmoga?

Isegi kui võistlused toimuvad samas kohas, on rajad meestele ja naistele ikkagi erinevad. Meestel on üldjuhul pikemad rajad.

Kui tihti osaled sa võistlustel Eestis ja kui tihti välismaal?

Lühemad võistlused on ikkagi Eestis. Välismaal käin aasta jooksul ka palju. Orienteerumine nõuab loomulikult pidevat harjutamist ja seda saab ka vabalt Eestis teha.

Kui tihti trenni teed?

Olenevalt nädalast kuus kuni kaheksa korda. Enne tööpäeva käin vahel ujumas või jooksmas.

Sa ei teeni sportimisega elatist. Kui kerge või raske on sinu jaoks leida tasakaal tööelu ja spordi vahel?

Kuna sport on mind terve elu saatnud, olen õppinud seda hästi tegema. Ma naudin sportimist. Pigem tekib veider tunne, kui ma trenni ei lähe.

Kas täna oled juba treeningu ära teinud? (Intervjuu toimus esmaspäeva, 17. detsembri pärastlõunal.)

Veel mitte. Öhtul jõuab.

Sa töötad Kajamaa koolis ning elad Tallinna lähistel. Kui tihedat sidet sa Raplamaaga tunned?

Mulle väga meeldib mu vanematekodu Pirgus ja ma käin seal päris tihti. Me kõik hindame seda kohta, mille meie vanemad on sinna loonud.

Aasta lõpp on lähemas. Kas selleks aastaks on võistlused lõppenud?

Jah, selleks aastaks on võistlused läbi. Praegu käib treeningtsükkel järgmiseks aastaks. Natuke ongi suuremad mahud.

Piibe Tammemäe ja olümpiavõitja Gerd Kanter.

Foto: SIIM SOLMAN

Mis suuremad võistlused sind järgmisel aastal ootavad?

Kalender on alles selgumas. Kindlasti võib välja tuua rogaini maailmameistrivõistlused juuli lõpus Hispaanias. Veel on lahtine, kas lähme ka seiklusspordi Euroopa meistrivõistlustele, sest need kaks võistlust on lähestikku. Mõningate võistluste puhul

oleme ka läbirääkimiste faasis. Plaanis on veel Võhandu 100. See on hea katsevõistlus seiklusspordi võistlusteks.

Kui palju see sind aitab, et su vend sama spordialaga tegeleb?

Meeltelt palju. Mul on väga suur tugi olemas, kui on vaja nõu küsida. Kas või selle puhul, kuidas midagi

kaasa pakkida või kuidas oleks targem looduses liikuda. See on hindamatu abi. Tema nõu läheb ikka tarvis.

Teil on väga sportlik perekond. Kas jõule tähistate ka kuidagi sportlikul viisil?

Üks osa see kindlasti on. Meil on kombeks, et kui perekond kokku saab, käib sinna juurde ka koos treenimine.

Kohila võrkpallurid tegid puhta töö

Laine Rökk

Koolinoorte Kooliliiga võrkpall toimus Kohilas 5. detsembril, osales 11 võistkonda kuuest koolist, kokku 89 koolinoort. Võistlus toimus eraldi arvestuses RL ja ML võistkondadele. Meistriliigas pääsevad võistkonnad edasi EKSL-i vabariigi poolfinaali.

Tüdrukud (6.-9. klass, mängiti ühist turniiri ML+RL, osales 5 võistkonda)
Meistriliiga
1. Kohila G (Miia-Mari Piir-

mets, Mari-Ly Talas, Eliisa Neigo, Helina Vaikla, Hannah Laura Rakaselg, Helen Haljasorg, Merili Heinaru, Greete Peters, Rebecca Pent, treener Ingrid Kangur)
2. Rapla VK (Kadri Grüner, Sandra Kala, Karolin Unnuk, Nora Riisenberg, Krislen Kilter, Kärt-Gertrud Rannamets, Helen Seppel, Kärolin Kiin, esindaja Ingrid Lenk)
Rahvaliiga
1. Kohila G (Keiti Kruusmann, Eva-Lotta Sikka, Liis Veeleid, Kirsika Hürden, Katrina Lõhmus, Kristina Lõhmus, Enely

Kangrumägi, Gerda Schotter, Fiona Pärnat, õp Ulvi Mägi)
2. Kehtna PK (Mari Metsaäär, Maret Metsaäär, Aliise Mäevälja, Keidi-Kaisa Liik, Kerstin Luik, Marlen Roomann, Janette Lõokene, õp Aarne Sillamaa)
3. Kaiu PK (Ilona Saar, Helina Eliise Raudsepp, Hannagrete Sepp, Kairiin Põlluste, Grettel Kaljuste, Keidi Hunt, Lisete Berednikov, Ingrid Kallaste, tr Agur Asperk)

Poisid (6.-9. klass, mängiti ühist turniiri ML+RL, osales

6 võistkonda)
Meistriliiga
1. Kohila G (Egert Roodi, Andri Rait Schults, Markus Poomann, Hendry Visotskis, Rando Alviste, Oliver Luik, Bogdan-Julian Vlasjuk, Arlet-Janar Noobel, Aron Palmsaar, tr Madis Kesküla)
2. Rapla VK (Markus Mutli, Henry Vahi, Romet Rätteil, Tristan Pilt, Rico Ojasalu, Karl Grüner, Oskar Härmaste, Karl-Eerik Läänaru, esindaja Ingrid Lenk)
Rahvaliiga
1. Kohila G (Markus Ladoga,

Ivan Šatalov, Romet Reisin, Taavi Kala, Aiden Madisson, Rando Ormak, Karl Marten Ranik, Roomet Tulk, Heigo Tamberg, õp Kaur Heinaru)
2. Järvakandi K (Villibert Võrk, Ander Leiste, Egon-Marten Anto, Aldo Pärn, Kristo Kivisild, Arto Kivisild, Jaan Johannes Randla, Virgo Trommel, õp Margus Sepp)
3. Kaiu PK (Asse Vilumets, Rasmus Väli, Aalex Raadiku, Kait Rosenberg, Kauri Põlluste, Andreas Liimann, Rauno Smirnov, Joonas Aun, tr Agur Asperk)

Seeriavõistluse kolmas etapp Alu spordihoones

Siim Jõgis

Lauatennise 30. seeriavõistluse 3. etapp toimus pühapäeval, 16. detsembril Alu spordihoones. Võistlustest võttis osa 42 mängijat.

Meeste konkurentsis saavutas esikoha Aksel Laks. Talle järgnesid Keit Reinsalu teise ja Allan Salla kolmandana. Naiste turniiri esikoha napsas Marika Kotka, olles üldjärjestuses kaheteistkümnemes. Maie Enni ja Kristi Kruusima järgnesid talle vastavalt teise ja kolmandana. Kolme etapi järel paikneb meeste seas tabeli tipus Alu etapi võitja Aksel Laks. Teisel positsioonil on Allan Salla ning kolmas on Keit Reinsalu. Naistest moodustavad esikolmiku pärast kolme etappi Marika Kotka, Kristi Kruusimaa ja Karolin Figol.

Kokku koosneb seeriavõistlus seitsmest etapist. Järgmisena peetakse Rapla etapp Aavo Bollverki juhtimisel. Võistlus toimub laupäeval, 19. jaanuaril Valtu spordimajas.

LAUPÄEV 22.12	PÜHAPÄEV 23.12	ESMASPÄEV 24.12	TEISIPÄEV 25.12	KOLMAPÄEV 26.12	NELJAPÄEV 27.12	REEDE 28.12
ETV						
07.30 Ringvaade* 08.30 Reis ümber Eesti 09.30 Öhne 13 10.00 Maahommik esitleb. Loomaartistid 10.30 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Eesti 11.00 Trumpi müüri radadel 11.30 Miks mitte?! 12.00 Pealtnägija 13.00 Midsomeri mõrvad. Kuni surm meid lahutab 14.30 Forsythe'ide saaga 15.45 Laske-suusatamise MK etapp Nove Mostos. M 12,5 km jälitussõit 16.40 Jõulud Victoria ajastu talus 17.45 MK etapp Nove Mostos. N 10 km jälitussõit 18.30 AK 18.40 Doksari Koerte ebatavalised sõbrad 19.30 Sõbrad Frode Estil ja Jaak Mae 20.00 Intervjuu president Kersti Kaljulaidiga 20.30 Öhne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Koduigatus. Puhka rahus 22.25 Mf Elizabeth. Kuldajastu 00.20 Süüdistaja tunnistaja 01.23 ERR.ee uudised	07.28 Ivo ja Birgit 07.30 Emajõe veemaailm 08.30 Jõulurahvas 08.59 Sandra Nurmsalu 09.00 Tähendamis- 09.05 Prillitoos anno 2018 10.00 Hommik Anuga 11.05 Tööröökikud 11.35 Hotellide varjatud maailm 12.20 Daniel Levi 12.30 MK etapp. M 15 km ühisstart 13.30 Koerte ebatavalised sõbrad 14.19 Janika S ja Kaarel O 14.20 Koduigatus 15.10 Inga ja Toomas Lunge 15.15 MK etapp. N 12,5 km ühisstart 16.15 Jõulud Victoria ajastu talus 17.15 Estonian Voices 17.25 Wend Weis 18.00 Maahommik esitleb 18.30 AK 18.45 Ajavaod 19.10 Jõulud tulid ikka 19.30 Forsythe'ide saaga 20.40 Jõulutunnel 2018 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.40 Mf Vildakas maja 23.35 PANK 22.40 Mf Eestlanna Pariisis 00.30 Eeva Talsi 01.30 Tanja, Nele-Liis, Marta 01.38 ERR.ee uudised	06.55 08.50 10.24 14.10 16.35 19.25 Arsise kellade ansambel 07.00 Jõulud Victoria ajastu talus 08.00 Imelised aastaajad 09.00 Tallinna Poistekoori jõulukontsert Ngilulistes 10.00 Jõuluootus 10.25 Kaunid jõulud igal pool 11.00 Lammaste jõulud 11.20 Jõulud läbi aja 11.55 Jõuluootus 12.20 Mf Jõuluvanade vahetus 13.30 Lotte lood 14.15 Helene Fischeri jõulukontsert 15.15 Dok Pingviinide marss 16.40 Jõulutunnel* 17.00 Jõuluõhtu jumalateenistus EELK Rakvere Kolmainu kirikus 18.00 Isad ja pojad. Linnad 18.25 Arsise kellade ansambel 18.30 Põhja-põdra perekond ja mina 19.30 Osoon 20.00 Imeline jõuluaeg 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Siin me oleme! 22.30 Jõulusokk 23.00 Jõulutunnel 00.00 Mf Nipernaadi 01.30 Arsise kellade ansambel 01.37 ERR.ee uudised	07.00 Jõulud Victoria ajastu talus 08.00 Hedvig Hanson ja Uku Suviste. Talvelaul 08.05 Lumeloomad 09.00 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Eesti 09.30 Sõbrad Frode Estil ja Jaak Mae* 10.00 Mf Väikesed naised 12.00 Araaetud, kuid ülesmukitud (2014) 13.20 Hercule Poirot. Hercule Poirot' jõulud 15.05 Imeline jõuluaeg. Laulavad Maarja-Liis Illus, Ott Lepland ja Noorkuu* 16.05 Jõulud tulid ikka (ETV 2017)* 16.30 Mf Keskea röömud (1986) 17.40 Kuninganna ema 18.30 AK 18.45 Ringvaate aasta 19.30 100 aastat elu (ETV 2018) 20.30 Erakordne tenor. Placido Domingo 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Dok Vello Salo. Igapäevaelu müstika (Eesti 2018) 22.45 Tallinna Poistekoori jõulukontsert Ngilulistes* 00.40 Plekktrumm. Doris Kareva* 01.25 ERR.ee uudised	07.00 Jõulud Victoria ajastu talus 08.00 Hedvig Hanson ja Uku Suviste. Talvelaul 08.05 Lumeloomad 09.00 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Eesti 09.30 Sõbrad Frode Estil ja Jaak Mae* 10.00 Mf Väikesed naised 12.00 Araaetud, kuid ülesmukitud (2014) 13.20 Hercule Poirot. Hercule Poirot' jõulud 15.05 Imeline jõuluaeg. Laulavad Maarja-Liis Illus, Ott Lepland ja Noorkuu* 16.05 Jõulud tulid ikka (ETV 2017)* 16.30 Mf Keskea röömud (1986) 17.40 Kuninganna ema 18.30 AK 18.45 Ringvaate aasta 19.30 100 aastat elu (ETV 2018) 20.30 Erakordne tenor. Placido Domingo 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Dok Vello Salo. Igapäevaelu müstika (Eesti 2018) 22.45 Tallinna Poistekoori jõulukontsert Ngilulistes* 00.40 Plekktrumm. Doris Kareva* 01.25 ERR.ee uudised	06.55 Draamasari Viimane tango Halifaxis. Jõulud 2016 (Last Tango in Halifax, Inglise 2016) 07.45 Osoon (ETV 2017) 08.15 Ringvaate aasta* 09.00 Hommik Anuga 10.00 Mängufilm Ukuaru (1973) 11.30 Kirjandusfestival HeadRead. Tom & Tom (2013) 12.30 Arvo Pärdi Keskuse avapidu (2018) 14.05 Dokfilm Pingviinide marss 2. Kutse (L'empereur, Prantsuse 2017)* 15.30 Mängufilm Vildakas maja (Crooked House, Inglise 2017)* 17.30 Reis ümber Eesti 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Ringvaate aasta 19.30 Järgmine peatus. Tokyo 20.00 Osoon (S) 20.30 Miks mitte?! 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport 21.30 Mängufilm Astrid Lingreni rääkimata lugu (Unga Astrid, Rootsi/Taani 2018) 23.30 Jõulud läbi aja* 00.10 Ringvaate aasta* 00.55 ERR.ee uudised	06.55 Viimane tango Halifaxis. Jõulud 2016 07.45 Osoon 08.15 Ringvaate aasta* 09.00 Tähendamisi* 09.05 Prillitoos anno 2018 (S)* 10.00 Mängufilm Vana daami visiit (Eesti 2006) 11.40 Dokfilm Koma (Eesti 2018) 12.35 Lumeloomad 13.30 Tööröökikud* 14.00 Laanetaguse suvi (Eesti Telefilm 1979) 15.15 Maailma dirigent Neeme Järvi (ETV 2018) 16.15 Kriminaalsari Hercule Poirot. Hercule Poirot' jõulud 18.00 Ajavaod. Teaduse mehed. Voldemar Vaga* 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Ringvaate aasta 19.30 Jaak Joala tänavas 20.30 Miks mitte?! 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport 21.30 Krimireede Midsomeri mõrvad. Saatke klounid sisse 23.00 Arapanija 2017 (Eesti 2017) 23.25 Ringvaate aasta* 00.10 Unistades juudi jõuludest 01.07 ERR.ee uudised

ETV 2

07.30 Animasarjad 08.25 Flippie kokaraamat 08.30 Jõulutaadi suured saladused 08.35 Soovide aeg 09.00 Kribinal-kribinal kingijahile 10.05 Päkapiikula 10.25 Piraatide aarde saladus 10.40 Uus Tase 11.00 Põhja-Ameerika 11.45 AegRuum 12.40 Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band. Revolutsioon muusikas 13.40 Tähelaev. Feliks Kark 14.55 Teletornis 15.25 Imet tabamas. Feliks Kark 16.15 Prillitoos 16.35 Aeg ei peatu 17.00 Kasper ja Emma imelised jõulud 18.20 Toredate Asjade saar 18.25 Piraatide aarde saladus 18.35 Jõulutaadi saladused 18.40 Mesitaru 18.50 Soovide aeg 19.15 AK (viipek) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Retrokraan 21.30 4x4. Aafrika 22.00 Ongi Koik 22.30 Atentaat paavstile 23.25 Mf 21 grammi 01.28 ERR.ee uudised	07.30 Lastesaated 10.10 Susapusa Okidos 10.25 Piraatide aarde saladus 10.35 Uus Tase 11.00 Harry Potter. Völukunsti ajalugu 11.50 Plekktrumm* 12.35 Eesti Festivalikorkester BBC Promsil 14.35 Viini postmark 16.05 Helduse tund 17.00 Jaagupi jõulud 17.25 Pipi, Pupu ja Rosmary 17.35 Päkapiikula 17.50 Pörsas Peppa 18.00 Oksa-onu 18.25 Jõulutaadi suured saladused 18.30 Piraatide aarde saladus 18.45 Pörsas Peppa 18.50 Soovide aeg 19.15 AK (vk) 19.30 Teemaõhtu. Meenutades Mati Talvikut. Õpitee 19.32 Mati Talvik - mees televisioonis 20.15 Kabinetide kiuste: telerahva lood 21.05 Kahekõne 21.30 Õhtu Valdo Pandiga 22.35 Ajavaod 23.00 Talviku tund 00.00 Ob-la-di, Ob-la-da 00.35 Duett-duell 01.06 ERR.ee uudised	07.30 Lastesaated 11.00 Suur maalritöö 11.20 Flippie kokaraamat 11.25 Mina ka 11.30 Beni ja Holly väike kuningriik 11.40 Flippie kokaraamat 11.45 Hei, kelgule! 12.00 Kogu töde jõuludest 12.20 Naledi 13.20 Muusikatund 14.20 MI 14.45 Eesti lood 15.15 Kontsert porgandipirukale 15.30 Soovide aeg 15.55 Kribinal-kribinal kingijahile 16.00 Arva ära, kui palju ma sind armastan 17.25 Leitudajateküla jõululaul 17.30 Talvelugu 18.00 Buratino tegutseb 18.30 Jõulutaadi saladused 18.35 Piraatide aarde saladus 18.50 Soovide aeg 19.15 AK (viipekeeles) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 Elu allpool nulli 20.45 Maahommiku lood 21.00 Kõõgikodanikud 21.30 Plekktrumm 22.15 Kodused kontserdid 23.00 Perekond Bélier 00.45 Reis Hispaaniasse 01.19 ERR.ee uudised	07.30 Kati ja Mimmu 07.50 Hei, kelgule! 08.05 Pörsas Peppa 08.15 Suur maalritöö 08.35 Arva ära, kui palju ma sind armastan 09.00 Mf Jõuluvanade vahetus 10.10 Lotte lood 10.50 Puuonni lood 11.00 Supilinna Salaselt 12.45 Känguru Dundee ja muud loomad 13.40 Roman Baskin 14.55 Harry ja Meghan. Moodne armastuslugu 15.40 Asja lood 16.00 Viplala 17.40 Mörr 18.10 Pörsas Peppa 18.15 Leitudajateküla jõululaul 18.20 Väike printsess 18.45 Oksa-onu 19.15 AK (viipek) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 Põhja-Ameerika 20.45 Loodusepäev Osooniga. Jalgratas - liiklusvahend talvel 21.00 Kõõgikodanikud 21.30 MoeKunstiKino. Westwood: punkar, ikoon, aktivist 22.50 Balkan Fever. Skopje džässifestival 00.20 Reis Hispaaniasse 00.53 ERR.ee uudised	07.30 Lastesaated 08.25 Pörsas Peppa 08.30 Hiire ja muti jõulud 09.00 Lepatriinude jõulud 09.50 Piparkoogimehike 10.00 Siimuke 10.05 Talvelaul Valgamaal 10.30 Buratino tegutseb jälle 11.00 Väikelinna detektiivid ja Valge Daami saladus 12.25 Känguru Dundee ja muud loomad 13.20 Tähelaev. Mati Palm 14.35 Eesti lood 15.05 Claus Meyeri toiduseiklus Manhattanil 16.00 Kass ja vanamehe aasta 17.15 Lumeliblekate lend 17.45 Väike Mörr 18.10 Päev, mil Henri kohtas 18.20 Buratino tegutseb jälle 18.50 Lumemes ja lumekoer 19.15 AK (vk) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 Pandabeebid 20.50 Mulgi puder 21.00 Kõõgikodanikud 21.30 Mf 1 + 1 23.20 PANK 00.15 Sherlock. Kuus Thatcherit 01.45 Reis Hispaaniasse 02.17 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.50 Lotte lood 08.30 Päev, mil Henri kohtas 08.35 Lumemes ja lumekoer 09.00 Lärmisepa tänava Lota 10.15 Mina ka 10.20 Onu Tik-Taki seiklused 11.00 Lotte reis Lõunamaale 12.05 Lõvikutsikatest kuningat 13.00 Tähelaev. Mikk Sarv 14.15 Kõige õnnelikum päev Olli Mäki elus 15.45 Loodusepäev Osooniga 16.00 Jaanikingu Madlike 17.20 Pagar ja korstnapühkija 17.30 Bobby ja Bill 17.40 Flippie kokaraamat 17.50 Hiire ja muti jõulud 18.20 Kui ma oleksin loom 18.25 Kati ja Mimmu 18.45 Talvelugu 19.15 AK (viipekeeles) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 AegRuum 20.55 Vabadus 21. sajandil. Laurentsus 21.00 Kõõgikodanikud 21.30 Sherlock 23.00 Westwood. punkar, ikoon, aktivist 00.20 Reis Hispaaniasse 00.56 ERR.ee uudised	07.00 Pipi Pikksukk 07.25 Toredate Asjade saar 07.35 Lepatriinude jõulud 08.30 Talvelugu 09.00 Lota kolib kodust ära 10.20 Onu Tik-Taki seiklused 11.00 Lotte ja kuukivi saladus 12.15 Pandabeebid 13.05 Läätese valemist tõestamine 14.00 Vivian Maieri avastamine 15.20 Asja lood 15.35 Talvekummitus 16.00 Sa oled arust ära, Madlike 17.40 Arva ära, kui palju ma sind armastan 18.05 Pörsas Peppa 18.10 Väike printsess 18.20 Maša ja karu 18.30 Kui ma oleksin loom 18.35 Kati ja Mimmu 18.50 Me peame karujahti 19.15 AK (vk) 19.30 4x4. Aafrika 20.00 Printsess Margaret - kuninglik mässaja 21.00 Kõõgikodanikud. Jaapani köök Momo 21.30 Kinoklassika Abielu Itaalia moodi 23.10 Ongi Koik 23.35 Uus sõbranna 01.27 ERR.ee uudised
---	---	---	--	--	---	--

KANAL 2

06.15 Rosamunde Pilcher. Täiesti ootamatult 08.00 Top Shop 08.15 Tommy ja Jerry põngerjad 08.40 Super 4 09.10 Tuhat tervist 09.40 Lemmikute lemmik 10.10 Mis?Moodi 10.40 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Intrigikogu 12.30 Radari aastalõpueri 13.30 Kodutunne 16.00 Ameerika talent 19.00 Reporter+ 19.35 Animaf Lumekuninganna 2 21.05 KMD Klubi aastalõpueri 22.35 Mängufilm Kiiksuga jõulud. Luther on tüdinenud jõuludega kaasnevast sagimisest ja ostuhullusest. Kuna nende tütar seekord koju ei jõua, otsustavad nad koos naisega tänavused jõulud lihtsalt pidamata jätta 00.40 Mängufilm Gravitatsioon 02.10 Mf Surmarelv 4 04.15 Armastuse saar. 05.05 Dokiõhtu - Loomad I maailmasõjas	06.05 Reporter+ 06.30 Rooli võim 06.55 Üllatavad loomad*. 07.45 Pöörased jäneseid 08.10 Lustakad karud 08.30 Animaf Lumekuninganna 2 10.00 Hommikute Hommik! 11.00 Jõulusoojus 12.55 Kuldavillak 13.30 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 14.30 Pöörased nullindad 15.30 Mf Kiiksuga jõulud 17.30 KMD Klubi aastalõpueri 19.00 Reporter+ 19.35 Mr Bean. Häid jõule, mr Bean. Jõulude saabudes tarib mr Bean koju kõige kõrgema kuuse, mille leiab. Jõuluõhtul on tal palju üllatusi varuks, aga tema pruut solvub ja mr Bean peab jõulud üksi veetma 20.10 Unustamatu 2018 22.10 Mf Puhkus 01.00 Mf Jõulud algajatele 02.35 Intrigikogu 03.00 KMD Klubi aastalõpueri 04.10 Jõulusoojus 05.45 Reporter+	06.10 Pöörased jäneseid 07.00 Mr Bean. Häid jõule, mr Bean* 07.30 Särav sõrmus 09.05 Tarzan 10.50 Mf Nuhtluse nimega Dennis jõulud 12.30 Lustakad jalakesed 2 14.30 Arthur päästab jõulud 16.30 Mf Jõulud ja puha. On jõulu-laupäev. Paraku puhkeb äkki põrgumõll. Jõuluvana kõik 92 000 päkapikku jäävad ühekorraga haigevoodisse 18.30 Reporter advendikalender 19.30 100 erilist eestlast. Jõulu-eri. Tartu mees Aare on kokku kogunud rohkem välgumihkleid kui aastast päevil! Ja uskuge, need tulemasinad on väärt vaatamist. Jõuluõhtule kohale räägime juttu ühe erilise jõulumemmega, kel nimeks Anni! 20.00 Aasta hitid 2018 23.00 Mängufilm Jõulutont Krampus 02.30 Mf Pohmakas 04.10 Mf Jõulutont Krampus 05.45 Lemmikute lemmik	06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.20 Pöörased jäneseid 06.45 Animaf Arthur päästab jõulud 08.30 Animaf Völumaja. Hüljatud kassipoeg Tonnerre leiab pelgupaiga salapärasel moosil 10.10 Mf Politseiakadeemia 12.00 Mf Politseiakadeemia 2 13.40 Mf Politseiakadeemia 3 15.15 Mf Politseiakadeemia 4 16.55 Mf Politseiakadeemia 5 18.40 Mf Politseiakadeemia 6 20.20 Mf Politseiakadeemia 7 22.00 Mf Lumivalgeke ja kütt 00.25 Mf Karm töde. Haarav põnevusfilm noorest ärimehes, kes otsustab sõita nädalasele perepuhkusele Hispaaniasse. Kui tema perekond röövitakse, tuleb mehel silmitsi seista valitsuse salaagentidega 02.00 Mf Pögenemiseid 03.20 Mf Politseiakadeemia 04.55 Hommikute Hommik! 05.40 Mis?Moodi	06.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 06.25 Pöörased jäneseid 06.50 Animaf Lustakad jalakesed 2 08.35 Animaf Jääkaru Norm 10.15 Mf Jõulud ja puha 12.10 Mf Lumivalgeke ja kütt 14.30 Mf Robin Hood. Mehed keskendub just jõuludega seotud teemadele 20.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda. Kristjan Jõeekalda juhtimisel selguvad õnnelikud lotovõitjad 21.00 Mf Paan. Reis Eikunagimaale 23.20 Mf Tundmatu. Doktor Harris ärreparast autoavariid Berliinis koomast ja avastab, et ta abikaasa ei tunne teda enam ära 01.25 Mf Väikse ookeani võitlus 03.25 Mf Politseiakadeemia 2 04.50 Reporter 05.15 Tuhat tervist 05.40 Rita Rätsepa pörsapõli	06.15 Pöörased jäneseid 06.40 Hommikute Hommik! 10.30 Stileto vendeta 11.30 Kodus ja võõrsil. Ebony üritab Colby lõksu meelitada. Tori otsib oma elule uut sisu 12.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 13.00 Galileo jõulu-eri 14.00 Tüdruk nimega Elif. Ayla on elevel, sest peagi abiellub ta Muratiga 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.30 Reporter 20.00 Spordiaasta tähed 2018 22.40 Mf Viimse verepiisani 01.00 NCIS Los Angeles. K. Blye. Callenit ja tema kolleege tabab šokk, kui sõjaväepolitsei süüdistab Kensiit tema surnud isa snaiiriüksuse toimunud mõrvas 01.45 Dokiõhtu - II maailmasõja viimane pomm 02.35 Galileo jõulu-eri* 03.30 Reporter 04.40 Hingesugulased 05.50 Igavesti Pilvede all	06.15 Pöörased jäneseid 06.40 Hommikute Hommik! 09.30 Roaldi sügis 2018. Liigutavaimad hetked, parimad naljad ja kõige mõjusamad lood sellest sügisest Roaldi pilgu läbi 10.30 Stileto vendeta 11.30 Kodus ja võõrsil. Robbo ja Colby avastavad Ebony salasepitsuse, kuid Colby läheb otse lõksu. Palmerid ootavad ärevil Ty otsust tulevikku kohta. Christina suudleb Hunterit 12.00 Reporter advendikalender 13.00 100 eriliist eestlast. Jõulu-eri* 13.30 Eetriapsud 2017 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.30 Reporter 20.00 Mf Mamma Mia! 22.15 Mf Suur Gatsby 01.00 Mf Politseiakadeemia 3 02.25 Mf Viimse verepiisani 04.20 Reporter 05.30 Tõnis Niinemetsa kuldset hetked
--	--	--	---	--	--	---

TV3

06.30 Simpsonid. Apokalüpsilehm. Mistahes Sundance 07.25 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Hommik maitseed. Valmivad sealiha hurmaaga koos kikerherne harissaga ning jõululaule sobiv grillitud riis suitsuangerja ja soolatud siiaga 10.30 Animafilm Shreki jõulutrall 11.00 Nurgakivi 11.30 Buuduar 12.00 Mf Üksinda kodus 4 13.55 Animafilm Shreki jõulutrall 14.20 Mf Kelgukoerad 16.30 Jääaeg: jõulueri - mammuti jõulud 17.00 Mf Tiliseb, tiliseb 2. Larry tütar soovib jõuludeks rääkivat karu 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Jääaeg 4 21.15 Mf Tere tulemast perekonda 23.30 Mängufilm Vesi elefantidele 02.10 Su nagu kõlab tuttavalt 04.05 Ott Leplandi ja Inese jõulukontsert 05.10 Seitsmesed. Uudised 05.40 Inglite aja laulud*	06.38 Simpsonid. Kõik Lisa kohta 07.25 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Jääaeg 4 11.45 Mf Narnia lood. Lövi, nõid ja riidekapp 14.40 Mf Sõjakoer Max. Kui Kyle sõjas hukub, langeb tema paariline, sõjakoer Max suurde masendusse. Koer tahetakse magama panna. Kõik muutub, kui Max kohtub Kyle'i vennaga 17.00 Mf Paddingtoni seiklused 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Su nagu kõlab tuttavalt. Parimad palad 21.30 Mf Kingsman. Salateenistus 00.10 Mf Tere tulemast perekonda 02.20 Kaunitar ja koletis. Katkenud koletis. Cat ja Vincent jahivad musta turu ostjat, kes otsib koletisi 03.10 Politseipere. Absoluutne võim. Danny ja Baez saavad võimaliku sarimõrtsuka juhtumi 03.55 Su nagu kõlab tuttavalt. Parimad palad* 05.10 Seitsmesed. Uudised	06.15 Lasteka hommik 08.05 Mf Paddingtoni seiklused 10.00 Mf Tiliseb, tiliseb 2 12.00 Mf Narnia kroonikad. Prints Caspian. Aasta pärast seda, kui Pevensie pere lapsed Narniast lahkusid, kutsutakse nad sinna tagasi. Kõik rääkivad loomad ja muud maagilised olendid on kui nõiaväl kuhugi kadunud 15.00 Mf Jõulumees 17.00 Mf Järeltulijad. Auradoni kuninga ja kuninganna teismeline poeg pakub kuningriigi vaenlaste raskustes olevatel lastel võimalust osaleda kuninglikus koolis 19.30 Mf Papside lahing 21.35 Mf Visa hing 00.30 Ott Leplandi ja Inese jõulukontsert 02.20 Mf Tule tagasi mu juurde. Romantiline tragikomöödia mehest ja naisest, kes kohtuvad tänu ühtaegu traagilisele ja õnnelikele juhu-sele 04.10 Mf Jumala poeg	06.15 Lasteka hommik 08.00 Animafilm Maadeavastaja Tad ja kuningas Midase saladus 10.00 Mf Papside lahing 12.05 Animaf Häid jõule, Madagaskar 12.30 Mf Nõiutud 14.30 Mf Jõulumees 2. Scott Calvin on peaaegu kümme aastat olnud jõuluvana, kuid see võib lõppeda, kui ta ei leia proua Clausi 16.45 Animaf Jääaeg: jõulueri - mammuti jõulud 17.20 Mf Tuhkatriinu 19.30 Mf Papside lahing 2 21.35 Mf Visa hing 2 00.20 Mf Nõiutud 02.00 Mf Vesi elefantidele. Film põhineb Sara Grueni bestselleril. Kui vanemateta üles kasvanud Jacob Jankowski hüppab mõõduva tsirkuserongi peale, siseneb ta võrreasse, paeluvasse ja ligi-tõmbavasse maailma, mis rändab päevast päeva ühest linnast teise läbi terve riigi 04.30 Inglite aja laulud	06.15 Lasteka hommik 08.10 Mf Tuhkatriinu 10.25 Mf Papside lahing 2 12.30 Mf Põhjapoolus. Jõuludeks avatud. Võlujõud, mis võimaldab jõuluvana saanil üle maailma lennata, on kahanemas 14.20 Mf Jõulumees 3 16.20 Mf Miss Peregrine'i kodu
--	---	---	--	---

LAUPÄEV 29.12	PÜHAPÄEV 30.12	ESMASPÄEV 31.12	TEISIPÄEV 1.01	KOLMAPÄEV 2.01	NELJAPÄEV 3.01	REEDE 4.01
06.55 Dok Põhjapõdra pere-kond ja mina 07.45 Osoon (ETV 2016) 08.15 Ringvaate aasta* 09.00 Intervjuu pre-sident Kersti Kaljulaidiga* 09.30 Õnne 13 10.00 Looma-arstid 10.30 Tareq Taylori Põh-jamaade kokakunst. Lapimaa 11.05 Miks mitte?! 12.05 Kri-minaalsari Midsomeri mõrvad. Saatke klounid sisse 13.35 Draamasari Forsyte'ide saaga 14.50 EV100. Üleilmne Ühes-laulmine. Laulu võim (2018) 16.30 Eesti kultuur välismaal 17.30 Loodusdokk Mäed. Elu pealpool pilvi. Andid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Ük-silduse ajastu 19.45 Dokfilm Tuulte tahutud maa (2018) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Draamasari Koduigatsus. Mä-lestuseks 22.30 Dokfilm Whit-ney (USA 2018) 00.25 Kaa-mera käib! Vöte!!! (ETV 2018) 00.58 ERR.ee uudised	07.00 Üksilduse ajastu 08.00 Loodusdokk Mäed. Elu peal-pool pilvi. Andid 09.00 100 aastat elu (ETV 2018)* 10.00 Kuninganna ema (The Queen Mother, Inglise 2018)* 11.30 Tööröõbikud 12.05 Draamasa-ri Koduigatsus. Mälestuseks (A Place to Call Home, Austraalia 2017)* 13.00 Jagatud valgus (Eesti 2018) 14.00 Queeni tä-helend (Queen. From Rags to Rhapsody, Inglise 2015)* 15.00 Teisikud (1982) 16.25 Jaak Joa-la tänavas* 17.25 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Lapi-maa 18.00 Loomaarstid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Jõulutunneli lood 19.30 Selt-simees laps. Filmi lugu 20.00 2018 Aktuaalses kaameras 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.30 Aasta säravaimad tähed 23.40 Karl-Erik Taukar Saku Suurhallis (ETV 2017) 00.44 ERR.ee uudi-sed	06.15 Igihaljas vaatemäng 07.10 Pisuhänd 08.40 Mehed ei nuta 10.00 Hommik Anuga 11.00 EV100. Elamuste aas-ta 12.00 Võidab see, kellel on kõige hullem mees 13.15 Eesti matus 14.55 16.30 17.45 18.40 20.00 21.10 Sajaga edasi, Ees-ti! 15.30 Hea tuju maaletooja. Anne Veski 17.00 Ringvaate eri. Reikop sööb 17.25 Öhtusöök ühele 18.00 Jan Uuspöld. Oma jope 19.00 Elu parim nali 20.30 Õnne 13 21.00 Aktuaalne kaa-mera. Ilm 21.15 Ärapanija 2018 21.35 Kontsert Vabaduse välja-kul 22.15 Ärapanija 2018 22.45 Kontsert Vabaduse väljakul jät-kub 23.50 Eesti Vabariigi pre-sidendi uusaastatervitus 23.55 Eesti Vabariigi hümn 00.00 Sajaga edasi, Eestil! 00.10 Anne Veski. 40 aastat laval 02.10 Uus-aastapidu kooperatiivis Kukeke 03.10 Kreisiraadio šou 04.50 Kõverpeegli klassikat. Koduhani	05.30 TV oraakel (ETV 1991) 05.50 Ahvatluste tund (Eesti Telefilm 1970) 06.20 Töötuba. Saag (ETV 1989) 06.45 Estraa-dimosaiik ajast ja arust (ETV 2010) 07.40 Laura. Head uut aastat! 07.45 Mf Kevade (Ees-ti 1969) 09.15 Mf Suvi (Eesti 1976) 10.40 Mf Sügis (Eesti 1990) 12.05 Eesti Vabariigi pre-sidendi uusaastatervitus 12.15 Viini Filharmoonikute uusaasta-kontsert 2019 14.50 Aasta sära-vaimad tähed* 17.00 2018 Ak-tuaalses kaameras* 17.55 Eesti Kontserdi ja Hennessy uusaas-takontsert 19.00 Hommik Anu-ga. Aastavahetuse eri (S)* 20.00 EV100. Elamuste aasta* 21.00 AK. Ilm 21.20 Riigikogu esime-he uusaastatervitus 21.25 Te-leesilinaustus Mf Seltsimees laps (Eesti 2018) 23.05 Muinaslugu sinilinnust (ETV 2016) 00.25 Lint. Vana-aastaõhtud (ETV 2005) 00.58 ERR.ee uudised	07.00 Maahommiku lood. Mo-biiline õunamahlatehas 07.10 Metsa poole (Eesti 2013) 08.05 Lauri Leesi. Õpetaja Hariduse tänavalt 09.00 Meri ja Orav (ETV 2009) 10.00 Mf Vallatud kurvid (Eesti 1959) 11.30 Jõu-lud läbi aja* 12.10 Rein Rannap 50 aastat suurel laval* 13.10 Mf Astrid Lingreni rääkimata lugu (Rootsi/Taani 2018) 15.10 Un-ditund (Eesti 2015) 16.05 Ha-rilik kontsert (ETV 1981) 17.05 Õnne 13 (2002) 17.35 Kutsuge ämmaemand! 18.30 Aktuaal-ne kaamera 18.40 Eesti mäng. Aastavahetuse eri (ETV 2017) 19.15 Roman Toi - tagasi kodus 20.15 Aasta algus peaministri-ga 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport 21.25 Ärapanija 2018 22.20 Mf Seenelkäik (Eesti 2012) 23.50 Tujurikkuja (Eesti 2013) 00.20 Eternally. Charlie Chaplini laulud (Eesti 2016) 01.01 01.11 ERR.ee uudised	07.00 Tanel Padar. Parem veel-gi 07.05 Jaak Joala tänavas* 08.05 Draamasari Kutsuge äm-maemand! 09.00 Hommik Anu-ga. Aastavahetuse eri (S)* 10.00 Noor pensionär (Eesti Telefilm 1972) 11.25 Dokfilm Vello Salo. Igapäevaeltu müstika (Eesti 2018)* 12.50 EV100. Elamuste aasta* 13.45 Dokfilm Whit-ney (USA 2018)* 15.40 Äraae-tud, kuid ülesmukitud (2014)* 17.05 Õnne 13 (Eesti 2002) 17.35 Draamasari Kutsuge äm-maemand! (Inglise 2012) 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Eesti mäng. Aastavahetuse eri (2017) 19.15 Ringvaate eri. Reikop sööb* 19.45 Draamasari Õnne 13 (S)* 20.15 Jan Uuspöld. Oma jope* 21.00 Aktuaalne kaame-ra. Ilm 21.20 Sport 21.30 Näht-us nimega Evelin 23.30 Hö-bepulm (Eesti 2013) 00.00 ETV Live. Jäääär (ETV 2016) 01.01 ERR.ee uudised	06.50 Hingemaa (2016) 08.00 Draamasari Kutsuge ämmaemand! 08.50 Aasta säravaimad tähed* 11.00 Mf Hüljatud (USA 1998) 13.10 Kevad südames (Eesti Telefilm 1984) 14.20 Valmis vallutama. Klassikataht Tanel-Eiko Novi-kov 14.50 Unustatud rah-vaste jälgedes (2018) 15.40 Lääneranniku eestlased. Los Angeles (ETV 2017) 16.20 Quando, Quando (ETV 2016) 17.05 Õnne 13 (Eesti 2002) 17.35 Kutsuge ämmaemand! 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Eesti mäng. Aastava-hetuse eri (ETV 2017) 19.15 8 mm ELU. Valitud palad (Eesti 2015) 20.00 Elu parim nali 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport 21.30 Kriminaal-sari Vera. Varjutants 23.00 Sa-jaga edasi, Eesti! Parimad het-ked aastavahetusest 00.00 Kreisiraadio šou (ETV 2007)* 01.39 ERR.ee uudised

07.30 Susapusa Okidos 07.40 Karusmarjad metsikus loo-duses 08.05 Kati ja Mimmu 08.15 Mardileib 08.25 Pörsas Peppa 08.35 Me peame karu-jahti 09.00 Kassi ja vanamehe aasta 10.15 Suur maalritöö 10.35 Uus Tase 11.00 Põhja-Ameerika. Kümme parimat 11.45 AegRuum Judi Dench - kirj puude vastu 12.35 Har-ry Potter. Võlulukunsti ajalugu 13.30 Maailma kino 1 + 1 15.20 Lood pildi seest 16.00 Oh, seda jõuluvana 17.00 Nukatuka metsarahvas 18.10 Patsike ja härra Unetus 18.35 Siilikke Siil 18.45 Röövelrott 19.15 Aktuaalne kaamera (vk) 19.30 Elu allpool nulli. Kõik on kontrolli all 20.15 Retrokraan. Oli mis oli 21.30 4x4. Aafrika 22.00 Ongi Koik 22.30 Rituaa-lid. Eluring 23.25 Kinoklassika Abielu Itaalia moodi 01.10 ERR.ee uudised	07.30 Kati ja Mimmu. Kati Suur 07.40 Karusmarjad met-sikus looduses 08.05 Patsike ja härra Unetus 08.30 Röö-velrott 09.00 Viplala (Hollandi 2014)* 10.35 Uus Tase 11.00 Pealkirjade taga. Michael Jack-son 11.40 Plekkrumm. Doris Kareva* 12.25 Balkan Fever. Skopje džässifestival (Prant-suse 2013)* 13.55 Nukud ja tootemid 14.25 Kuidas teha Saaremaal sokku (ETV 2016) 14.55 Naledi 15.50 Teatripor-gand 16.00 Ainult üks kord aastas 16.55 Maša ja karu. Üks ja kaks ja kuus, sütti, nääripuul! 17.00 Lotte ja kuukivi saladus 18.15 Mina ka. Tulevik (ETV 2017) 18.20 Talvelaulud Val-gamaal (ETV 2013)* 18.45 Kas teate, kus elavad näärivanad? 19.15 AK (viipekeeles) 19.30 Teemaõhtu. Kitsas king 00.05 Meie aja kangelane 00.45 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.25 Pör-sas Peppa 08.30 Kui ma olek-sin loom 08.35 Maša ja karu 08.40 Siilikke Siil* 08.50 Maša ja karu 09.00 Houdini 10.00 Hullavad riimid 11.00 Harry ja Meghan. Moodne armas-tuslugu 11.45 Perekond Bélier 13.25 Habras maailm 14.10 Känguru Dundee ja muud loomad 15.50 Porgand! 16.00 Peeter Paan ja Valge Lind Wendy 18.00 Wissper 18.10 Karlsson katuselt 19.25 AK (vk) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 Elu allpool nulli 20.45 Kauged reisid. Gröönimaa 21.00 Kõögikodanikud 21.30 Callas, Kennedy, Onassis. Ühe kuninga kaks kuningannat 23.00 Nuta või naera 23.50 EV presidendi uusaastatervi-tus 23.55 Eesti Vabariigi hümn 00.00 Väsimatud peoloomad 01.55 Michael McIntyre – õn-nelik ja uhke 02.45 Bluff 04.37 ERR.ee uudised	07.00 Pörsas Peppa. Politsei-jaoskond (Inglise 2017) 07.05 Lammass Shaun 07.10 Leiutaja-teküla Lotte 08.30 Mörr 09.00 Väike Mörr 09.30 Lumemees ja lumekoer 10.00 Naksitrallid (ETV 1990) 11.00 Claus Meyeri toiduseiklus Manhattaniil 12.00 Tuleb tuttav ette: Kitsas king (ETV 2004) 13.45 Noor pen-sionär 15.05 Lövikutsikatest kuningateks 16.00 Lumeku-ninganna 17.50 Houdini 18.55 Animafilm Lumi 19.25 Ak-tuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Reis Hispaaniasse 20.00 Tulevikui kaks kuningannat 21. sajandil. Kiwa 21.00 Köö-gikodanikud 2. Dereku Burger 21.30 Alberti leiutamine (Eesti/ Hispaania 2017) 22.50 Micha-el McIntyre – õnnelik ja uhke (Inglise 2015) 23.45 Rituaalid. Eluring 00.45 Reis Hispaanias-se (Inglise 2017) 01.46 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.35 Lumi 09.00 Karlsson katuselt 10.15 Lood pildi seest 11.00 Printsess Margaret - kuninglik mässaja 11.55 Kõige õnneli-kum päev Olli Mäki elus 13.25 Püha kohv 13.50 Koeratüdruk Lotte lugu 14.45 Leiutajatekü-la Lotte 16.00 Lärmisepa täna-va Lota 17.20 Hullavad riimid 17.50 Bobby ja Bill 18.00 Ok-tonaudid 18.10 Pörsas Peppa 18.15 Lunnisaar 18.30 Piip ja Tuut. Kõögiviljateater. Kuidas taat laadal käis 18.35 Pörsas Peppa 18.40 Lammass Shaun 18.55 Lotte lood 19.25 Ak-tuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Arktikast Antarktikasse. Nagaland 21.00 Kõögikoda-nikud. Türgi restoran Faruk Güllüoğlu 21.30 Mf Pihtimus 22.55 Elu noateral 23.45 Sherlock. Valetav detektiiv 01.15 Arktikast Antarktikasse 01.49 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.55 Lam-mas Shaun 08.05 Lunnisaar 08.15 Bobby ja Bill 08.30 Lot-te lood. Pannkoogilugu 09.00 Jaanikingu Madlike 10.20 Kui ma oleksin suur 10.25 Porgand! 10.35 Talvekummitus 11.00 Saarte värvid 11.55 Vivian Maieri avastamine 13.15 Toidu kaitseks 14.10 39. rahvusvahe-line Monte Carlo tsirkusefesti-val 16.00 Lota kolib kodus ära 17.20 Hullavad riimid 17.50 Lunnisaar 17.55 Pörsas Peppa 18.05 Väike printsess 18.15 Lammass Shaun 18.25 Geroni-mo Stiltoni lõbusad lood 18.55 Lotte lood. Saladuslik kepp 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Arktikast Antarktikasse. Alaska 20.00 AegRuum 21.00 Köögi-kodanikud 21.30 Sherlock. Vii-manee probleem 23.00 Alberti leiutamine 00.25 Arktikast An-tarktikasse. Alaska 00.58 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.55 Lunnisaar 08.05 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 08.30 Lotte lood 09.00. Sa oled arust ära, Madlike 10.40 Eesel, heeringas ja nõialuud 11.00 Jagatud valgus 12.00 Nukud ja tootemid 12.30 Hedvig Hanson & Band 13.15 Bluff 15.00 Pildipüüdjad 16.00 Kasperi ja Emma talvevahe-aeg 17.10 Bobby ja Bill 17.25 Oktonaudid 17.35 Rüütel Miku 17.45 Väike printsess 18.00 Piraaditar ja Capitano 18.10 Jeti lood 18.20 Kui ma oleksin loom 18.25 Pörsas Peppa 18.30 Väike printsess 18.40 Tipsi ja Tim 18.55 Lot-te lood. Kivide keel 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 4x4. Aaf-rika 20.00 Printsess Marga-ret - kuninglik mässaja 21.00 Kõögikodanikud 21.30 Mf Peotäis dollareid 23.05 Ongi Koik 23.35 Mf Pihtimus 01.07 ERR.ee uudised
--	---	--	--	---	---	--

06.15 Rosamunde Pilcher. Ar-mastus, vargad ja teemandid 08.00 Top Shop 08.15 Tom-my ja Jerry põngerjad 08.40 Super 4 08.55 Kass Oggy ja kurjad prussakad 09.05 Ani-mafilm Konnade olümpia 10.45 Mis?Moodi 11.15 Aasta hitid 2018* 14.15 Reporteri adventikalender. Teeme tut-vust ka ühe jõulutaadiga, kes viib kingid kohale... surfates! 15.15 Mf Elu parim jõulupidu 17.05 Ameerika talent 19.00 Reporter+ 19.35 Elmari aas-ta laul 2018 20.05 Animafilm Lumekuninganna 3. Tuli ja jää 21.50 Ameerika talent. Finaal 23.40 Mf Rumal pöörane ar-mastus 01.45 Mf Suur Gatsby 03.55 Armastuse saar. Kem tunneb, et ei saa Amberit usal-dada. Montana ja Amber lähe-vad välja lõbutsema. Camilla nutab Jonny't taga 04.45 Roal-di sügis 2018 05.30 Reporter+	06.00 Galileo jõulu-eri 06.55 Pöörased jänessed 07.22 Kass Oggy ja kurjad prussakad 07.35 Lustakad karud 08.10 Lume-kuninganna. Tuli ja jää 09.50 Hommikute Hommik! 10.50 Spordiaasta tähed 2018 13.30 Elmari aasta laul 2018*. On see Nublu „Mina ka“, folkansamb-li Trad Attack „Kabala“, Elina Hokkaneni uusversioon laulust „Vikerkaar“ või hoopis midagi muud? 14.00 100 erilist eest-last 14.30 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 15.35 Ameerika talent. Finaal 17.20 Suure ko-möödiaõhtu parimad hetked 19.00 Reporter+ 19.35 Täitsa lõpp, mis aasta lõpp! 21.30 Mf Vana-aastaõhtu 23.50 Mf Sur-mav arsenal. Luude linn 02.05 Mf Mina, Frankenstein 03.30 Ameerika talent 04.55 Elmari aasta laul 2018 05.20 Inga Lun-ge pörsapöli 05.45 Reporter+	06.00 Eetriapsud 2017 06.25 Puhas kuld - Kanal 2 aastava-hetused 07.20 Lammass Shaun. Film 08.50 Vahva sõdur Shvejik 10.15 Täitsa lõpp, mis aasta lõpp!* 12.00 25 aastat Kanal 2. 50 parimat saadet läbi aegade 15.30 Aasta hitid 2018. 18.30 Reporteri aastalõpp. 20.00 Aastavahetus Kanal 2ga 20.30 Suur mängude õhtu aas-talõpueri. Aasta viimasel päe-val on Daniel kutsunud endaga mängima väga väärika selts-konna 22.00 Aastavahetu-s Kanal 2ga 23.50 Eesti Vabariigi presidendi uusaastatervitus 00.00 Heeringa vana-aastaõh-tu 00.30 Meie Mees „Nagu 20 aastat tagasi“ ja Patune Pool. Suvel 20. sünnipäeva tähistau-menubändi kontsert-pidu 02.35 Kontsert Laula mu laulu suvetuur 2018 04.45 25 aastat Kanal 2. Unustamatud muusi-kahetked	06.00 25 aastat Kanal 2. saa-tevigade mullafond 06.50 Suur mängude õhtu aasta-lõpueri 08.05 Super 4 08.20 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.40 Pöörased jänessed 09.05 Animafilm Täevast sajab liha-palle. Eestikeelne hitt-joonis-komöödia noorest leiutajast Flintist, kes unistab leiutisest, mis ta maailmakuulsaks teeks 10.45 Mr Bean 17.20 Mf Bean - Täitsa lõpp film 19.00 Mida toob aasta 2019? 20.00 Viking Lotto aastaloos. Aastat alustav särav show 21.30 Mf Kütt ja kaks kuningannat 23.40 Mf Hommikune seksisõkk 01.30 Chicago tuletõrje. Avaosas lööb armastatud kolleegi traagiline hukkimine muidu nii üksmeelse jaoksinna kahte leeri. 02.15 25 aastat Kanal 2. 50 parimat saadet läbi aegade 05.15 Küladetektiivid	06.00 Mr Bean 06.25 Vahva sõdur Shvejik 07.40 Super 4 07.55 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.10 Pöörased jän-nessed 08.40 Animafilm Kus on draakon? 10.25 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil 12.00 Stileto vendeta 13.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Et-tevaatust inglisa 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugula-sed 18.30 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 21.00 Mf Südamesõbra pulm 23.05 Rizzoli ja Isles. Kange kui pulk. Matusebüroo omanik leitakse kirstust koos teise lai-baga. Kahtluse alla satub ohvri õde, aga leitakse teisigi kahe laibaga kirste 23.55 Chicago tuletõrje 00.50 NCIS Los Angeles. K. Blye 01.35 Mf Bean - Täitsa lõpp film 03.05 Chicago tuletõrje. Mu arm 03.50 Re-porter 05.05 Küladetektiivid. Vaikimisraha	06.05 Kus on draakon? 07.40 Super 4 07.55 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.10 Pöö-rased jänessed 08.35 Arthur päästab jõulud 10.25 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil. Dean otsib tööd 13.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ette-vaatust inglisa 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugu-lased 18.30 Reporter 20.00 Animafilm Laula 22.00 Mf Vastikud ülemused 00.00 Mf Kuninga kõne 01.50 NCIS Los Angeles. Haldjas ja draakon. Callen ja Sam uurivad Vietna-mi saatkonna ees toimunud tullistamist 02.35 Rizzoli ja Isles. Kange kui pulk 03.15 Chicago tuletõrje. Professio-naalne viisakus. Leitnant Cas-sey pannakse keerulisse olu-korda. Ta üritab kõiki osapooli rahuldavat lahendust leida 04.00 Reporter 05.15 Külade-tektiivid. Asjatu vaev	06.00 Animafilm Arthur pääs-tab jõulud 07.40 Super 4 07.55 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.05 Pöörased jä-nessed 08.30 Animafilm Laula 10.25 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil. Ash naudib elu Küprosel ja ei ka-vatse Austraaliasse naasta. Tori kahtlustab, et võib Ashilt last oodata 12.00 Stileto vendeta 12.55 Kahevõistluse MK etapp Otepääl 14.05 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Stileto vendeta. Arzu hommik algab väga ebameel-divalt 17.00 Hingesugulased 18.30 Reporter 20.00 Aasta-vahetus Kanal 2ga 22.20 Mf Bridget Jonesi päevik 00.15 Mf Vastikud ülemused 01.50 Chicago tuletõrje. Üks minut 02.35 Velveti moemaja. Tere tulemast 60-ndatesse! 03.55 Reporter 05.10 Küladetekti-vid. Pime armastus
--	--	--	---	--	--	---

06.30 Simpsonid. Iga mehe unistus. Saatke uurija peale 07.20 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Mf Bever-ly Hillsi chihuahua 11.55 Mf Üksinda kodus 5 13.50 Mf Põhjanaba, fantaasiafilm. Põh-janabast, jõuluvana ja tema proua maagilisest kodus, on tänu kogu maailma jõuluröö-mule kasvanud suur ja uhke linn 15.35 Võimalik vaid Vene-maal 16.00 David Blaine: enam kui mustkunst* 16.50 Mf 101 dalmaatsia koera 18.55 Mart Helme aastalõupöördumine 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Animafilm Lumekunin-ganna ja igavene talv 21.35 Mf Hea aasta, romantiline ko-möödia 23.55 Mf Visa hing 4, seiklusmärl* 02.30 Mf Tule tagasi mu juurde, romantiline komöödia 04.15 Ingliite aja laulud* 05.10 Seitsmesed. Uu-dised 05.40 Rahvabänd 2017. Parimad laulud	06.30 Simpsonid 07.20 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Animaf Lumekuningan-na ja igavene talv 12.00 Lume-kuninganna ja külmapalavik 12.05 Mf 101 dalmaatsia koera, koguperekomöödia* 14.10 Mf Prints Zamundast 16.45 Mf Loomaaednik 19.00 Seitsmes-te uhkus 2018. Tunnustame meie väikese riigi tublisid inimesi „Seitsmeste uhkuse“ tä-nuvastuvõtul Maarjamäe lossis 19.30 Mf Pahatar, seiklusfan-taasia 21.30 Mf Agent 007. Dr. No, seikluspõnevik. Salaagent 007 saadetakse Jamaikale, et uurida ühe M16 kaastöötaja ja tema sekretäri salapärast mõrva 23.50 Mf Visa hing 5. Hea päev, et surra 01.50 Mf Põhjanaba 03.25 Kaunitar ja koletis. Siruli 04.05 Politseipe-re. Kliikiväärsed uudised 04.40 Võimalik vaid Venemaal* 05.10 Seitsmeste uhkus 2018*	06.15 Lasteka hommik 08.05 Käsna-Kalle Kantpüksi film 07.30 Maša ja karu 10.10 Käsna-Kalle Kantpüks 12.00 Mf Grease 14.20 Ede-kabel 2015 15.10 Edekabel 2016 16.05 Su nägu kõlab tuttavalt. Näosaute Eesti kuld 16.25 Padjaklubi. Padjaklubi näärid 17.50 Me armastame Eestit. VANA-AASTA ÕHTU! 20.00 Mida toob aasta 2019? 21.00 Papad Mammad. Suur aastalõpu mõduvõtt 21.30 Su nägu kõlab tuttavalt. Sepo näod 22.00 Papad Mammad. Suur aastalõpu mõduvõtt 23.30 Edekabel 2018 23.20 Papad Mammad. Suur aastalõpu mõduvõtt jätkub 23.50 EV presidendi uusaas-tatervitus 00.00 Su nägu kõ-lab tuttavalt. Parimad palad 00.25 Rõõmurull 01.25 Papad Mammad 02.35 ABBA Pidul! 04.20 Rahvabänd 2018. Pari-mad palad 05.30 Mida toob aasta 2019?*	06.15 Käsna-Kalle. Kantpüksi film 07.30 Maša ja karu 10.10 Käsna-Kalle Kantpüks 12.00 Mf Helisev muusika 15.50 Mf Sügavasse laande. Oma-näoline segu vendade Grim-mide muinasjuttudest, kus põimuvad igihaljastest lugu-dest tuttavate tegelaste teed ja saatused 18.30 Animafilm Trollid. Trollid on rühm väik-seid õnnelikke olendeid, kes elavad maailmas täis laulmist, kallistamist ja rõõmu. Ent nen-de metsaidüll lõhutakse riis-metekes 20.30 Mf La La Land. California unistused. Noor näitlejanna ning muserdatud pianist armuvad, ent peavad tegelema Los Angelese katsu-muste ja muredega 23.10 Mf Täitsa hullud 01.00 Edekabel 2018* 01.50 Papad Mammad. Suur aastalõpu mõduvõtt* 03.25
---	--	--	--

MAIE JUHKAMA

Nii äkki lahkusid Sa...

Särav inimene, teatrihuviline-muusikasõber ja kunagise Valtu segarühma akordionimängija. Sind mälestab Helgi Kaereperest

Peame kalliks lahkunud

HANS ROOSI

mälestust ning tunneme südamest kaasa lähedastele.

Jaan, Rein ja Anne peredega

Kas kuuled, kuis nutab Su kodu Su puudutust leinates sääl. Talle kaaslaseks vihmade sadu, kus piiskadel pisara hääl...

Mälestame unustamatut

VIIVI NIITI.

Südamlik kaastunne Kaljole, Ivarile, Sandrile ja Karlile peredega kalli abikaasa, ema, vanaema ja vanavanaema kaotuse puhul.

Helle laste ja lastelastega

Südamlik tänu kõigile, kes toetasid meid ja olid koos meiega sel raskel hetkel, kui saatsime viimsele teele abikaasa, isa ja poja

MATI ANDRESPOKI.

Eriline tänu SA Raplamaa Haigla sise- ja õendusosakonna personalile, õpetaja Mihkel Kukele ning Erko Laurimaale.

Perekond Andrespok

Jääd mõtteis ja mälestustes alati meie keskele...

Kallis Ülle ja sinu pere! Meie siiras kaastunne kalli abikaasa ja isa

MATI ANDRESPOKI

surma puhul.

Anne, Eve, Katre, Jaana, Piret, Malle, Anne, Ester ja Katre

Avaldame sügavat kaastunnet Urmas Rommotile ema

LAINE ROMMOTI

kaotuse puhul. Kolleegid Ramirent Baltic AS-ist

Kauaaegset head sõpra

AIVO PÄRNSALU

mälestavad sõbrad Arvo, Uno, Meelis ja Harri. Meie sügav kaastunne Marele ja lastele perekondadega.

Südamlik kaastunne Inge Sepale perega venna VILLU SEPA lahkumise puhul.

Kaaslased Rapla kiriku käsitööringist

Aeg seda kaotust ei kustuta eal. Süda Sind ikka meeles peab...

Mälestame kallist poega, venda, onu ja vanaonu

AIVO PÄRNSALU.

Südamlik kaastunne Marele ja tema perele.

Isa ja õde perega

VIIVI NIIT

Mälestame head naabrit. Südamlik kaastunne Kaljole lähedastega abikaasa, ema, vanaema ja vanavanaema kaotuse puhul.

Andrus perega, Aime ja Väino

Kallis klassivend Mikk! Tunneme Sulle südamest kaasa isa MATI ANDRESPOKI surma puhul.

RVG XVIII lend

Südamlik kaastunne Tiiu Arulale kalli

EMA

kaotuse puhul.

Imbi, Heli, Haidi, Piret, Aire ja Jaak

Südamlik kaastunne Inge Sepale perega venna

VILLU

kaotuse puhul.

Lilli Sukles perega ja perekond Pervik

Üks tee on lõpuni käidud, üks süda on vaikinud...

Meie kaastunne Maie Keskile venna

ARNO MAINA

kaotuse puhul.

Tanja, Vova, Anne, Tiina

Jäab inimene hell ja hea me mõtetesse ikka... Armsat naabrimemme

GALINA INGLIT

mälestavad Edda, Elmar, Tiina, Toomas, Signe, Arvo ja Lea. Tunneme kaasa Ingale perega ja teistele lähedastele.

Üks tee on lõpuni jõudnud, üks süda on vaikinud...

Südamlik kaastunne Marele perega abikaasa, isa ja vanaisa

AIVO PÄRNSALU

surma puhul. Metsa tänava elanikud

Avaldame kaastunnet Mallele venna

KALEVI

kaotuse puhul. MTÜ Elupuu töötajad

Avaldan kaastunnet Lembit Sihtmäele

EMA

kaotuse puhul. Leida Beekmann

Avaldame kaastunnet Heilile kalli

ISA

kaotuse puhul. Egne ja Anu peredega

Kaotus on valus, kuid mälestus jääb...

Kallist ema, vanaema ning vanavanaema

MARIA SINTONENI 21. VI 1921 – 13. XII 2018

leinavad tütar ning tüträtütred peredega.

Südamlik kaastunne Raulile perega kalli abikaasa ja ema

MAIE JUHKAMA

kaotuse puhul. Karin ja Andrus

On lahkunud meie kallis ema

GALINA INGEL 24. IX 1938 – 14. XII 2018

Leinavad omaksed

Ärasaatmine laupäeval, 22. detsembril kell 14 Rapla kabelist

Lenda ja ühine taevaga, jäta maha valuvanker...

Südamlik kaastunne Ingale, Willile ja Garryle peredega armsa

EMA

kaotuse puhul.

Ingrid, Kerli, Hillar, Birgit, Lisette ja Marten

Avaldame kaastunnet Urmas Metsale

VENNA

kaotuse puhul. Solbritt AS

Avaldame siirast kaastunnet kolleeg Mare Pärnsalule armsa abikaasa AIVO PÄRNSALU kaotuse puhul. OMNIVA

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas
Järna 2. E-R 9-17, L 10-
14. Tel 5818 8986 www.
rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agro-
varu territooriumil E-R 9-17,
L 9-14. Tel 5860 7877, www.
feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat
metsa. Tel 502 4895; info@
pajakapuit.ee

**OÜ ETEST PR ostab
põllu- ja metsamaad. Tel
504 5215, 514 5215, info@
est-land.ee**

**vanu jalg- ja mootorrattaid,
võrre ning nende varuosi.
Võivad olla ka mittekomp-
lektised.
Samuti pakuvad huvi erine-
vad vanaaegsed esemed.
Tel 508 6947**

Timberstock OÜ ostab
lehtpuuenamusega met-
sakinnistuid ja raieõiguseid.
Küsi pakkumist tel 507 1150
timber@timberstock.ee

kõiki marke igas seisukorras
sõiduaautosid ja kaubikuid, ka
remonti vajavaid. Tel 5365
4085 **skampus@online.ee**

seinatelefon, aisakellased,
EW postkaartfotosid.
Tel 504 8980

igasugust vana tehnikat (sõ-
duautod, traktorid, haaked
jne). Abistame ka lihtsalt
vedudega. Tel 5674 8380

Triovara Halduse OÜ ostab
metsamaad, kasvava metsa
raieõigust ja põllumaad. Võib
pakkuda ka läbi raiutud maid.
Ostame ka erinevaid palke
ja paberipuid, samas müüa
erinevaid 3 m küttepuid. Tel
507 2231

Kampaania 24

MÜÜAKSE

Rapla Kütteäris turbabriketti,
puidubriketti, pelleteid, kami-
napuid kotis. Vedu tasuta. Tel
5563 6856

lõhutud toores lehtpuu, hind
al 35 €; metsakuiv okaspuu al
38 €. Laotud puude tarne 10
ja 15 rm autoga. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa kütte-
puud nii lahtiselt kui võrkkotis.
Müüme ka puitbriketti. Vedu.
Tel 516 6305

ehituslikku saematerjali,
servamata lauda, lepalauda,
terrassi-, voodri- ja põran-
dalauda. Pikkused 3 - 6 m.
Laudade värvimine. Vedu
tasuta. Tel 528 2268

kuivad küttepuid, lahtiselt ja
võrgus. Tel 503 6941

küttepuid, hind alates 34 €. Tel
5632 0571

saunaahjusid, kaminaid, pli-
ite. Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väike-
hulgi, kohaletoomisega. Info
tel 5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha.
Vajadusel tükeldame. Info tel
5196 2628, 5354 3002

Tapamaja müüb emise
lihakehasid kohaletoomisega.
Info tel 5351 7414

toidukartulit. Tel 5645 3717

otse tootjalt pakitud kandiline
kase puitbrikett, pellet 6 ja
8 mm, pakitud turbabrikett,
pakitud kivisüsi 25 kg kotis,
kütteklotsid võrgus. Vedu. Tel
520 2190

Samm krüptomaailma. Tel
5625 6330

SOOVIN ÜÜRIDA

1-2-toalise korteri Raplasse.
Hindan rahulikke naabreid.
Tel 5679 2907

MATI ANDRESPOK

Südamlik kaastunne
Üllele perega armsa
abikaasa kaotuse puhul.

Perekond Kaarlepp

Meie südamlik kaastunne
Marele perega kalli

AIVO PÄRNSALU

kaotuse puhul.

Helju ja Karl,
Maie, Gea ja Külli
peredega

TEENUS

**Õhk-õhksoojuspumbad,
õhk-veesisoojuspumbad,
maaküte. Müük, paigaldus,
hooldus, remont. Tel 5330
1720 www.kulmaline.ee**

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta.
Helista tel 5330 7447, siva-
auto2007@gmail.com

**KAARDID ENNUSTAVAD 24
H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min**

Raamatupidamine, aruanded.
Tel 505 9669,
info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine.
Tel 5663 2968 või 5340 2068

Ohtlike ja suurte puude lan-
getamine. Tel 517 5783

Rehvivahetus Rapla linnas
Järna tn 2. Hinnad väga
soodsad. Aeg broneeri tel
5818 8986 Hinnakiri
www.rauaspets.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel
5688 1227. www.vedaja.ee
Facebook: Veoteenus
Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullma-
terjalidega katmine), eterni-
itkatuste vahetus (eramajad,
korterimajad jne). Tel 5629
8738, info@palmergrupp.ee

Osutame vihmaveesüsteem-
idega seotud teenuseid.
Valtsimismasinaga valmis-
tame rennid otse Teie objektil,
puuduvad liitekohad. Tel 527
1059, info@vihmaveerennid.
ee, www.vihmaveerennid.ee

Hoonete soojustamine
puistevillaga. Konsultatsioon
objektil tasuta. Tel 501 6689,
ken@puistemee.ee,
www.puistemee.ee

Õhksoojuspumpade keemili-
ne survepesu. Ära külmeta!
Kliimameedik taastab sead-
me efektiivsuse.
Tel 5345 7704

HAMMER BROS OÜ teostab
ehitus- ja lammutustöid.
Tel 5358 7875

Pakume puhastusteenust
eramajadele ja väiksematele
büroodele Raplamaal.
Tel 5331 2332

MITMESUGUST

Valtu Jahimeeste Selts
korraldab Valtu jahimajas
veebruarikuus JAHITUN-
NISTUSE taotlejate kursuse.
Registreerida **viktor.reino@
gmail.com**

81 a vaba ja vallaline mees
otsib hooldajat/perenaist
kehtiva autojuhiloaga. Tel
5355 2256. Helista pärast
kella 17

Ostame kulda kuni 31 €/g.
Detsembris hinnad all kuni
50%. Rapla Pandimaja,
Viljandi mnt 4
E-R 9-17.30, L 9-14

Täiskasvanute täiendkoolitus
- elektrik/automaatik
http://tahanteada.simplesite.
com

**Kuga mööblikauplus
pakub tööd
MÜÜJALE.**

**Info telefonil 521 4019.
CV saata
kugaoy@gmail.com.**

USS Security Eesti AS
otsib Rapla Konsumisse
TURVATÖÖTAJAT.

Tööaeg päevastes
vahetustes
graafiku alusel.
Töötasu al 3.90 €/h.

Lisainfo:
personal@uss.ee

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 21.12.2018

Töopakumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Vanemmüüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	31.12.2018
Klienditeenindaja	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	31.12.2018
Kohtujurist	Rapla linn	Pärnu Maakohus	27.12.2018
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	07.01.2019
Ööpäevaringne hooldustöötaja	Rapla linn	Rapla Hooldekeskus	13.01.2019
Müüja-klienditeenindaja	Rapla linn	RRLektus AS	31.12.2018
Kokk	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	31.12.2018
Müüja-klienditeenindaja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	31.12.2018
Autojuht	Rapla linn	RMW AS	09.01.2019
Müüja-kassapidaja	Rapla linn	MAXIMA Eesti OÜ	13.01.2019
Majahoidja	Rapla linn	Kinnisvarateenindus OÜ	23.12.2018
Köögi abitöölaine	Rapla linn	Baltic Restaurants Estonia AS	31.12.2018
Komplekteeriija	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	06.01.2019
Tootmisjuht	Lipametsa küla	Vir-Var Kauba OÜ	16.01.2019
Karjak-ajaja	Karitsa küla	Kaiu LT OÜ	18.01.2019
Masinõmbleja	Alu alevik	Alu Õmblus OÜ	31.12.2018
Hooldusõde	Tolli küla	Kuuda Hooldekodu OÜ	12.01.2019
Kokk	Märjamaa alev	Hardabaar OÜ	31.12.2018
Abitöölaine köögis	Märjamaa alev	Hardabaar OÜ	31.12.2018
Köögitöölaine	Leibre küla	Tõrvaaugu Mahe talu OÜ	16.01.2019
Ehitustöölaine	Kohila alev	Otto Ehitab OÜ	31.12.2018
Puhastusteenindaja, koristaja	Kohila alev	Kohila Gümnaasium	15.01.2019
Ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	18.01.2019
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	18.01.2019
Pöetaja, hooldaja	Hageri alevik	Hageri Hooldekodu MTÜ	31.12.2018
Lihatoodete valmistaja	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	31.12.2018
Suitsuahjude operaator	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	30.12.2018
Lüpsja	Kehtna alevik	Kehtna Mõisa OÜ	03.01.2019
Hooldaja	Kalbu küla	Elupuu MTÜ	30.12.2018
Hooldusjuht	Kalbu küla	Elupuu MTÜ	30.12.2018
Vanemteenindaja	Järvakandi alev	OG Elektra AS	06.01.2019
Lüpsioperaator	Eidapere alevik	Tavex OÜ	28.12.2018

www.tootukassa.ee. Tootukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla.
Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

VÄÄRT KINGITUSE LEIAD
MTÜ Väärt Raplamaa Toote
kauplusest Tallinna mnt 23

Avatud:
E-R 10-17,
L 10-14

Tel 5788 0357, e-post: raplamaatoode@gmail.com
 Koduleht: www.raplamaatoode.ee

pm PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
 metsakinnistuid, kasvavat metsa, kasepakku, okaspuu palki, paberipuitu, küttepuid, võsa hakkeks.

Pakub:
 saematerjali, metsaveoteenust, kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696 E-post priimo.mets@priimo.ee

LANDEKER

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055.
 www.landeker.ee

Black Metal Group OÜ

Leiame alati parima lahenduse!

- Pidurite ja veermiku kontroll ja remont
- Summuti keevitus- ja remonditööd
- Õlivaetus
- Üldhooldus
- Rehvitööd
- Täpsem info teenuste kohta

rapla@dageron.ee
 www.dageron.ee
 f Dageron Autokaubad

E-R 10-18
 Loo 14, Rapla
 Tel 5342 2876

Konkurents parandab kvaliteeti!

treraadio

RAPLA
HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised, raplamaal toimuvad sündmused, põnevad saatekülalised, ilm, horoskoop, muusikat retropärlitest - tänapäeva hittideni

91,3
 MHz

www.treraadio.ee

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja raidmeid.

Metsä Forest Eesti AS Tel: 501 9257, 503 8777
 e-mail: eesti@mitsagroup.com

RAIKKÜLA KOOL ootab EELKOOLI 6.-7.aastaseid lapsil!

Eelkool on perele toeks ning abiks lapsele kooliks ettevalmistamisel ja koolieluga kohanemisel.

Õppetöö toimub kord kuus reedeti, kella 9-13.

Esimene kokkusaamine toimub 25. jaanuaril 2019 a.

Palume laps registreerida kooli kantseleis tel 489 2428 või kool@raikkylakool.eu

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

22.detsember • kell 10.00-15.00

15. Rapla õpilas-firmade laat

Rappeli Keskuses

Logos: RAPLAMA A, KOHILA GÜMNAASIAM, Euroopa Liit, Eesti, JA Eesti®

omniva

Tule meie toimekasse Rapla jaotuskeskuse meeskonda POSTIKULLERIKS

Sinu ülesandeks on posti sorteerimine ning postisaadetiste kohale toimetamine kliendile Rapla ja Märjamaa kandepiirkonnas.

Töö toimub täiskoormusega graafiku alusel E-L algusajaga kell 6.30
 Töös on vajalik B-kategooria juhtimisõigus.
 Lisainfo telefonil 5805 8858

Kandideerimiseks saada oma CV aadressil laima.parik@omniva.ee või võta meiega ühendust telefoni teel

- Ostame METSAKINNISTUID,
- ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD
- Küsi hinda! Teeme pakkumise

PärnuTel 447 7900, 528 5263
 Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

oü Metsagrupp Ltd.

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

Illustratsioon: mees puitbriketti

EGATA TULEMATA JÄÄ

...NABA (Jõuluvana elukoht laias laastus) PEETER

ÖRNE SELLE PEAL ISTUB KANA SUUTÄIS

ÖÖBIK ENN ... TEGEVUS (jõuluajal aktiveerub)

RIIGI-EELARVE JAANUS ÜLIM VEE-ROHKUS

... VAHEL (kitsas) KULD UURALI LISAJÕGI

JÕULUVANA ABILISED ja NENDE ERI- LISED HUVI- OBJEKTID

VALTER JÕULUAJA MÄRK- SÕNAD

LIND MEESVANE- MA KAASA MEESVANEM

SANDER NUKKER ÄR- KAMISKOHT (jõuluajal eriti)

REA LOO MAAKATSE- BAAS JÕULUAJA MAIUS

LIIGA OOTAMA- TULT NEODÜÜM

ÄLIS ...-UDE LISETTE BOSSI PALGE EES

UVE LILL JÕULUAJA ETTEVAL- MISTUSAEG PUU

TAVATU UNIVERSUM AINE MASS

ON (saksa) LENDAV ÜHIK ÜMAR MOODUSTIS

SASSIS "SIP" POLE VÕORAD

KAKS ÜKSIKUT KOOS TUGEVI PUU

ERIKOOL NOOT ... LUNDVER

...PEA (tühiasi) PÕLINE LUTAKAS

MEELEKOHT VÄRVITU GAAS ... KANGUR

TOHUTU PÕLLU- MAJANDUS- AMEERIKA EBATOO

KÕHU- GAASI ÜHIK RÄPPAR

LAULJATAR TAVALINE JÕULUSÕOK TUGEVAS SEOSSES

HELI- LOOJA SUNNI- SÕNA HÕBE

LAPLANE HOONE (jõuluajal pungil täis) PRIVAAT-

MAIBAUM- VIHMAR ... JURE VENE JAATUS

JÕULUVANA KINGIKOTI SISU SUSI RITA

PRESSI LUMIVAL- GEKESE VÕORASEMA NÕUNIK

MANNIGA MÄNGIJA (sauna taga) LAMMAS

RÕIVA- HOIDJA SINNA AN- TAKSE MUSI ASULA

TIRIN "IDEA" VOKAALID

SÜDAME- MAST SASS SOE ILMA ABITA

TIVULISED MITTELINNUD (jõuluajal ak- tiveeruvad) ILMAR

NIIILUS (vene k) SAKSA ARTIKKEL PÜSIMÄLU

KOORIK- LOOM LÕVI (vene) ARDO ... VARRES

NUKKER PERSOON (jõuluajal eriti) ASS, ...

KUS OLED? IVAN PETROVITŠ GULKIN

LÕBUSALT KOLAV JUURIKAS ÕILME ILUS

MITTE TEISED VOKAALITU "KULD" DON TRUMP

KÜLLUSLIK VOOG ... PEKKI INES ARU

JÕULUPUUL ja ...PÄEV (mil see toast välja viiakse) ENN SAVI

HO-ho-ho-ho-o-o-o-o, üks õige jõulumees on iga!!!

Koostas: Aivi Meister

LASTELE

LAHENDUS VÄRVILISTES RUUTUDES

AUHINNAKS

1. PIKKADE KÕRVADEGA LOOM

3. LOETAKSE JÕULUVANALE

5. VILLA ANDEV LOOM

6. PUNASE KÕHUGA LIND

7. TALVEL VEAB SEDA HOBUNE

8. MITTE HOMMIK

9. TALVINE SÕIDUVAHEND

2. 4.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

KAELAPADJA VÕITIS LIISBET LILLEMÄA EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „JÕULUTÄHT“

ÕIGESTI VASTASID:

ITI-AGNESE AŠMANE
KARL - MARTIN JÜRILOO
TRIINE TOMINGAS
SANDER SINISALU
ÕIE ELIISE PÄRNPÜU
LIISBET LILLEMÄA
MIA MARIA MARINESCU
JOANNA MARI KIVISIKK
LIISE MARIE UNGA
MARILIIS OJAVEE
ARON TERRAS
LISANN TERRAS
ROLAND KLAAS
KASPAR KAPSI
BERIT LIIMANN
MAILIS RAIDMA
KÄROLIIS HIETAM
KERLI HIETAM
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
ANDRE LEICHNER
BIRKE LEICHNER
STEVE LUTSCHAN
ROLAND RANDRÜÜT
JARNO LUTSCHAN
RANDAR EMBERG
LOTA SIIM
MATTIAS REINAAS

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja köögikomplekti

Saada ristsõna vastus hiljemalt 31. detsembriks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511.

NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhind saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

12. detsembril ilmunud suure ristsõna vastus on „SOMNAMBUULIDE KOKKUTULEK“. Raamatu "Gastrofüüsika uus söömisteadeus" võitis ANNE UNGA

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

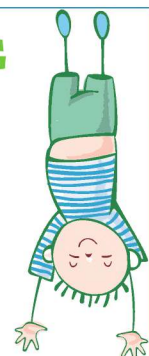
Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

ROL-i aastalõpu koosolekul nägi nii päkapikke kui ka erootikat

Mari Tammar

20. detsembril peeti Raplamaa Omavalitsuste Liidu selle aasta viimane täiskogu koosolek, kuhu olid oodatud ka Arengufondi nõukogu liikmed ja ROL-i partnerid. Koosolek peeti Tohisoo koolituskeskuses ning lisaks töiste ja murettekitavate küsimuste arutamisele, jagati vastastikku ka kingitusi, õlalepatsutusi ja häid soovide.

Ühiselt vaadati ka Purku Näitemängusõitlaste Seltsi esituses lavastust "M*** ehk "Minu erootika saladus", mis rääkis psühhoterapeudi juures istuva mehe erootilistest fantaasiatest. "Naised on igal pool. Mitte miski ei aita. Isegi pealt näha nii igav ja turvaline formaat nagu uudistesaad. Kui naine neid loeb, siis kujutan teda ette voodis minu all, minu ees käpukil... /-/- Minus lahvatub pöörane soov lasta käiku kogu oma erootiliste oskuste arsenal," deklameeris peaosas täitnud Tavo Kikas. "Osatäitjate valik on õnnestunud suurepäraselt," kiitis publik, kes oli Armin Kõomäe novelli ainetel tehtud lavastust jälginud vaheldumisi punastades ja naerust turtsudes.

Seejärel jagasid ROL-i päkapikud kutsetutele randmetoega hiirematte, millel kiri: "Soovime, et Su käsi uuel aastal ikka hästi käiks!"

Kehtna vald kinkis Silvi Ojamurule teenete eest valla graafilise lehe.

ROL-i päkapikud tööhoos.

Purku Näitemängusõitlaste Seltsi esitab lavastust "M*** ehk Minu erootika saladus". Laval Tiina Roosalu ja Tavo Kikas

Raplamaa Omavalitsuste Liidu selle aasta viimane täiskogu koosolek.

Fotod: SIIM SOLMAN

	24. dets	25. dets	26. dets	31. dets	1. jaan
Rapla Konsum	8-19	9-20	9-20	8-20	12-20
Kohila Konsum	9-19	9-20	9-20	9-20	12-20
Jaama Konsum	8-19	9-20	9-20	8-20	12-20
Kandi Konsum	9-17	suletud	9-19	9-19	suletud
Coop Kehtna	9-17	suletud	9-19	9-19	suletud
Coop Kaiu	9-17	suletud	9-19	9-19	suletud
Coop Käru	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Coop Juuru	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Coop Hageri	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Coop Raikküla	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Coop Hagudi	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Coop Keava	9-17	suletud	9-17	9-17	suletud
Vestis	9-15	suletud	suletud	9-15	suletud
Kohvik Võiroos	suletud	suletud	suletud	7.30-15	suletud
Mööblikauplus	suletud	suletud	suletud	suletud	suletud

Rahulikku jõuluaega ja tegusat uut aastat!

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Helerin Väronen (489 2137), Haldi Ellam (489 2139), Mari Tammar (489 2246), Katri Reinsalu, Stina Andok
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimus. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363